UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Historia Pelagiana Et Dissertatio De Synodo V. Œcumenica In Qua Origenis ac Theodori Mopsuesteni Pelagiani erroris Auctorum justa damnatio exponitur, & Aquilejense Schisma describitur

Noris, Enrico

Patavii, 1708

Cap. 3. Recentiores Sancti Augustini doctrinam contà Pelagianos excessus insimulant.

urn:nbn:de:hbz:466:1-72486

Visual Library

impiis cur iste vocetur, ut vocantem sequatur, ille autem aut non vocetur, aut non ita vocetur, ut vocantem sequatur, inscrutabilia sunt judicia Dei. Palàm fit, quosdam vocanti Deo resistere, quæ etiam ex cap. 11. de Correpr. & Grat. deducuntur, cùm adjutorium ministratum Angelis antè lapsum dari etiam in statu naturæ lapsæ quibusdam, aliis in pœnam peccati non dari, scribit; cùm, inquam, ista docet, de alterâ gratiæ specie debili, incongruâ, & remotè sufficienti loquitur, undè nulla hìc contradictionis suspicio Augustinum tangit.

Quinta contradictio est: *Plures damnari ob solum peccatum originis*, & item docet, *homines non damnari nisi ob peccata personalia, & propriæ libertatis rebellionem.* Non ita est, Adame. Docet Augustinus, pueros decedentes sinè baptismo damnari ob solum peccatum originis, majores verò natu homines, & propter peccatum originis, & propter alia, quæ ipsorum malitia superaddidit; in quibus nulla contrarietatis umbra conspicitur. Audiatur Sanctus Doctor lib. de Corr. & Grat. cap. 13. *Hi ergo, qui non pertinent ad istum certissimum, & felicissimùm numerum, pro meritis justissimè judicantur: Aut enim jacent sub peccato, quod originaliter de generatione traxerunt, & cum illo hæreditario debito hinc exeunt, quod non est regeneratione dimissum, aut per liberum arbitrium alia insuper addiderunt, arbitrium, inquam, liberum, sed non liberatum, liberum justitiæ, peccati autem servum, quo volvuntur per diversas noxias cupiditates, alii magis, alii minùs, sed omnes mali, & pro ipsâ diversitate diversis suppliciis judicandi.* Rursùs quomodò ii, quibus in baptismo dimissum est peccatum originale, possint dici ob peccatum originale relicti in massâ perditionis, tradit Sanctus Doctor cap. 7. & nos inferiùs dicemus, ubi de erroribus Augustino objectis sermonem instituemus, & certè hi nullo pacto damnari possunt ob reatum peccati originis; & de his loquitur Augustinus, dum ait neminem damnari, nisi ob propria crimina.

Sextam contradictionem ita efformat: *Hìc arma sumpsit Augustinus contrà gratiam, & alibi eandem evexit.* At nullum Augustini verbum proferenti non im facilem assensum damus. Ubinam Augustinus contrà divinam gratiam arma induit? ubinam illi injurius fuit? quo verbo illam vel tantillum læsit? Sanè in libris contrà Manichæos de humani arbitrii libertate exaratis nondum exortis Pelagianis, divinæ gratiæ mentionem fecit, illiusque ad justè, pièque vivendum necessitatem memorabili dicto pronunciavit, ac si futuros ejusdem gratiæ hostes prævidisset. Quarè lib. 1. Retr. cap. 9. recitatis pluribus textibus ex libris de libero arbitrio in favorem gratiæ concludit: *Ecce quàm longè antequàm Pelagiana hæresis extitisset, sic disputavimus, velut jam contrà illos disputaremus.* Hinc cùm in libro primo ad Simplicianum multa pro libero arbitrio dixisset, illud tamen gratiæ subjecit, non suprà eandem extulit; undè libro de Præd. Sanctor. cap. 4. ait: *In cujus quæstionis solutione elaboratum est quidèm pro libero arbitrio voluntatis humanæ, sed vicit Dei gratia.* Ergo si Augustinus vel cùm pro defensione liberi arbitrii decretoria arma tractabat, gratiæ victoriam dabat, ubinam contrà illam gladium eduxit?

Harum quidèm contradictiones sententiarum Augustino recentior ille Scriptor opponit, qui tamen haud ausus est tantum erroris Augustino affricare, sed cùm hoc illi in religionem veniret, adjecit: *Hinc concludo, quòd si mihi non licet dicere, Sanctum Augustinum in variis suorum librorum locis sibi contradixisse, saltèm fas est mihi, credere, ipsius doctrinam esse intricatissimam &c.* Non ait: *hinc concludo, cùm mihi non liceat dicere &c.* Sed quasi subdubitans, liceat ne sibi Augustinum contradictionis incusare, si *mihi*, inquit, NON LICET. At nec primum tibi licet dicere, neque alterum fas est credere, nempè doctrinam Sancti Augustini *esse intricatissimam*, insigni enim notâ præclarissimi Ecclesiæ Magistri libros afficis, quam tuo Suario, vel Vasquio inferri à quopiam minimè patereris. Crede mihi, haud tibi licitum est tam abjectè de Augustino sentire. Quid enim irreligiosiùs fieri potest, quàm Augustinum velutì multiformem in sentiendo Protheum inducere, modò affirmantem, modò negantem, modò album, modò nigrum, tot in eadem scenâ cothurnos subindè mutantem? Non igitur contrarius sibi est Augustinus, sed Adamus contrà se pugnat, qui cum in libro inscripserit titulum: *Calvinus Sancti Augustini armis destructus*, mirabili constantiâ affirmat cap. 4. pag. 596. Scripta Sancti Augustini non esse satìs apta *ad exarmandos Calvinistas.* Undè lepidâ Magni Doctoris sententiâ lib. 5. contrà Jul. cap. 5. hocce caput claudamus: *Non sunt ergo*, inquit, *verba mea inter se contraria, quamvis te patiantur, vel non intelligendo, vel alios intelligere non sinendo contrarium.* Additque: *Tu ergo, qui in me quasi sententias inter se pugnantes notasti, & momordisti, expone quemadmodùm tibi ipse constiteris, nec tibi ipse restiteris.*

CAPUT III.

Recentiores Sancti Augustini doctrinam contrà Pelagianos excessus insimulant.

NOnnulli Scriptores recentes, qui de re Theologicâ libros edidere, cùm Sancti Augustini auctoritate nimiùm se premi, serò jam tandem sentiant, illamque palàm rejicere reformident, ne eo in campo hostibus, qui Augustini nomen ubique inclamant, cedere videantur, novo crimine Sancto Doctori impacto, eidem se subducere conantur; inquiunt enim, Augustinum æstu disputationis abreptum *excessisse lineas necessariæ veritatis, ut sit nimia quædam severitas, & iniqua vexatio, quæ medium illud, in quo veritas sedet, transgredi jubet, si præeat Augustinus.* Verba Annati sunt lib. 8. sui Aug. cap. 2. pag. 862. Adamus hunc capiti septimo titulum dedit: *Sanctum Augustinum permisisse se nimiùm abripi æstu disputationis contrà Pelagianos, & longiùs, quàm volebat, prætergressum esse. Celebre Sancti Bonaventuræ dictum hac de re explicatur.* Pag. 616. Quas voces Moraines, Decampsius, cæterique Recentiores integras reddunt. Neque verò semel, iterumve hoc Augustino contigisse putant, sed in omnibus ferè suis contrà Pelagianos disputationibus. Injere quidèm hanc facillimam evadendi viam, ne in Augustino interpretando diutiùs ingenia macerarent. Verùm nil moderni isti Augustini Censores producunt, quod Pelagiani, ac Semipelagiani antè duodecim Sæcula Sancto Doctori non opposuerint. Julianus Pelagianorum insolentissimus hoc Augustino vitium objiciens dicebat: *Si quis aut liberum in hominibus arbitrium, aut Deum esse nascentium conditorem dixerit, Cœlestianus, & Pelagianus vocatur. Ne igitur vocentur hæretici, fiunt Manichæi, & dum falsam verentur infamiam, verum crimen incurrunt instar ferarum, quæ circumdantur pinnis, ut cogantur in retia.* Apud Augustinum lib. 2. de Nupt. & Conc. cap. 3.

cap. 3. quam à se, & cæteris Catholicis calumniam eruditè ibidem Sanctus Doctor excussit. Hoc ipsum Semipelagiani publicabant, ut ejusdem auctoritatem convellerent. Hæc sunt Cassiani verba cap. 11. collat. 13. *Multi enim singula hæc credentes, ac justo ampliùs asserentes variis, sibique contrariis sunt erroribus involuti.* Idem habet Faustus lib. 1. cap. 1. 6. & 17. Et hi quidèm utì impudentissimi oblocutores acriter reprehenduntur in Epistolâ, quam Cœlestino Papæ Recentiores, quibuscum disputamus, adscribunt: *Quia nonnulli*, inquit, *qui catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum sensibus, seu pravitate, sivè imperitiâ demorantes, piissimis disputatoribus obviare præsumunt; & cùm Pelagium, atque Cœlestium anathematizare non dubitent, Magistris tamen nostris, tanquàm necessarium modum excesserint, obloquuntur.* Ut sit nimia quædam Recentiorum animositas, damnata convicia iterum in Augustinum pleno ore eructantium. Et quidèm Augustinus, cùm universa abs se exarata volumina censoriâ severitate corrigeret, atque in laudandis Platonicis modum se excessisse ingenuè fateretur lib. 1. Retr. cap. 1. tot in expugnandis Pelagianis excessus suos non animadvertit, eam fortè censuram Recentioribus relinquens, quam utì Appendicem Retractationum libris apponerent. Sanè hoc clypeo se munit Calvinus contrà Patrum testimonia. Illius verba sunt apud Taperum art. 7. de Lib. arb. *Græci, & præ aliis, atque inter eos singulariter Chrysostomus, in extollendâ humanæ voluntatis facultate* MODUM EXCESSERE. Et licèt quandoque ægrè tulerit, hunc excessum à Pighio in Augustino quoque culpari; attamen eodem vitio Augustinum etiam laborasse eadem audaciâ commentus est scribens, quòd *ne Augustini quidèm sententia* PER OMNIA *recipienda est.* Quibus palàm significavit, plus aliquando Sanctum Doctorem dixisse, quàm veritati, se judice, congruebat. Profectò si excessus isti & quidèm juxtà adversarios satìs in Augustino frequentes, admittantur, eidemque vitio alii quoque Patres subjiciantur, nullo propemodùm Sanctorum testimonio hæretici convinci poterunt; ubi enim aliquâ Patrum sententiâ se premi senserint, excessisse eosdem clamabunt; quâ ratione omnium veterum auctoritas labascit, & omnis ad Heterodoxos convincendos via præcluditur.

§. I.

Quid nomine excessùs *Recentiores intelligant, inquiritur? Sanctorum Thomæ, ac Bonaventuræ testimonia eisdem non suffragari. Excessus perperàm Augustino objici.*

SI Recentiores interrogemus, quid Augustinianorum excessuum nomine intelligant? Respondet Adamus pag. 626. Augustinum *ultrà veritatis limites excurrisse nimio disputationis æstu accensum, visumque hæreticis favere.* Addit Annatus pag. 862. *Ut sit nimia severitas, & iniqua vexatio, quæ medium illud, in quo veritas sedet, transgredi jubet, si præat Augustinus.* Fatentur tamen non ob hoc Augustinum mentitum esse, sed ut egregiè Moraines interpretatur, INSCIENTER *loquendo quidèm, ut sentiebat, sed æstu disputationis, & vehementiâ spiritus ad alterum extremum interdùm declinasse* INTELLECTU ÆQUE', AC VERBIS, *quod non est mentiri, sed* FALLI, ET DICERE FALSUM *sinè mendacio.* Disp. 40. Anti-Jansenii sect. 6. num. 65. Igitur si non mendacii, falsitatis tamen apertæ reus Augustinus apud Recentiorum tribunal convincitur. Quo verò justè se ita de Augustino judicasse persuadeant, nonnullos nec infimi subsellii Theologos in testes vocant, qui dixere, Sanctum Doctorem contrà Pelagianos disputantem excessisse, quorum verba cap. 5. ex professo examinabimus; de Sancto Thomâ, ac Bonaventurâ (hos enim illi opponunt) pauca hic adnotamus. Cùm sub Augustini nomine legeretur à prioribus Scholasticis liber Sancti Fulgentii de fide ad Petrum, in cujus cap. 27. asseritur, pueros cum solo originali peccato defunctos ignis sempiterni supplicio puniri, Sanctus Thomas verba *ignis*, ac *supplicii &c.* largè accipienda esse dixit quæst. 5. de malo art. 2. ut ponatur species pro genere; addens: *Ideò autem Sancti tali modo loquendi usi sunt, ut detestabilem redderent errorem Pelagianorum, qui asserebant in parvulis nullum esse peccatum, nec eis pœnam aliquam deberi.* Sanctus Bonaventura etiam idem testimonium, quod Augustinianum putavit, explicans dixit, quòd ea posuit Augustinus *plus dicens, & minùs volens intelligi*, in quibus verbis triumphum sibi canunt adversarii: INSIGNE DICTUM appellatur ab Adamo in titulo cap. 7. eadem verba Annatus libro 8. cap. 2. grandioribus caracteribus expressit, quo statìm legentium oculos implerent; hinc clamat Adamus: *Quid reponent nostri adversarii contrà duos illustres Ecclesiæ Doctores Sanctum Thomam, & Sanctum Bonaventuram, qui hosce excessus in libris Sancti Augustini confessi sunt?* Pag. 629. Erigat utramque aurem Adamus, audiatque quid reponamus. Vos Augustinum in excessus prolapsum dictitatis, quod est veritatis limites prætergressum fuisse, *intellectu æquè, ac verbis, quod non est mentiri, sed falli*, quæ Morainii confessio est; at Seraphicus Doctor excessum illum non intellectui, sed verbis tantùm Augustini deputavit: *plus dicens*, inquit, *minùs volens intelligi*, quod est Sanctum Augustinum non mente, sed verbo tenùs solummodò, non reapse, sed apparenter citrà ullam falsitatem expressiori quodam vocabulo usum, nempè ignis ad infantium pœnas explicandas, cùm tamen id ex Seraphici opinione haud ille mente sentiret. Adversarii autem Augustinum INTELLECTU ÆQUE', AC VERBIS falsum tenuisse contendunt.

Quâ verò ratione eos Bonaventuræ testimonium juvet, planè non video, cùm, quam Augustinianæ menti falsitatem ipsi important, ab eadem Seraphicus procul amoveat. Non est igitur, cur illius celeberrimi Doctoris suffragium jactetis; ille enim, quod ad Augustini excessus pertinet, nullo pacto vobiscum concinit. Sed neque Sancti Thomæ dictum vobis suffragatur: Nam dum dicit Augustinum *largè* locutum, indicat, illum expressius tantùm verbum adhibuisse, non eundem veritatis lineas prætergressum. Largè accipiendum verbum illud affirmat, quâ ratione ab Augustino acceptum credidit; Etenim ut dicatur Augustinus *ultrà veritatem processisse* (quo modo excessus illius explicat Adamus pag. 626.) strictè, presè, ac omninò rigorosè dicendus foret, sumpsisse nomen illud supplicii, itemque gehennæ, cruciatus, &c. aliàs si largè accepit, intrà veritatis cancellos sese cohibuit. Igitur Sancti illi Doctores contrà Recentiorum placita adeò apertè stant, ut mirum sit, adeò inconsideratè juxtà, ac securè contrà Augustinum adduci, atque in eorum verbis tantos ab Adamo rumores toto capite septimo excitari. Illud verò minimè omittendum est, penès unicam dictionem, & semel tantùm asseri ab illis, Sanctum Doctorem expressiùs locutum. At quo crimine se involvet ducentorum,

rum, & ampliùs voluminum scriptor, si verbum non ita propriè semel tantùm usurpavit? Sed hìc adversarios rogamus, verbo-ne uno tantùm tenùs docuerit Augustinus prædestinationem antè prævisa merita, libidinem esse malam, legem veterem sinè Redemptoris gratiâ reos tantùm facere, non esse absque gratiâ veras virtutes in infidelibus, in quibus aliisque plurimis excessisse illum publicant? Haud equidèm credo, id eos affirmaturos, cùm Sanctus Doctor non solùm pluribus argumentis eas sententias stabilire conatus sit, sed universas quoque summi ingenii vires ad easdem persuadendas exeruerit, imò & quasdam utì Catholicas habendas esse contenderit. Non hoc est, boni homines, *plus dicere, & minùs velle intelligi;* non hoc est *largè* unicâ tantùm voce, & semel quidèm uti; sed quid sit, jam puto, vos videtis, dum Sanctorum Thomæ, & Bonaventuræ suffragiis destituti convincimini.

Risum sanè mihi movent lepida exempla Recentiorum Augustini excessus explicantium, imò fortè excusantium: *Utì viridarii cultores*, inquit Adamus cap. 8. pag. 111. *distortam plantam erecturi, in oppositam partem eandem flectunt, non quòd eo in situ stare illam volunt, sed ut faciliùs in rectitudinem attollatur; Ita pariter Augustinus*, inquit Morainius disp. 19. num. 35. *disputando contrà Pelagianos, qui cùm nimìs extollerent vires naturales liberi arbitrii, affirmarentque sufficere sinè gratiâ non modò ad virtutes naturales quascunque sed etiam ad salutem, Augustinus ut illos ab eo errore abducat, in contrarium extremum æstu disputationis abripi interdùm videtur.* Cum quo concinens idem Adamus scribit cap. 7. pag. 631. *Augustinum suos hostes in extrema periculosa conjecisse, non ut eos ibi relinqueret sed ut eosdem ad mediocritatem, undè illos hæresis abstraxerat, revocaret.* At quis nesciat, futurum fuisse eo pacto Augustinum ineptum prorsùs, atque imprudentem disputatorem, si toto cœlo oppositam sententiam contrà Pelagianos propugnasset, quo ab errore illos reduceret? Etenim cùm omnia illi libero arbitrio darent, nullo gratiæ loco servato, illam è diametro Augustini sententiam, quâ per excessum nihil libero arbitrio concedere, sed omnia in jure gratiæ reponere videbatur, obstinatissimè subscribere recusassent. Longè meliùs fecisset Augustinus, si quædam libero arbitrio, & quædam gratiæ etiam dedisset, ut illos ab errore removeret; faciliùs enim quisque ab extremo ad medium, quàm ad extremum alterum propellitur. Hinc Sanctus Thomas superiùs dixit Augustinum *largè* locutum, non ut eâ locutione hæreticos in suam sententiam traheret, sed ut hæreticorum errorem redderet Catholicis magìs detestabilem. Ita si Recentiores veterem opinionem de auxiliis exuere cogerentur, faciliùs descenderent in sententiam moraliter arbitrium prædeterminantem, quàm in illam, quæ physicam prædeterminationem adstruit; hanc enim nimiùm odere. Ridendæ etiam veniunt causæ ab adversariis assignatæ, quæ Augustinum in excessus illos impulere. Hæc loquitur Adamus pag. 624. *Ipsius corporis temperamentum, ipsius genium, ipsius eloquentia, veritates fidei pertractandi modus eidem familiaris, magnus erga Platonicos amor, quorum excogitata plerumque altiora sunt, odiumque in omnes veritatis hostes Augustinum in propositiones adeò apparenter insolentes conjecere.* Afros fervidioris naturæ sub cœlo calidiori novimus; at an Augustinus calido temperamento fuerit, unus Adamus sinè teste affirmet; ego quidèm non ignoro, Sanctum Doctorem minùs frigoris patientem fuisse ex Epist. 227. At pacato animo, & sedato stylum contrà hæreticos strinxisse compertum est, uti mox demonstrabo. Interim mirari licet, Augustini genium homini post duodecim sæcula ab illius obitu viventi tam exactè innotescere potuisse! Sed nec eloquentia illorum excessuum origo dicenda est. Etenim si Augustinus è rostris contrà Pelagianos declamasset, more Rhetorum non tam rationum momentis, quàm verborum copiâ insultans, utcunque hyperbole, hoc est, veritatem sententiâ excedente, uti potuisset, ac nonnulla per exaggerationem addere, quæ Oratorum licentia est. At cùm dogmata, quæ per excessum Augustino excidisse dicunt, tot argumentis confirmarit, atque ex sacris arcanis petitis testimoniis tanto conatu stabiliverit, ut sexcentos, & ampliùs versus eisdem suadendis non semel exaraverit, haud equidèm vanam Oratoris pompam per hyperbolem affectasse dicendus est, sed potiùs ipsas periodos, imò verba ipsa satìs maturè ponderasse, utì rei dignitas, tantique Doctoris gravitas, & sapientia exigebant. Porrò & illud ridiculum est, *ex Platonicorum amore* Augustinum in eos excessus prolapsum. Impensè quidèm Augustinus Platonicos coluit, atque in eorum scriptis summâ cum laude versatus fuit, quod ex libris contrà Academicos exaratis intelligitur. At quomodo ex eorum lectione in disputationibus de divinâ gratiâ ultrà lineas necessariæ veritatis exundaverit, ne suspicari quidèm possumus; imò nec id Adamo, licèt audacter affirmanti, cognitum fuisse puto. Quæ enim gratiæ virtus ex Platonicorum libris habetur? Nisi malit impetum illum disputandi Augustino, ut ait, familiarem è Platonicorum schola derivasse; quod cùm ex eorum libris nec Plotinus, nec Philo, nec Ficinus tradiderint, ab ipso Adamo id comprobandum est, veteris Academiæ libris excussis. Sed neque excessus illi *ex odio, quo Augustinus veritatis hostes prosequebatur*, originem habuere; nam Sanctus Pater, cùm contrà hæreticos scribebat, omnes odii causas se procul habere protestabatur. Nullus contrà Augustinum neque infensior, neque infestior Juliano hostis insurrexit, ut planè universum Pelagianorum virus unius Juliani ore in Augustinum eructatum fuisse videatur. At non solùm citrà odium stylum contrà eundem Augustinus strinxit, verùm etiam hæc amorem erga hostem & quidèm maximum exprimentia scripsit lib. 1. con. Jul. cap. 7. *Ego quidèm pro dilectione, quæ mihi est erga te, quam Deo propitio quibuslibet conviciis absit, ut de medullis mei cordis extirpes, mallem, fili Juliane &c.* Quarè cùm omnes excessuum causas, quas in Augustino Adamus indagavit, Sanctus Doctor procul habuerit, longè etiam ab excessibus idem collocandus venit.

Instat Adamus cap. 16. pag. 760. *Quando Augustinus defendit libertatem contrà Manichæos, videtur gratiæ necessitatem destruere, cùm verò pro gratiâ contrà Pelagianos decertat, libertatem evertere.* Et pag. 632. in fine cap. 7. miratur, quosdam *nunquàm scivisse ipsummet Sanctum Augustinum hunc sui spiritus impetum in pluribus suorum librorum locis confessum fuisse.* Libeat hìc cum Augustino exclamare: *Quis non expectet sapientiam disserentis, qui fidem cognoverit mentientis?* Lib. 4. contrà Jul. cap. 8. Quid enim frequentiùs à Pelagianis Augustino objiciebatur, quàm illum Pelagianismi odio in Manichæismum declinare? At Sanctissimus Magister hasce à se calumnias sæpissimè excussit. Legatur lib. 2. de Nupt. & Concup. cap. 3. & 23. lib. 2. ad Bonif. cap. 1. & 2. ubi fusissimè recensitis extremis Pelagianorum, ac Manichæorum erro-

erroribus, & mediâ Ecclesiæ Catholicæ inter utrosque sententiâ concludit: *Possunt enim duo errores inter se esse contrarii, sed ambo sunt detestandi, quia sunt ambo contrarii veritati. Nam si propterea sunt diligendi Pelagiani, quia oderunt Manichæos; diligendi sunt & Manichæi, quia oderunt Pelagianos. Sed absit, ut Catholica mater propter alterorum odium alteros eligat amare, cùm monente, atque adjuvante Domino debeat utrosque vitare, & cupiat utrosque sanare.* Rursùs lib. 4. cap. 3. ita exorditur. *Ista nephæria, & damnabilia dogmata in hac tripartitâ divisione quisquis mente catholicâ exhorret, illius quinquepartitæ latebras, insidiasque devitet; atque ita inter utrumque sit cautus, ut sic declinet Manichæum, ne se inclinet in Pelagium, rursùsque ita se sejungat à Pelagianis, ne conjungat Manichæis, aut si in alterutris jam tenetur, nec sic se à quibuslibet alteris servet, ut in alteros irruat.* O' egregium Magistrum, ac præceptorum tenacissimum! quippè qui, si Adamo fides est, *in disputationibus contrà Pelagianos, & Manichæos adeò incaluit, ut in errorem oppositum illi, quem impugnandum suscepit, declinarit* pag. 632. Sed pura puta sint isthæc Anti-Augustinianorum figmenta. Nullus mortalium adeò exactè Pelagianorum, ac Manichæorum errores perspectos habuit, utì Augustinus, qui non modò mediam inter utrosque viam tenuit, sed eandem ubique in libris ad Bonifacium posteros docuit, quinque præcipuis Pelagianorum, ac Manichæorum erroribus è diametro oppositis ibidem recitatis, simulque mediâ traditâ Ecclesiæ inter errantes sententiâ, ut mirari liceat, adversarios adeò securè hasce de Sancto Doctore fabulas vendere. Quod autem addunt, Augustinum ipsum hosce animi sui impetus agnovisse, & pluribus in locis id fassum esse, falsissimum est. Citat Adamus initium libri de Gratiâ, & Libero arbitrio; sed ibi hæc tantùm scribit: *Sunt quidam, qui sic gratiam Dei defendunt ut negent hominis liberum arbitrium, aut quando gratia defenditur, negari existiment liberum arbitrium &c.* Te hìc Judicem volo, Adame, nùm in disputando æstus, impetus, excessus suos ibi Augustinus fateatur? Hoc unum dicere poteris, extremos illum errores inibi recitasse. Producit librum 4. con. Jul. cap. 8. Verùm ibi Augustinus Julianum utì publicum calumniatorem redarguit scribentem, dixisse Augustinum, negari liberum arbitrium, si gratia commendetur; & negari gratiam, si liberum arbitrium defendatur. Respondet autem Sanctus Pater: *Non dixi negari gratiam, sed ut negari gratia videatur: Non dixi negari arbitrium liberum, vel auferri, sed dixi, ut putetur auferri.* At nec verbum de innatâ sibi in disputando vehementiâ, atque excessu. Quòd verò negari videatur gratia commendatione liberi arbitrii *propter quæstionis difficultatem*, minùs intelligentibus id videri posse dixit. Præterea appellat Librum 5. cap. 9. contrà Jul. & Librum 1. de Orig. animæ cap. 15. At in priori loco de concupiscentiâ tantùm disputat, in posteriori de Origine animæ, & neutrobique de animi sui impetu, zelo, fervore, excessu verbum ullum habet.

Cæterùm quantum periculi ex objectis excessibus Augustini doctrina subeat, nemo non videt; etenim si in illis excessibus Augustinus liberi arbitrii vires plus justo depressit, ac vires gratiæ altiùs extulit, tunc Calvinus concinuisse cum Augustino dicetur, qui in illis excessibus suum dogma fundavit. Scimus, Calvinum falsò æquè, ac superbè gloriari solitum, suum esse totum Augustinum, ita eundem clamantem inducit ipse Adamus pag. 561. *Augustinus totus noster est.* Nostri homines respondent, Augustini doctrinam parumper excedere limites veritatis, & ex hac parte Calvino favere, nec esse doctrinam ejusdem recipiendam, nisi detonsis illis excessibus, in quos nativo animi furore præceps corruit. Hinc Adamus cap. 8. pag. 640. scribit: *Modò ne in Pelagianorum errores, quos Augustinus insequitur, incidam, mihi licet verborum, quibus ad eos expugnandos utitur, impetum non sequi. Indè fit, ut medius stem inter Pelagium, & Calvinum. Si enim verba Augustini mitigando me nimiùm demitterem, Pelagianus essem. Si verò eorum altitudinem tenere vellem, Calvinista forem; medium ergo me cum Ecclesiâ teneo.* Sanè videris crudelem illam fœminam imitari, quæ ut in arcanis habetur, coràm Salomone Regum sapientissimo medium dissecari puerum, ac partìm sibi, partìmque adversariæ tradi gaudebat: Augustinum enim in partes dividendum judicas, ut quâ parte in excessuum altitudinem extollitur, Calvino cedat, quâ verò humilior est, tuus, imò Ecclesiæ sit. At hoc quid aliud est, quàm Augustinum Calvino prodere, quem à Calvino abs te vindicari jactitabas? Augustinum tamen in partes secari superi vetant, totus totum petentibus concedendus est, & qui Augustini parte contentos se dicunt, ne minimum quidèm illius unguem obtineant. Sed inani prorsùs assertione Calvinus totum suum esse Augustinum finxit; nam veritate cogente partem & ipse Augustini se abijcere fassus est lib. 3. Inst. cap. 11. inquiens: *Ac ne Augustini quidèm sententia per omnia recipienda est.* Itaque Calvino judice Augustini sententia partìm accipienda, partìm repudianda est, cui perbellè noster Adamus consonat. At hæc injuria usque adeò nociva est, ut universam Augustini auctoritatem, velint nolint, evertat. Etenim quo præsidio adjuti discernere tandem poterimus, hìc Augustinum in veritatis metâ sistere, alibi verò ultrà excurrere? Viderint an maximum Ecclesiæ Doctorem de excessu ubique suspectum faciant.

Hìc mihi discutiendum occurrit, an hæc dicteria in unum Augustinum cadant, an ipsius quoque Ecclesiæ venustissimam, ac nitidissimam faciem deturpent? Scimus, Hormisdam à Possessore Africano Episcopo interrogatum, quid sentiendum foret in quæstionibus de gratiâ, & libero arbitrio? respondisse: *De gratiâ Dei, & libero arbitrio, quid Romana, hoc est Catholica sequatur, & asseveret Ecclesia, licèt in variis Beati Augustini libris possit cognosci &c.* Scimus, Bonifacium, cùm esset doctissimus, adversùs tamen Pelagianos Augustini responsa expectasse. Scimus, Clementem VIII. gravissimam illam de auxiliis divinæ gratiæ controversiam ad unius Augustini mentem expendendam jussisse. Porrò quæ Romanorum Præsulum in fidelium grege salubribus pabulis nutriendo cura fuisset, si eundem ad Augustiniana prata duxissent, ubi tot lethiferæ contradictionum, excessuum, atque errorum herbæ luxuriabant? At si in disputationibus de gratiâ Romani Pontifices Augustinum secuti sunt, ejusque & lateri, & vestigiis inhæsere, nescio quâ fronte Adamus mediam quandam ipsos viam inter Pelagium, & Augustinum calcasse asserveret exclamans: *medium ergo cum Ecclesiâ teneo.* Scito, Ecclesiam in iis unum post sanctas Scripturas Augustinum secutam esse, ut medium illud iter, quod illam tenuisse fingis, de medio dubio procul tollendum videatur.

§. II.

An Sanctus Augustinus excesserit scribens, concupiscentiam rationi contrariam esse malam, & defectum naturæ humanæ ex peccato originali ortum, neutiquàm verò bonum naturale illius?

UNius Antonini Moraines dicta examinabimus, qui in suo Anti-Jansenio frequenter Sanctum Doctorem excessus insimulat. Est autem illius libri scriptor Joannes Martinonus, ut mihi testatus est Pater Macedo, quo eruditissimo viro hìc Patavii familiarissimè utor, isque vicissim singulari me benevolentiâ complectitur, qui etiam mihi auctor fuit, ut tum Historiam Pelagianam, tum hasce vindicias evulgarem; decreveram enim instar Aspendii intùs mihi canere, & Musis, nec publici judicii periculum subire. Et quidèm Morainium esse Martinonum idem laudatus Scriptor publicavit in aureo scrinio Divi Augustini cap. 13. & ex anagrammate ficti nominis patet. Non est hìc animus, operosiorem pro Augustino Apologiam instituere; compendio Sancti Patris causa tractabitur, cùm ostendemus ea ipsa dogmata, in quibus Augustinus excessisse dicitur, fuisse Romanis Pontificibus ac Patrum Synodis probata. Asserit Augustinus, concupiscentiam esse per se malam, & vitium humanæ naturæ ex primo peccato derivatum, nec illam esse passionem naturalem hominis; idque variis argumentis in libris ultimis quatuor prioris contrà Julianum operis demonstrat. Attamen Sanctus Doctor non arbitrabatur, concupiscentiam esse peccatum, sed esse velutì habitum vitiosum ad malum inclinantem. E' contrà Pelagiani contendebant, concupiscentiam esse perfectionem, ac bonum naturale ad hominum propagationem primo Parenti inditum; undè per irrisionem concupiscentia ab Augustino lib. 4. contrà Jul. cap. 11. dicebatur Pelagianorum *suscepta*, & lib. 5. cap. 5. eorundem *pulcherrima famula*. Recentiores sententiam illam Sancti Augustini rejiciunt, objicentes cum Morainio disp. 13. num. 87. *Excessisse illum æstu disputationis, & in odium hæresis, quam impugnabat, interdùm ad extrema declinasse.* Sed errat Moraines, ac simpliciorum ignorantiâ abutitur, dum contendit, Augustinum interdum ad extrema declinasse in eâ sententiâ, quam passim & ubique solidissimè, ac constantissimè inculcat. Illa de concupiscentiâ quæstio erat una ex quinque præcipuis, quas Sanctus Augustinus cum Pelagianis habuit; undè cùm Julianus diceret: *Concupiscentiæ naturalis qui modum tenet*, BONO *benè utitur; qui modum non tenet*, BONO *malè utitur; qui autem etiam ipsum modum sanctæ virginitatis amore contempserit*, BONO *meliùs non utitur:* Augustinus è contrà hæc reponit lib. 3. con. Jul. cap. 21. *Ego verò sic ad tua ista respondeo: Concupiscentiæ carnalis qui modum tenet*, MALO *benè utitur; qui modum non tenet*, MALO *malè utitur, qui autem etiam ipsum modum sanctæ virginitatis amore contempserit*, MALO *meliùs non utitur.* Indè velutì pugnæ signo dato clamant: *In hac controversiâ de benè utendo isto* UTRUM BONO, AN MALO, *tota inter nos causa versatur.* Et quidèm Julianus adeò acriter pro concupiscentiâ tanquàm naturali perfectione decertavit, ut id *toto libro*, teste ibidem Augustino, executus fuerit. Opponunt, eâ in opinione Sanctum Doctorem excessisse: At contendimus, illam sententiam non excidisse eidem quasi aliud agenti, sed totis viribus contrà hæreticos eandem seriò, ac consultò propugnanti. Quòd si Augustinus excessit, eodem vitio antiqua etiam Ecclesia laboravit, quæ recitatam sententiam ante Augustinum, & cum Augustino secuta est; quod adversarii à nobis docendi sunt, quandoquidèm illud ignorant, vel saltem dissimulant. Augustinus lib. 5. con. Jul. cap. 12. in fine quinque quæstiones proponit de concupiscentiâ, quas cum Pelagianis habebat: harum tertia ista est: *Utrum malum non sit, cui repugnanti consentiendum non est, ne in suum pergat excessum?* Additisque duabus aliis quæstionibus ait: *Hoc inter nos disseritur. In his quæstionibus catholicâ veritate antiquitùs traditâ vestra impia novitas suffocatur.* Porrò quâ reprehensione dignus esset Augustinus, si opiniones falsas, & in quas ex disputationis furore præceps actus fuerat, pro Catholicâ veritate publicasset? Audiatur Suarez Prolegom. 6. de Gratiâ cap. 6. *Ulterius*, inquit, *addimus, quicquid in hâc materiâ Augustinus, ut certum affirmat, & ad dogmata fidei pertinere, à quolibet prudente, & erudito Theologo esse tenendum, & defendendum, etiamsi non certò constet, esse ab Ecclesiâ definitum; tum quia cùm Ecclesia tantum in hâc materiâ detulerit Augustino, ut ejus doctrinam in damnandis erroribus gratiæ Dei contrariis secuta fuerit, magna esset temeritas privati Doctoris, qui Augustino aliquid de gratiâ Dei tanquam Orthodoxum docenti contradicere auderet; præsertim cùm tot annis, tantâ sapientiâ, tanto ingenio, tantâ diligentiâ, & instantiâ, & quod caput est, tot donis, & auxiliis præditus pro divinâ gratiâ tuendâ, & explicanda laboraverit.* Cum Suario sentit Cardinalis Bellarminus lib. 2. de Grat. & Lib. arb. cap. 11. *Non posset*, inquit, *idem Augustinus ab ingenti temeritatè defendi, quippè qui non solùm tam acriter pro pro falsitate certasset, sed etiam eam pro fide Catholicâ venditare ausus esset.* Hæc illi.

Hanc Sancti Patris de concupiscentiâ sententiam ejusdem discipuli secuti sunt. Sanctus Fulgentius in Epistolâ de bono conjugali cap. 3. scribit: *In illis nempè bonis, quæ fecit Deus, invenitur casta copulatio uxoris, & viri, in quibus Dei operibus libido non potest inveniri, nec aliquando justitiæ congruit, quæ non hominibus ex dono conditionis, sed peccatoribus ex vitio primæ prævaricationis accessit.* Sanctus Prosper, seu Pomerius lib. 3. de Vitâ contempl. cap. 2. *Piis*, inquit, *conatibus nostris resistit ipsa concupiscentia vitiosa, non naturalis, sed naturæ nostræ indita pœnaliter, & inserta, quæ peccato facta est, & peccatum, si vicerit, facit.* Favet Augustinianæ sententiæ Synodus Tridentina in decreto de peccato originali, ubi tradit, concupiscentiam ab Apostolo peccatum appellatam, *quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat.* Inclinare autem ad malum est proprium habitus vitiosi, hominem ad prava semper propellentis. Nec desuere plurimi ex Scholasticis, qui recitatam Augustini sententiam strenuè propugnarent. Petrus Aureolus acerrimi ingenii vir in 2. dist. 30. art. 2. scribit: *Habitualis rebellio appetitus sensitivi non est in nobis natura appetitus sensitivi tantùm. Hoc dico propter opinionem quorundam, qui dicunt, quòd appetitus relictus puræ naturæ suæ adhuc haberet in se habitualem illam rebellionem. Ego dico, quòd ex se est indifferens ad obediendum, vel non obediendum rationi; per aliquod autem additum, puta per qualitatem morbidam fit inobediens rationi. Et hæc conclusio posset probari auctoritatibus, & rationibus; est enim expressa sententia Augustini.* Eandem Sancti Doctoris sententiam strenuè tuetur noster Gregorius Ariminensis 2. dist. 30. quæst. 1. art. 2. ubi ait:

Hanc

Hanc Augustini sententiam secutus est Magister, ut patet in istâ dist. 30. & seq. in quibus tractat de istâ materiâ, & multi etiam antiqui, ac moderni sequuntur Doctores. Ita, teste Aureolo, contraria Augustino sententia QUORUNDAM tantùm fuit, ubi ex Gregorio Sancto Doctori MULTI antiqui, ac moderni Scriptores tum temporis adhærebant. Hinc factum est, ut famosam illam *qualitatem morbidam* nobilissimi Scholastici è Nominalium sectâ antiquitùs juxtà Augustiniana placita defenderint. Ex recentioribus unus mihi sit instar omnium Pater Macedo, qui lib. 4. de Clav. Divi Petri cap. 10. part. 2. Sancti Doctoris sententiam solidissimè, ut cætera, communit. Imò celebres etiam è Societate Scriptores concupiscentiam & malam esse, & nullâ ratione inter Dei opera deputandam tradidere. Bellarminus grande non Societatis tantùm, sed Catholicæ etiam Ecclesiæ decus lib. 6. de Amiss. grat. cap. 14. ita inscribit: *Ostenditur contrà Pelagianos, concupiscentiam esse malam.* Quod posteà pluribus argumentis ex Augustino desumptis demonstrat. Octavum argumentum ejusdem repetam: *Malum est*, inquit, *ut inferiora superioribus reluctentur, id enim contrà æquitatem, & rectam rationem est; at propter concupiscentiam pars animæ inferior superiori, idest, rationi repugnat, legi mentis non paret, spiritui adversatur, quis igitur ambigat, an ea mala sit appellanda?* Quod est argumentum Augustini lib. 5. contrà Jul. cap. 3. Joannes Bagocius lib. 5. Demonstrat. Dogm. Christ. disp. 8. cap. 1. sect. 3. Sancti Augustini sententiam pluribus probat, & concludit: *Absit autem, ut quisquam Catholicus, Deum rei tam fœdæ, & ad malum importunè incitantis auctorem credat; cùm tamen si hominem nullo præcedente peccato cum illo peccati fomite condidisset, tam ejus, quàm naturæ humanæ, & omnium naturalium qualitatum, facultatumque auctor esset existimandus.* In hâc eadem sententiâ cum Augustino concinit doctissimus Pater Elisalda, qui cùm Theologicam Cathedram in Collegio Romano moderaretur, eandem doctrinam dictavit. Hinc in publicis thesibus à Patribus Societatis anno 1658. de more æstivis horis propugnatis Augustiniana sententia his planè verbis concepta proponebatur: *Hæc concupiscentia, quo sub nomine multa comprehenduntur reducibilia ad unum, naturâ suâ est vel pars peccati, vel effectus peccati; estque in naturâ humanâ vitium, etiam corruptio, & infirmitas, & neutiquàm naturalis constitutio, & complexio illius. Consistit in habitu quodam pravo, & corrupto, qui languor animæ est, & dicitur, & eodem modo reducendus est, vel non est ad prædicamentum qualitatis, atque infirmitas corporalis, cujus modum imitatur. Munus illius habitûs est inordinatio virium animæ inter se, & non subjectio partis inferioris ad superiorem.*

Plura autem argumenta Sanctus Doctor contrà Julianum concupiscentiam defendentem congessit, quem etiam acutis subindè salibus perstringit, irridetque. Hæreticus, teste eodem lib. 2. contrà Jul. cap. 7. toto libro 2. & priori parte tertii contrà librum primum de Nuptiis & Concupiscentiâ ab Augustino ad Valerium missum, pro susceptâ laborat, quem Sanctus Pater lib. 4. & 5. prioris Operis refellit. Dabo eam in rem unum, & alterum ejusdem argumentum. Lib. 4. cap. 13. ita urget: *Duo enim bona, quæ à Patre Deo sunt, inter se pugnare non possunt, pugnant autem inter se continentia, & concupiscentia. Quid horum à Patre magis velis esse responde. Video, quas patiaris angustias; faves quidèm concupiscentiæ, sed erubescis continentiæ.* Confirmatur primò ex lib. 5. cap. 7. *Nulla pugna est sinè malo; Quando enim pugnatur, aut bonum pugnat, & malum: aut malum, & malum: aut si duo bona inter se pugnant, ipsa pugna est magnum malum.* Cùm autem continentia contrà concupiscentiam pugnet, hanc malam esse ibidem Augustinus deducit. Hinc ait: *Adhuc non evigilas, ut intelligas, nostram naturam non esse, sed vitium, contrà quod virtute pugnamus?* Confirmatur secundò ibidem: *Quando enim libido vincit, vincit & Diabolus: Quando libido vincitur, & Diabolus vincitur. Quem ergo vincit libido, & à quo vincitur, est hostis ejus. Cum quo autem vincit, & vincitur, auctor est ejus.* Vis harum rationum in hoc consistit. Quòd Dei dona sese invicèm fovent, ac perficiunt; ideò enim multiplicantur, non ut priora à posterioribus destruantur, sed ut novo cumulo ab eisdem augeantur; ita spes fidem munit, & utranque charitas corroborat. Posteriora enim dona dantur in præmium bonorum operum, eisque subjectum redditur melius. Cùm autem continentia sit donum Dei, ut ex 1. Cor. 7. probat Augustinus lib. 1. de Nupt. & Conc. cap. 3. consequens est, ut concupiscentia naturale Dei donum esse non possit, sed vitium solummodò sit, ac defectus. Alterum argumentum, quod Sanctus Doctor contrà Julianum urget, tale est: Nullum opus Dei est materia pudoris, atqui concupiscentia est materia pudoris, non igitur illa est opus Dei, & ex consequenti non est perfectio naturalis. Major est certa; etenim *vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valdè bona:* Bonum autem non est materia pudoris, sed gloriæ, ac laudis. Audiatur Augustinus lib. 2. de Nupt. & Conc. cap. 9. *Quid enim potuit Deus facere, quod ejus prædicatorem pudeat dicere? Et quod est gravius, pudeat hominem alicujus operis, quod non homo. Sed Deus fecit in homine, cum omnes opifices quanto possunt labore, & industriâ id agant, ne de suis operibus erubescant.* Porrò concupiscentiam esse materiem erubescentiæ, ac pudoris certius est, quàm ullâ aliundè petitâ ratione evidentius fieri possit. Scribit ibidem Sanctus Doctor cap. 5. *De hâc concupiscentiâ erubuerunt etiam qui primi pudenda texerunt, quæ priùs pudenda non fuerant, sed tanquàm Dei opera prædicanda, atque glorianda. Tunc ergo texerunt, quando erubuerunt, tunc autem erubuerunt, quando post inobedientiam suam inobedientia membra senserunt.* De hoc ipso passim Augustinus agit etiam in Opere Imp.

Gen. 1. 31.

Imò subtiliter, & acutè Julianum vellicat, qui laudaret concupiscentiam, simulque contrà eandem pugnaret, laude quidèm eandem bonam fingens, sed pugnâ malam contestans. Cùm verò Augustini sententiæ aculeis undique armatæ sint, quibus non modò hæreticus pungatur, verùm etiam feriatur, quasdam hìc libet subnectere. Itaque libri quarti initio scribit: *Hoc malum contrà me laudando, adversarius meus videris, sed in te debellando, meus testis es. Si autem hoc non debellas, tuus hostis es.* Longior sanè est sententia lib. 3 cap. 21. sed salibus tota aspersa est: *Fortasse ergo*, inquit, *laudare te fingis, si pugnare non fingis. Nam quomodò fideliter simul agas duo ista, non video, ut & laudes velut amicam, & expugnes velut inimicam. Unum eorum credimus, sed elige, quod credamus. Si ex animo pugnas, non ex animo laudas; Si autem simpliciter agis in præconio, colludis in prælio.* Et posteà: *Mallem, te fallaciter laudare concupiscentiam, quàm fallaciter impugnare. Tolerabiliùs enim lingua tua, quàm vita mentitur; tolerabiliùs sententia, quàm continentia simulatur. Fingis quippè laudem, quâ sis adversarius sententiæ meæ, si non fingis castitatem, quâ es adversarius concupiscentiæ tuæ.* Rursùs cap. ult. ejusdem libri sic Julianum premit: *Quid est quod laudas, cum quibus pugnas? Quomodò*

 pugnate

virtute hoſtes debellare te credam, quos verbo lacerare non audes? Si ambo concupiſcentiam debellamus, quarè non ambo vituperamus? Quam te jactas expugnare continentiâ, quarè non vis damnare ſententiâ? Quòd verò Pelagiani continentiam præcipuè profitebantur, quâ contrà concupiſcentiam bellum gerebant, Auguſtinus ex ipſorum ſententiâ continentiam in ſuſpicionem ſimulationis adduci lepidè ibidem inferens addit: *Bellum veſtrum latet, amicitia patet. Ex hoc, quod patet, ſuſpectum facis eſse, quod latet. Quid enim vis credamus de bello, quod geritis in operto, quorum amicitiam cernimus in aperto? Quomodò vis, ut arbitremur adverſùs aculeum te dimicare libidinis, cùm libros impleas laude libidinis? Verùm ecce vinco ſuſpicionem meam: expugnare te credo, quod laudas, ſed laudare te doleo, quod expugnas.* Prætereà lib. 3. cap. 21. *Vis enim vincere concupiſcentiam expugnatione ejus, me verò laude ejus. Sed ego reſpondeo, ut vincatur, qui laudat; judicet, qui pugnat. Si enim malum eſt, cur laudat? Si bonum eſt, cur expugnat? Si autem nec bonum, nec malum eſt, ut quid laudat, ut quid expugnat? Quandiù igitur expugnator libidinis eris, tandiù pro me contrà te ipſum judex eris. An fortè adverſùs libidinem non certabis, ne in iſto, quod mecum habes, certamine ſupereris, dicens tibi ipſi, meliùs non pugno, quàm oſtendo pugnando malum eſse, quod laudo? Noli obſecro te: Quid enim ſum ego, quem pro magno deſideras vincere? Vincat te potiùs veritas, ut tu libidinem vincas &c.* Quarè veluti proſtrato adverſario inſultat Auguſtinus: *Victoria de te mea illo malo tecum pugnante ſecura eſt.* Lib. 4. cap. 2.

Sanctus Doctor indè etiam Pelagianorum ſententiam expugnabat, quod laudarent illi continentiam, quæ tamen inimica erat concupiſcentiæ, quod non minùs eleganter, quàm feſtivè ſæpè objicit Juliano: *Duo enim bona, quæ à Deo Patre ſunt, inter ſe pugnare non poſſunt; pugnant autem inter ſe continentia, & concupiſcentia. Quid horum à Patre magis velis eſse reſponde. Video quas patiaris anguſtias! Faves quidèm concupiſcentiæ, ſed erubeſcis continentiæ. Vincat pudor tuus, eoque vincatur error tuus.* Lib. 4. cap. 13. lepidè idem inculcat cap. 14. *Inter ſe belligerantes tanquàm in bello timidus ambas laudare conaris, velut inimicam metuens habere, quæ potuerit alteram vincere.* Cùm Julianus continentiæ cultorem profiteretur, erat enim Epiſcopus, irridebatur ab Auguſtino, quòd libidinis laudatorem ageret: *Vir fortiſſimus nocturnorum etſi non adminiſtrator, certè exhortator, prædicatorque bellorum.* Lib. 5. cap. 7. Quem tamen ad eam pravam ſententiam deponendam hortabatur; *Rogo te, ſi libido iſta, ut credimus, ſolam tibi ingerit moleſtiam reſiſtendi, nullam verò exhibet voluptatem, cur ei quamvis falſæ tam magnam laudis perſolvendam putas eſse mercedem?* Lib. 3. Oper. Imp. cap. 76. addens cap. 87. *Nunquid ideò te plus amabit? prorsùs falleris, illa non amat hominem, ſed planè ſtimulat, ut amet, quod amare non debet.*

Utrique Sancti Auguſtini argumento duplicem reſponſionem repoſitam video. In primis Julianus dicebat, duo in concupiſcentiâ diſtinguenda eſse: naturalem vim, & pronitatem ad ſpeciem per generationem propagandam, & exceſsum ejuſdem, quo etiam ad inhoneſta, & illicita homines propellit. Illud primum eſse bonum, donum Dei, laudabile, nec materiem pudoris: hoc verò alterum eſse quid vitioſum, ac vituperabile. Hanc Juliani reſponſionem ſecutus eſt Moraines. Alii verò Recentiores, cùm eos pudeat, Juliani verbis loqui, aliâ viâ evadere conantur. Dicunt, concupiſcentiam eſse donum Dei, at cum aliquâ imperfectione, cùm omne creatum ſit defectuoſum: Pudicitiam autem pugnare contrà imperfectiones concupiſcentiæ, ac eiſdem reſiſtere, harum erubeſcere, de his confundi. Ex his tradunt, non inferri, malum eſse id, cui imperfectiones illæ connexæ ſunt: ſicutì voluntas eſt peccabilis ob ſui imperfectionem, quia eſt ex nihilo, & tamen non confundimur de illâ, neque dicimus, eandem eſse malam, & vitium naturale. Sed neutra reſponſio ſatìs eſt ad infringendam vim argumentorum Auguſtini. Primum Juliani, ac Morainii reſponſum ſæpè refellit Sanctus Doctor. Lib. 5. contrà Jul. cap. 7. *Quid enim*, inquit, *te adjuvat, quòd reprehendere videris ejus exceſsum, cujus approbas motum? Tunc enim excedit licitum limitem, quandò ejus motibus ceditur, quia malo reſiſtitur, ne bonum caſtitatis intereat, ſi huic malo non reſiſtatur.* Acutè: ſiquidèm eſt mala eo ipſo, quòd ad malum impellit; hæc enim eſt proprietas habitus vitioſi, inclinare ad actum malum. Hinc optimo jure Pater Macedo exemplo habitus vitioſi, quem Suarez diſp. 44. Metaph. ſect. 13. num. 26. negat poſſe à Deo produci in homine, quia Deus eâ ratione inclinaret ad malum, eundem Doctorem premit concedentem, concupiſcentiam poſse à Deo in homine in ſtatu naturæ puræ produci. Prætereà lib. 4. cap. 14. idem Auguſtinus ait: *Ut non fiat malum excedendi, reſiſtendum eſt malo concupiſcendi. Duo ergo mala ſunt, quorum unum habemus, alterum facimus, ſi ei non reſiſtimus, quod habemus.* Item lib. 3. cap. 20. ait: *Deindè incipis diſputare de exceſſu concupiſcentiæ, quem reprehenſibilem dicis, quaſi in ejus moderatione, cum eâ benè utitur conjugatus, equus ipſe, qui malus eſt, & non potiùs ſit ejus auriga laudandus.* Hinc idem Pater lib. 1. Oper. Imp. cap. 70. ſcribit: *Si ei conſentis, malum agnoſce peccando: ſi ei reſiſtis, malum agnoſce pugnando.* Prætereà lib. 4. ejuſdem Operis cap. 41. *Ecce ergo dicis, Deum in homine modum inſtituiſſe libidini, cur in eo modo non ſtat, in quo eſt divinitùs inſtituta, ſed eum, niſi coerceatur, egreditur? Quomodò ergo bonum dicitur, quæ urget, & compellit hominem facere malum?* Et concludit: *Exceſſus proindè libidinis in peccato eſt, ſed etiam impulſus in crimine*, nempè vitio per modum habitûs. Sed nec altera reſponſio probari poteſt: Nam imperfectio conſiſtit in privatione, ac carentiâ perfectionis, & actualitatis, vis autem concupiſcentiæ impulſiva ad malum explicat validiorem cauſalitatem; undè nequit conſtitui in ſolâ privatione, quæ nihil poteſt cauſare efficienter, ſed ut purus tantùm terminus *à quo*, ut docent Ariſtotelici. Quarè ſicutì habitus vitioſus, quò efficaciùs movet ad actus pravos, majorem dicit intenſionem ſuæ entitatis, ita etiam concupiſcentia, quò potentiùs excitat ad actus quoſcunque inhoneſtos, majorem intenſionem ſuæ actualitatis oſtendit. Prætereà eadem reſponſio refellitur: Quia omnis virtus, ſeu paſſio naturalis habet aliquos motus bonos; indè enim bonitas naturæ à poſteriori cognoſcitur: At concupiſcentiâ nullos actus bonos habet, ut probat Auguſtinus lib. 4. contrà Jul. cap. 2. Nam in ſanctis continentibus concupiſcentia nullos actus bonos exerit; *Quid ergo*, inquit, *illic agit, ubi malum eſt, quicquid agit, ac ſi ei conſentiatur, & peragit? Quid ibi agit hæc concupiſcentia, ubi nihil boni concupiſcitur ex illâ? Quid ibi agit libido, ubi nihil boni libebit ex illâ?* Lege ibi plura.

Dices: Sanctos continentes ob majorem perfectionem voluntariè ſibi interdicere actus bonos concupiſcentiæ, quos uxore ductâ poſſent licitè exercere. Hanc reſponſionem capite illo 2. explodit Auguſtinus dicens: *Pudicitia conjugalis inhiantem concupiſcentiam*,

tiam sivè de illicito, sivè de licito percipere voluptatem, frænat ab illicito, permittit ad licitum: hoc est bonum, non tamen ejus; sed benè utentis bonum est. Quod autem ipsa concupiscentia facit, sivè ad licitum, sivè ad illicitum indifferenter ardere, utique malum est. Hoc itaque malo benè utitur pudicitia conjugalis. Et quidèm ubiquè Augustinus constanter docuit, conjuges benè uti malo. Quod rursùs indè probavit, quia concupiscentia in conjugatis impellit ad malum, excitat in fœminas prægnantes, & in omne libidinosum opus insurgit: *Non importunè*, ait ibidem, *in conjugatis esse dicatur. Si enim summum culmen obtinent pudicitiæ conjugalis, faciunt boni aliquid per illam, quamvis nihil faciant propter illam.* Sanè nusquàm Sanctus Doctor vocavit concupiscentiam bonum, sed ubiquè malum dixit, ut planè evidens fiat, secundùm propriam essentiam esse malam, non verò secundùm imperfectionem annexam, ut recentiores illi contendunt. Imò sæpiùs urget contrà Julianum, admissâ semel concupiscentiâ ex primâ hominis productione eidem insertâ, Manichæorum hæresim promoveri, qui cùm concupiscentiam esse malum videant, neque Deus bonus mali auctor statui possit, statìm inducunt Deum malum concupiscentiæ malæ conditorem. Ita enim discurrit lib. 1. contrà Jul. cap. 8. & seq. lib. 5. cap. 16. & in Oper. Imp. lib. 3. cap. 178. 208. 213. lib. 5. cap. 30. lib. 6. cap. 5. & 36. Dabo unum testimonium ex eodem sexto libro cap. 6. *Tu autem, qui nesciens quid loquaris, objicis mihi, quòd dicam, Deum creare peccatum, resiste Manichæo dicenti, in discordiâ carnis, & spiritus inter se contrarias mali, & boni apparere naturas. Unum est, quod respondemus, ut pestis ista vincatur, hanc scilicet discordiam primi hominis in nostram vertisse naturam: quod tu negando conaris, ut vincant, satisque manifestaris fictus Manichæorum oppugnator, & verus adjutor.* Capite etiam 14. & fusè, & eruditè idipsum deducit. Exemplum autem, quod iidem Scriptores ex voluntate ob sui nihilcitatem, à quâ ortum habet, peccato obnoxiâ, non est ad rem; siquidèm voluntas plures actus bonos elicit, qui in suo ordine naturali boni sunt, & laudabiles; undè & ipsa bona esse cognoscitur. At concupiscentia nullos actus bonos habet, nullos enim ad licitum tantùm terminum exerit, sed ad illicita quæque exæstuat, à voluntate autem in honestâ metâ illius actus figitur, ita ut ad vetita non prorumpat.

Opponunt, Augustinum lib. 1. Retr. cap. 9. dixisse: *Quamvis ignorantia, & difficultas* (loquitur de difficultate ortâ ex concupiscentiâ) *etiamsi essent hominis primordia naturalia, nec sic culpandus, sed laudandus esset Deus.* Ergo, inquiunt, ex Augustino laudandus esset Deus, tametsi hominem creasset absque perfectâ concupiscentiæ subjectione. In uno hoc *tam claro*, ut ajunt, Augustini testimonio sibi victoriam canunt; cùm tamen Sanctus Doctor innumeris locis oppositum asseruerit, nec ibidem, ut ipsi perperàm arbitrantur, ipsorum sententiam docuerit. Etenim Sanctus Doctor eo loci contrà Manicheos disputabat, qui dicebant, concupiscentiam esse malam, & impossibile esse sinè illâ hominem produci; & cùm à Deo bono creari nequeat, malam quandam naturam omnium malorum productricem commentabantur. Augustinus, ut eosdem refelleret, hypothesim utramque gratiâ disputationis admisit: nempè hominem cum concupiscentiâ creatum, & sinè istâ nequaquàm creari potuisse; urgebat verò hæreticos, etiam tunc Deum fore laudandum, nam nulla culpa Dei fuisset facere, quod fieri non poterat. Manichæos autem putasse, impossibile esse, condi hominem sinè concupiscentiæ malo testatur Sanctus Doctor lib. 1. contrà Jul. cap. 5. & lib. 3. cap. 12. Igitur in illâ hypothesi adhuc esset laudandus Deus, ut libro 3. de Libero arbitrio ab Augustino probatur. Hinc idem scribit lib. 1. Retr. cap. 9. *Quæ disputatio contrà Manichæos habenda est, qui non accipiunt scripturas sanctas veteris testamenti, in quibus peccatum originale narratur.* Posteà: *Contrà Pelagianos autem hoc defendendum est, quod utraque scriptura commendat, quam se accipere profitentur.* Nempè malum concupiscentiæ non esse à Deo in primâ productione homini insertum, eò quòd *fecerit Deus hominem rectum.* Ecclesiastes 7. quod testimonium sæpiùs inculcat contrà Pelagianos lib. 14. de Civit. Dei cap. 11. lib. 13. cap. 14. lib. de Corr. & Grat. cap. 6. Epist. 105. ad Sixtum; lib. 4. Oper. Imp. cap. 44. & alibi. Concupiscentia autem rectitudinem hominis sustulit, illumque in illicita declivem, imò præcipitem fecit. At Augustinus præter hoc testimonium, alterum etiam celeberrimum adhibuit ex cap. 40. Ecclesiastici: *Jugum grave super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum &c.* quod in Opere Imperfecto in omnibus penè paginis repetit, probans, Deum injustitiæ accusandum, si jugo victricis concupiscentiæ hominem nullâ culpâ præcedente aggravasset; id enim summa miseria est, ac gravem indè pœnam homo experitur, omnis autem pœna injustè infligitur, si nulla eandem culpa merita est. Igitur illam hypothesim, quam agens cum Manichæis disputationis gratiâ Augustinus admittebat, in libris contrà Pelagianos non modò non probavit, verùm etiam solidissimis argumentis explosit.

Julianus plura argumenta congessit, ut probaret, concupiscentiam esse perfectionem naturalem hominis, esse bonum, solumque ejusdem excessum esse culpabilem. Lib. 4. Oper. Imp. cap. 56. eo utitur argumento, quòd concupiscentia sit perfectio naturalis pecudis, & bonum ejusdem ad speciei propagationem inserviens; undè eadem quoque dicenda videtur hominis perfectio, quâ parte cum brutis secundùm gradum sensitivum convenit. Rursùs lib. 1. ejusdem Operis cap. 70. arguit, quia concupiscentia fuit antè peccatum; ideò enim Adam peccavit, quòd appetitus sensitivus ejusdem vetitum fructum concupivit. Præterè, si concupiscentia est pœna peccati, igitur laudanda est, bona est, honesta est: siquidèm bonum, atque honestum est, peccatorem puniri. Ita arguit apud Augustinum lib. 5. prioris Operis cap. 4. Denique exemplo cibortum probat, ejusdem excessum esse culpabilem; nam ut illi boni sunt, malus tamen potest esse illorum usus, ita bona est concupiscentia, licèt malus sit ejusdem abusus. Apud Sanctum Patrem lib. 3. cap. 20. & lib. 1. de Nupt. & Conc. cap. 19. Respondet Augustinus ad primum, concupiscentiam in pecude esse perfectionem, quia est conformis ejusdem naturæ, nec repugnat spiritui in brutis. In homine autem dicit defectum, vitium, ac corruptionem naturæ; undè ait lib. de Pecc. orig. cap. 40. *Tantæ namque excellentiæ est in comparatione pecoris homo, ut vitium hominis natura sit pecoris.* Et lib. 4. Oper. Imp. cap. 56. *Sic ergo*, inquit, *in libidine agnosce, & pecoris naturam, & hominis pœnam, si animam non habes Asininam.* Ubi etiam notat, concupiscentiam in brutis non inhiare in prægnantes, & in actus contrà naturam, uti facit in homine; undè pejor longè est in homine libido, quàm in brutis. Ad secundum respondet ibidem negando in terrestri paradiso actum concupiscen-

riæ præcessisse actum voluntatis comedendi pomum vetitum. Do ejusdem verba: *Præcessit*, inquit, *mala voluntas, quâ serpenti subdolo crederetur, & secuta est mala concupiscentia, quâ cibo inhiaretur illicito. Ac per hoc quamvis jam utraque mala esset, tamen voluntas cupiditatem, non voluntatem cupiditas duxit, nec præcessit voluntatem, nec restitit voluntati.* Ad tertium negat illationem; etenim concupiscentia, prout est pœna, honestè à Deo intenditur, at mala est respectu hominis, cui infligitur; ita mors mala est homini, bona respectu Dei illam decernentis in pœnam peccati. Addit exemplum de cœcitate cordis, quâ Deus utì judex in pœnam præteritorum criminum punit delinquentes, quibus tamen illa est maximum malum, & concludit: *Proindè omnia, quæ pro hâc tuâ cæcâ, & inconsideratâ opinione dixisti, quâ carnis concupiscentiam eo ipso, quòd eam pœnam diximus esse peccati, non solùm non vituperandam, verùm etiam laudandam putasti quamlibet prolixâ disputatione in eo fueris immoratus, evanuisse certissimum est.* Ad quartum respondet idem Augustinus lib. 3. contrà Jul. cap. 20. *Ita enim*, inquit, *non intelligis quid loquaris, ut non vides creaturam panis, & vini non concupiscere adversùs spiritum, sed ipsam potiùs inhonestè à malè utentibus concupisci, & ea forinsecùs in nostrum corpus intrare.* Hinc neminem pudet, in propatulo comedere, utì olim Romanorum mos fuit, at licitè concupiscentiâ palàm utì conjuges erubescunt, ut planè appareat, malam esse concupiscentiam, cùm vel licitus ejusdem usus pudorem incutiat. Videatur Sanctus Pater lib. 1. ad Bonifi. cap. 16.

Objiciunt Recentiores contrà eandem Sancti Doctoris sententiam: Motus concupiscentiæ præveniunt rationem, quia sunt antè omnem electionem, ergo concupiscentia non est omnimodè subjecta rationi, cùm habeat motus antè omnem actum illius. Rursùs inquiunt: Homo appetitu rationali fertur in honesta, appetitu sensitivo, seu concupiscentiâ fertur in delectabilia, ergo vehementiori impetu ista inhiat in delectabilia, quàm ille in honesta; siquidèm cùm objecta honesta repræsententur per species alienas, minùs movent, quàm delectabilia, quæ per species proprias de præsenti sensum alliciunt. Deniquè instant: Nullum, quod est debitum naturæ est amissum per peccatum, atqui est amissa subjectio partis inferioris respectu appetitûs rationalis, igitur ea subjectio non est perfectio debita naturæ. Hæc tamen olim ab Augustino diluta sunt. Respondet ad primum, quòd in pœnam tantùm peccati motus concupiscentiæ præveniunt deliberationem appetitûs rationalis; undè si homo non peccasset, motus appetitûs sensitivi præcessissent quidèm voluntatis actus, non illi quidèm vim inferendo, ac rationem graviori impetu præoccupando, illamque absordendo, utì de facto contingit, sed suaviter alliciendo, quod & in paradiso accidit, ubi *non voluntatem cupiditas duxit, nec præcessit voluntatem, nec restitit voluntati.* Lib. 1. Oper. Imp. cap. 70. Ad secundum negatur consequentia, etenim rectus ordo exigit, ut inferiùs à superiori, non verò superiùs ab inferiori moveatur: Undè optima hominis constitutio petit, ut pars ejusdem superior pleno jure in inferiorem utatur, non verò ut ista illam sibi subjuget, ac supplantet. Pertinet autem ad hominis pœnam, ac miseriam, ut more pecudum fortiùs à delectabili trahatur, quàm ab honesto, & hoc provenit ex ignorantiâ, quod alterum ex peccato originali in humanum genus derivatum vitium est; neque enim si perfectè honestum repræsentaretur voluntati, ab istâ dimitteretur delectabili electo. Itaque in illâ præponderantiâ, & majori vi in trahendo, quæ inest delectabili suprà honestum in statù naturæ laptæ, pars rebellionis appetitûs sensitivi contrà rationalem consistit. Porrò hæc scribit Augustinus lib. 5. contrà Jul. cap. 3. *Si prudenter hic saperes, profectò esse iniquitatem videres, quâ pars inferior hominis repugnat superiori, atque meliori.* Tertium argumentum nullum est, nam in sententiâ Augustini falsum est, post primum peccatum naturalia manssisse integra, homo enim per peccatum fuit spoliatus gratuitis, & læsus insuper in naturalibus, quod ex parabolâ peregrini Jerichontini Luc. 10. suadetur integro ferè volumine à Florentio Conrio Archiepiscopo Thuamensi. Testimonia verò Augustini in eandem rem indicat Pater Macedo in Cortinâ thesi 34. & lib. 4. de Clav. Petri in contr. de Pec. orig. cap. 12. ubi validè pro Sancti Doctoris sententiâ decertat.

Unum obstare videtur, quod acerrimè urgent Recentiores. Etenim damnata est hæc propos. Baii 55. *Deus non potuisset talem ab initio creare hominem, qualis nunc nascitur.* Quarè potuit Deus condere hominem in statu naturæ puræ subjectum concupiscentiæ, qualis modò nascitur. De his propositionibus Baii variè sentiunt Theologi. Pater Vasquez Magni inter Recentiores nominis 1. 2. disp. 190. cap. 18. proponit verba Bullæ, quæ ejusmodi sunt: *Quas sententias stricto coram nobis examine ponderatas, quanquàm nonnullæ aliquo modò sustineri possent, in rigore tamen, & proprio verborum sensu ab assertoribus intento hæreticas, erroneas, suspectas, temerarias, scandalosas, & in pias aures offensionem immittentes, respectivè, & quæcunque superiis verbo, scriptoque emissa præsentium auctoritate damnamus.* De quâ censurâ ita idem judicat. *Multas* ex illis propositionibus *continentes acre judicium, quo Doctor ille aliorum opiniones criminabatur, damnari tantùm, ut scandalo, & offendiculo patentes, & hac ratione solùm prohiberi, nam & audacia, nimiaque arrogantia in aliorum sententiis malignè vellicandis, ac lacerandis non parum scandali afferre solet, à quo docti, & prudentes Theologi in suis scriptis abstinere deberent.* Hæc autem confirmat locupletissimo testimonio Cardinalis Francisci Toleti, qui in causâ Baii Lovanium ab Apostolicâ Sede delegatus fuit. Quarè cùm Baius Pelagianæ hæreseos incusaret asserentes, hominem talem potuisse à Deo creari, qualis modò nascitur, hinc ob infamiæ notam, quam oppositæ sententiæ auctoribus inurebat, ejusdem propositio censuræ subjecta est. Hoc autem patet ex censuris ejusdem, quæ in eadem Bullâ referuntur v. g. propos. 37. ait: *Cum Pelagio sapit, qui boni aliquid naturalis, hoc est, quod ex naturæ solis viribus ortum ducit, agnoscit.* Quam sententiam defendit Vasquez 1. 2. disp. 190. cap. 18. ubi testatur, censuram Baii, non verò asserum esse ab Apostolicâ Sede damnatum, cùm in Arausicano can. 22. dicatur: *Nemo habet de suo nisi mendacium, & peccatum.* Præterea prop. 13. ita scribitur: *Pelagii sententia est: opus bonum citrà gratiam adoptionis factum, non est regni cœlestis meritorium.* Quarè cùm Lovaniensis Scriptor oppositam sententiam de creatione hominis cum concupiscentiâ ab auctore naturæ insertâ Pelagianismi dubio procul de more incusaret, meritò ob censuram ejusdem propositio utì scandalosa proscripta est. Rursùs in Bullâ Baii propositiones dicuntur damnari *respectivè*, nempè, *in proprio verborum sensu ab assertoribus intento.* Propositio illa 55. damnatur *respectivè* ad propositionem 27. quæ est: *Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio,*

sed

sed naturalis ejus conditio. Quasi subjectio concupiscentiæ non fuerit ex dono Creatoris, sed ex exigentiâ naturali humanæ substantiæ, tanquàm propria passio ejusdem, quod falsum est. Nam hæc duo distinguenda sunt: Concupiscentiæ subjectionem datam primo homini ex exigentiâ rei creatæ, vel ex purâ putâ decentiâ. Primum enim negatur, alterum à nobis asseritur; & hoc patet ex Augustino scribente lib. 3. contrà Jul. cap. 11. *In naturâ hominis antè peccatum pacem decebat esse, non bellum.* Scio, eundem lib. 2. de Pecc. mer. & rem. cap. 22. hæc scribere de primis parentibus: *Quamvis corpus animale gestarent, nihil inobediens in illo adversùm se moveri sentiebant. Faciebat quippè hoc* ORDO JUSTITIÆ, *ut quia eorum anima famulum corpus à Domino acceperat, sicut ipsa eidem Domino suo, ita illi corpus ejus obediret, atque exhiberet vitæ illi congruum sinè ullâ resistentiâ famulatum.* Ubi nomine justitiæ non rigorosum debitum in naturâ humanâ fundatum intellexit, sed ex decentiâ solius Creatoris derivatum. Rursùs sciendum est, aliquas propositiones æquivocas modò ab Ecclesiâ rejici, modò approbari. Hoc ostendimus lib. 2. Histor. Pelag. cap. 20. de illâ propositione: *Unus è Trinitate passus est*, quam Hormisdas rejecit, at Joannes II. Vigilius, ac Synodus V. utì Catholicam definiverunt. Etenim in sensu Eutychianorum damnata fuit, quasi Verbum in Naturâ Divinâ passum diceretur, & licèt alii adderent *passum carne*; attamen cùm ob affinitatem cum hæresi Eutychetis suspecta esset, jure Sanctus Hormisdas eandem approbare recusavit. Bajus prop. 74. hæc tradidisse dicitur: *Concupiscentia in renatis relapsis in peccatum mortale, in quibus jam dominatur, peccatum est.* Quod falsissimum est; nunquàm enim ipsamet concupiscentia est peccatum, ut ex Tridentinâ Synodo constat. Quarè propositio illa Baii non solùm ob censuram damnata est, verùm etiam quòd hæreticorum recentium errori à Tridentinis Patribus damnato concineret; illi enim mordicùs sustinent, concupiscentiam esse peccatum, ut patet apud Bellarminum lib. 5. de Amiss. grat. cap. 5. in quo errore prop. 55. Baii, quòd concupiscentiam attinet, fundatur, à cujus tamen damnato sensu longo intervallo distamus; non enim dicimus, Deum non potuisse condere hominem cum concupiscentiâ rebelli, quòd illa sit formaliter peccatum, sed quia licèt ipsa peccatum non sit, est tamen ad peccatum inclinans, & quidèm vehementiùs, quàm quilibet alius habitus vitiosus ab homine contractus. Profectò thesis illa Baii, hominem non potuisse à Deo produci, qualis modò nascitur, juxtà amplam ejusdem expressionem vera est; quis enim dixerit, Deum posse condere hominem cum peccato originali, cum quo modò nascitur? Hoc enim erat illud absurdum, quod Pelagiani contrà Orthodoxos urgebant, Deum esse auctorem peccati, si eò infectus homo nascebatur. Et quidèm Martinus de Esparzâ insignis nostræ ætatis Theologus quæst. 10. de Gratiâ hæc scribit: *Concupiscentia post peccatum ita est soluta, ut regnet in carne peccati, hoc est, obtineat prædominium adversùs rationem, præponderante ejus inclinatione in malum, atque in perniciem, & damnationem hominis inclinationi rationis superioris in bonum honestum, atque in salutem, & ultimam felicitatem ejusdem hominis. Quod tantum, ac tam grande malum occupationis regni per partem inferiorem adversùs partem superiorem nequaquàm adfuisset in statu puræ naturæ.* Quarè ex hujus Scriptoris sententiâ non potuit condi homo à Deo in statu naturæ puræ cum concupiscentiâ rationi prædominante, atque in eandem vim legislativam exercente, ut ibidem ad 6. loquitur, cùm tamen homo de facto tali concupiscentiæ subjectus nascatur. Hactenus de sensu illius 55. propositionis Baii.

Quæri potest, an Sanctus Doctor admiserit utì possibilem concupiscentiam rationi subjectam, ita ut non secundùm se, sed secundùm prædominium suprà rationem eandem solummodò primo homini in sui conditione inseri potuisse negaverit? Respondeo, Augustinum sensisse, concupiscentiam secundùm se esse vitium, & non solùm esse vitiatam. Ita illam pronunciavit *vitium, quod non est ex Deo* lib. 1. de Nupt. & Conc. cap. 23. Idem habet lib. 2. cap. 34. & passim contrà Pelagianos. Attamen hoc sibi sufficere dicebat, si hæretici saltem concederent, eandem esse vitiatam, indè enim peccati originalis vulnus statìm apparebat. Scribit Sanctus Doctor contrà Julianum lib. 2. proximè laudato cap. ult. *Et si non vult concedere vitium esse libidinem, dicat saltem per illorum hominum inobedientiam etiam ipsum vitium esse carnis concupiscentiam, ut illa, quæ obedienter, & ordinatè moveretur, nunc inobedienter, inordinatèque moveatur &c.* Et lib. 5. contrà Jul. cap. 5. ait: *Sed quod dicis, etiam genitalia servire animi imperio, novam quandam libidinem dicis, aut fortè nimis antiquam, qualis & in paradiso esse potuisset, si nemo peccasset.* Et lib. 2. Oper. Imp. cap. 122. scribit de concupiscentiâ: *Aut ergo nulla ibi erat, aut voluntatem mentis nec præcedebat, nec excedebat.* Idem repetit lib. 4. cap. 56. & lib. 4. prioris oper. cap. 5. & 14. Cæterùm Sancto Doctori constans sententia stetit, nullam fuisse concupiscentiam in primo homine antè peccatum non modò secundùm illam vim tyrannicam suprà rationem, sed nec ullam omninò licet rationi ipsi subjectam. Probatur hoc ex lib. 4. contrà Jul. cap. 11. ubi ait: *Quis enim negat, futurum fuisse concubitum, etiamsi peccatum non præcessisset? sed futurus fuerat, sicut aliis membris, ita etiam genitalibus voluntate motis, non libidine concitatis; aut certè etiam ipsâ libidine, ut non nos de illâ nimiùm contristemur, non qualis nunc est, sed ad nutum voluntatis serviente.* Lege caput 14. Et lib. 5. cap. 7. his adversarios vellicat: *Sed ecce non vobiscum de libidinis absentiâ, præsentiâve contendimus, nec dilectionem, quam debere vos ei videmus, offendimus, saltem ipsam subdite voluntatis imperio in illo felicitatis loco.* De hâc ipsâ re agit Sanctus Doctor lib. 1. ad Bonifacium cap. 17. ubi quatuor modos assignat, quibus nuptiarum fœcunditas perfici potuisset, quorum duo postremi sunt: *Aut tunc ad nutum voluntatis libido consurgeret, quando esse concubitum necessarium casta pudentia præsensisset: aut nullâ omninò existente ibi libidine, ut cætera membra quæque ad opera sua, sic ad opus proprium etiam genitalia jussis volentium sinè ullâ difficultate servissent.* Posteà de his duobus ait: *Duarum verò reliquarum quamlibet elegeritis, non est adversùs vos ullâ contentione laborandum. Etsi enim quartam nolueritis eligere, ubi est omnium obedientia membrorum, sinè ullâ libidine summa tranquillitas, quoniam jam vos ei fecit vestrarum disputationum impetus inimicos, illud vobis saltem placebit, quod tertio loco posuimus.* Legendum est integrum caput, indè enim evidenter colligitur, Sanctum Doctorem censuisse, nullam fuisse in terrestri paradiso concupiscentiam, eamque subjectam voluntati disputationis tantùm gratiâ admisisse, ne adversarios *de illâ nimiùm contristaret*, ut ex eodem proximè recitavimus. Hæc Augustinus de concupiscentiâ scripsit, probans ex illo 1. Jo: 2. 16. *Concupiscentia carnis non est ex Patre.* Quem textum de actibus vetitis

concupiscentiæ Pelagiani interpretabantur. Quam verò absurdam eorundem opinionem Sanctus Pater arbitraretur ex iis, quæ scribit lib. 4. Oper. Imperf. cap. 69. colligitur: *Non igitur*, inquit, *caventur opera mala, nisi frænetur concupiscentia mala, quæ à te HORRENDA IMPUDENTIA, vel potiùs AMENTIA dicitur bona. Nec erubescis, nec horrescis, te ad TANTUM DEDECUS pervenisse, ut nemo liberetur à tuo malo, nisi non consentiat tuo bono. Concupiscentia igitur carnis, quà cupiuntur, quæ prohibentur, non est à Patre. Frustrà putas, vel potiùs vis putari, ubi hoc Joannes Apostolus dixit, concupiscentiam carnis positam pro luxuriâ. Prorsùs, si non est à Patre luxuria, nec illa est à Patre, cui si consentiatur, concipit, paritque luxuriam. Nam motibus suis quibuslibet obtinere quid conatur quæso, nisi ad luxuriam pervenire? Quomodò ergo est bonum, quæ pervenire conatur ad malum? Quomodò est nostrum bonum, quæ nos ad malum compellit.* Lege ibidem.

§. III.

Utrum Sanctus Augustinus excesserit, deducens peccati originalis reatum ex innumeris humanæ vitæ miseriis? Insigne Divi Thomæ pro Augustinianâ sententiâ testimonium.

PErgo ad alterum Sancti Augustini excessum. Etenim ille, quò Pelagianos confutaret, non solùm è sacris arcanis testimonia petivit, sed ut erat subtili, ac prompto ingenio, rationibus etiam naturali lumine manifestis usus est. Inter cætera argumenta celeberrimum invenit Magnus Doctor, quo peccatum originis persuaderet, deducens nempè illud ab infinitis humanæ vitæ miseriis. Ita appellans illam Ecclesiastici sententiam cap. 40. initio, *Jugum grave super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum*, arguebat, ad salvandam Dei justitiam, aliquod in nascentibus crimen asserendum esse, ne tot miseriis puniri innoxii crederentur. Hoc argumentum ubique in Augustini non dicam libris, sed librorum paginis occurrit. Lib. 6. Oper. Imp. cap. 36. has sententias conglomerat: *Omnis autem pœna hominis, quid est, nisi pœna Dei imaginis, quæ si infertur injustè, profectò à quo infertur injustus est. Quis porrò dubitet, quòd injustè inferatur pœna imagini Dei, nisi hoc culpa meruerit?* Et cap. 27. *Justus est Deus, quod assiduè contrà te dicis, & nescis, justus est, inquam, Deus, & ideò nascentes nec faceret, nec fieri sineret miseros, nisi nosset reos.* Item: *Ipsi nullum, sicut putatis, trahentes peccatum immeritas, si hoc ita est, procul dubio sustinent pœnas. Ubi est justitia Dei, quam si cogitares, nunquàm crederes, sinè ullo merito peccati originalis tam miseros esse nascentes.*

Respondet Moraines disp. 13. num. 106. Augustinum à miseriis vitæ humanæ peccatum originale probantem *excessisse videlicet fervore disputationis abreptum, & odio hæresis Pelagianæ ad contrarium extremum declinasse, neque hac in parte doctrinam ejus approbasse Ecclesiam.* Placet, quòd non dixit *interdùm* declinasse ad extremum, ubique enim declinasse dicendus esset, nam illud argumentum *tam sæpè dictum, sæpiusque dicendum* vocat cap. 23. lib. 6. laudati. Quarè Augustinus sciens, prudens, volens eâ ratione usus est, non disputationis æstu, ac furore percitus, ut adversarii opponunt. Imò Pelagiani idem argumentum evadere totis viribus conati sunt, ut patet ex Juliano libro eodem cap. 25. ubi Augustinianam ratiocinationem irridens: *Verùm quid nos*, inquit, *tam obstipæ veritatis solius rationem sequendam putamus, cùm inimicorum nostrorum phalanx ipsis imitatur rerum periculis, & insurgat in nos ærumnarum inimica suffragiis; vult quippè pudore coeuntis, dolore parientis, sudore laborantis transmissionem culparum, & pœnarum in semina comprobare, ut his videlicet signis difficilium partuum, agricolarum sudantium, & divisorum novalium crimen naturale credatur, cujus merito per tot incommoda genus exerceatur humanum.* Igitur de hoc argumento Pelagianos inter, ac Augustinum ex proposito controversia fuit, cùm præsertìm Augustinus omnia solverit, quæ ad illud infringendum Julianus opposuit, ut palàm fit ex libro sexto operis laudati. Quod verò scribunt, Ecclesiam hac in re non approbasse Augustini doctrinam, ipsorum eruditionem pandit, qui eandem & Romani Pontificis, & Synodorum decretis consecratam fuisse non animadvertunt. Sanctus Gelasius Papa in Epistolâ 7. ad Episcopos per Picenum contrà Senecam quendam Pelagianum eodem Augustini argumento utitur ad probandum originale peccatum: *Ideò*, inquit, *de felicitatis suæ claritate seclusus, atque ad spinas, & tribulos, miseriasque multiplices cœlesti voce damnatus est, quæ utique pœna justi judicii tam gravis, & aspera in bono perseveranti nullatenùs esset inflicta, & NISI MALO NON CONVENIENTER ILLATA probaretur.* En Augustini voces fideli Echo redditas ab Apostolicâ Sede. Sed hoc ipsum Synodus Patrum Africanorum in Sardiniâ exulum in libro de Incarnatione, & Gratiâ cap. 14. docet: *Si qui ergo*, inquiunt, *mortem solam, ut non etiam peccatum ex homine primo transiisse in genus humanum nituntur asserere, mirum si non intelligunt, quibus sententiæ suæ laqueis obligentur. Primò quia Deum dicunt injustum in eo, quod mori faciat parvulos, quos nullâ volunt isti originalis peccati contagione pollutos.* Item: *Quâ igitur justitiâ Deus justus infantibus sinè peccato nascentibus ingerit pœnam, in quibus pœnæ non invenit causam? &c.* Præterea Synodus II. Arausicanâ can. 2. ait: *Si quis soli Adæ prævaricationem suam, & non ejus propagini asserit nocuisse, aut certè mortem tantùm corporis, quæ pœna peccati est, non autem & peccatum, quod mors est animæ, per unum hominem in omne genus humanum transisse testatur, injustitiam Deo dabit.* Igitur qui maximam miseriarum, nempè mortem sinè peccato homini accidere dicit, injustum facit Deum, quod est Sancti Augustini argumentum. Hunc textum Arausicanum nonnulli videre, quarè respondent, mortem sub ratione pœnæ non potuisse infligi homini sinè culpâ citrà Dei injustitiam, at potuisse Deum citrà injustitiam condere genus humanum in statu naturæ puræ sinè immortalitatis dono morti naturali subjectum. Sed hæc responsio nulla est: Nam Pelagiani dicebant, mortem esse naturalem homini ex ejusdem corporeâ compositione, nec illi tanquàm pœnam infligi, contrà quos ex Augustino colligit Arausicanâ Synodus, si mors corporis sinè peccato transiit in posteros, Deum fieri à Pelagianis injustum. Quòd enim mors esset malum sub ratione pœnæ, erat consequentia illata contrà hæreticos, quâ talis enim supponit necessariò peccatum, à quo per denominationem extrinsecam dicitur pœnalis. At Patres ex ipsâ gravitate mortis, ac cæterarum illam præcedentium miseriarum malum esse illam gravissimum urgebant, ut inferrent, non nisi in pœnam potuisse justè infligi, alias supposuissent in antecedente, quod erat à Pelagianis absolutè negatum.

Subscribunt eidem argumento alii Patres. Sanctus Prosper contrà Collat. cap. 20. *Nimìs enim impium est*

est hoc de Dei sentire justitiâ, quòd à prævaricatione liberos cum reis voluerit esse damnatos. Patet ergo culpa, ubi non latet pœna, & societas peccati convincitur de communione supplicii, ut quod est humanæ miseriæ, non de institutione creatoris, sed de retributione sit judicis. Divus Anselmus lib. de Concep. Virg. & Pecc. orig. cap. 13. *Eâ ipsâ ratione*, inquit, *quâ non debuit Deus Adam facere nisi justum, nec alìquo debito, sivè incommodo gravatum, apertè mens rationalis cognoscit eum, quem similiter propriâ voluntate, & virtute procreavit alicui malo subditum fieri non debere, quoniam nimìs inconveniens est omnipotenti, ac sapienti Dei bonitati, talem facere rationalem creaturam solâ propriâ voluntate de materiâ, in quâ nullum est peccatum.* Item lib. 2. *Cur homo Deus* cap. 2. ait: *Sapientiæ, & justitiæ repugnat, ut cogeret mortem pati sinè culpâ, quem justum fecerat ad æternam beatitudinem.* Præterea antiquissimus auctor Hypognosticon lib. 2. initio eodem modo discurrit: *Hac nos pœnæ sententiâ colligatos ipsa sibi humana natura totum per Orbem terrarum diffusa testimonium perhibet, dum se paternis cruciatibus sanctæ legis testimonio perridet laborare. Quod quâ justitiâ, si hæredes parentum peccati non sumus, patimur?* Lege ibi plura. Rursùs lib. 5. inter cætera ait: *Secundùm errorem vestrum Deus, qui talem fecit naturam, ut pœnalibus animæ passionibus convexetur, crudelis est, aut certè injustus, ut innocentiam sanctam, & nullius penitùs erroris obnoxiam tantis permittat urgeri periculis, & in ipsis nonnunquàm vitâ privari.* Et quidèm Augustinus lib. 4. contrà Jul. cap. 12. referens sententias eorum, qui nescientes originale peccatum ex miseriis hominum Dei æquitatem accusarunt, ait, illos rem vidisse, causam nescivisse, cùm alii in vitâ superiore peccasse animas dicerent; undè ad miserias subeundas in pœnam nasci iterùm cogebantur, de quibus in fine ejusdem libri eruditè discurrit. Ex quibus patet, Philosophos plerosque lumine naturali cognovisse, hominem innocentem injustè tantis miseriis affligi. Quarè argumentum illud Augustini ad stabiliendum peccatum originis non solùm probatum fuit Ecclesiæ, verùm etiam ipsis gentilibus, quoad reatum saltem peccati, adeò vel solo lumine naturali est manifestum, atque apertissimum. Undè Magnus ille Bellarminus cùm pro oppositâ sententiâ plura adduxisset lib. 6. de Amiss. grat. cap. 15. in fine hæc doctissimè juxtà, ac sincerè scripsit: *Omninò enim verisimile est, non fuisse Deum Optimum, & nostri generis amantissimum conditurum hominem tam miserum, quàm nunc est, nisi peccati nostri magnitudo tale supplicium meruisset.* Quæ confirmat opinione Ethnicorum ex Augustino citato. Itaque quod ex amore erga homines, & suâ ipsius bonitate nunquàm Deum facturum fuisse Bellarminus docuit, id Augustinus cum tot Patribus ex Dei justitiâ fieri non posse affirmavit. Quod si Recentiores & Gelasii, & aliorum veteris Ecclesiæ Auctorum testimonia aliquâ interpretatione adhibitâ utcunque explicare conabuntur, idem precamur erga Augustinum faciant, cujus unius vocibus illi locuti sunt. At si cæteros etiam æstu disputationis abreptos veritatis metam excessisse pronunciabunt, eorum voces surdâ aure præteribimus, Augustino tot testibus doctissimis, ac sanctissimis astipulantibus. Neque instent damnatam esse, hanc Baii propositionem: *Non potuisse Deum condere ab initio hominem, qualis modò nascitur.* Nam reponitur cum Gregorio Ariminensi 1. dist. 42. quæst. 1. art. 2. ad arg. con. 2. concl. *Deus non potest de justitiâ, quæ potest de potentiâ.* Ita nulla est impossibilitas, Judam in cœlum trahi, sed id contrà Dei justitiam est. Quarè licèt sit possibile potentiæ, non est possibile justitiæ, talem condi hominem, qualis modò nascitur; in priori verò tantùm sensu qui negat, cum damnatâ Baii propositione sentit. Et certè, utì superiùs dicebamus, Deus ab initio non potuit condere hominem cum peccato originali, cum quo modò nascitur. Alius ergo debet esse illius propositionis damnatæ sensus, quâ de re plura §. superiori dicta sunt, quæ iterùm repetere non vacat.

Hoc igitur Sancti Augustini argumento & Apostolica Sedes, & tot Patres usi sunt, ac præsertìm utraque Synodus & Sardiniensis, & Arausicanâ, ut jam satis pateat Morainii ignorantia, aut temeritas, qui vel id ignoravit, vel unà cum Augustino tot, tantosque Patres excessûs crimine involvit. Sed age, cum homine Scholastico omnium Scholasticorum Principis testimonio pugnemus. Is est Magnus Augustini discipulus, ac nobilissimæ Scholæ Maximus Magister Sanctus Thomas, qui scribit, Augustinum SATIS PROBABILITER ex miseriis vitæ humanæ peccatum originale deduxisse. Igitur Angelicus Præceptor 4. con. Gentes cap. 52. initio docet, miserias humanæ naturæ esse quædam probabilia signa peccati originalis, & subdit: *Posset tamen aliquis dicere, hujusmodi defectus tam corporales, quàm spirituales non esse pœnales, sed naturales defectus ex necessitate materiæ consequentes: Necesse est enim corpus humanum, cùm sit ex contrariis compositum, corruptibile esse, & sensibilem appetitum in ea, quæ sunt secundùm sensum delectabilia, moveri, quæ interdùm sunt contraria rationi &c.* Quæ ipsissima est responsio, quam Recentiores argumento Sancti Augustini applicant. Verùm statìm illam infringit Angelicus his verbis: *Sed tamen si quis rectè consideret,* SATIS PROBABILITER *poterit æstimare, divinâ providentiâ suppositâ, quæ singulis perfectionibus congrua perfectibilia coaptavit, quòd Deus superiorem naturam inferiori ad hoc conjunxit, ut ei dominaretur; & si quod hujus dominii impedimentum ex defectu naturæ contingeret, ejus speciali, & supernaturali beneficio tolleretur, ut scilicet cùm anima rationalis sit altioris naturæ, quàm corpus, tali conditione credatur corpori esse conjuncta, quòd in corpore aliquid esse non possit contrarium animæ, per quam corpus vivit.* In quam rem cùm nonnulla alia dixisset concludit: *Sic igitur hujusmodi defectus quamvis naturales homini videantur, absolutè considerando humanam naturam ex parte ejus, quod est in eâ inferius, tamen considerando divinam providentiam, & dignitatem superioris partis humanæ naturæ,* SATIS PROBABILITER *probari potest, hujusmodi defectus esse pœnales, & sic colligi potest, humanum genus peccato aliquo esse infectum.* Hæc Sanctus Thomas, quem cùm tot sapientissimi, ac subtilissimi Doctores sequantur, jam videtis quos, quantosve asseclas habet illa Augustini ex miseriis humanæ vitæ peccati originalis *satìs probabiliter* posita illatio. Sed nec defuere Scriptores è Societate, qui Augustino eâ in sententiâ manus darent; unus audiatur Joannes Bagocius lib. 5. demon. dogm. Christ. disp. 8. cap. 5. sect. 2. in titulo quærit: *An foret injustus Deus, si cogeret hominem sinè reatu culpæ mori?* Respondet: *Sanctus Augustinus, & alii ejus discipuli, ipsique Patres canonum Arausicanæ Synodi ajunt, Deum non potuisse hominem nisi culpæ reum necessitati moriendi addicere, voluntque, si id Deus faceret, fore injustum, quia pœnam non merenti infligeret.* Et cap. 7. sect. 3. ait: *Fateor quoque Deum de potentiâ per bonitatem, & sapientiam ordinatâ nullo peccato permisso, non potuisse velle hominem morti obnoxium,*

& cum

& cum pravitate concupiscentiæ carnalis creare. Hæc ille non exiguæ inter Recentiores famæ, qui posteà insignibus Thomæ Augustini nominibus assumptis contrà Jansenium scripsit.

§. IV.

An Sanctus Augustinus disputans de virtutibus infidelium excesserit?

IDem Morainius rigidiorem existimans Sancti Doctoris sententiam de virtutibus infidelium hæc scribit disp. 19. num. 35. *Dicit disputando contrà Pelagianos, qui cùm nimis extollerent vires naturales liberi arbitrii, affirmarentque, sufficere sinè gratiâ non modò ad virtutes naturales quascunque, sed etiam ad salutem, Augustinus ut illos ab eo errore abducat, in contrarium extremum æstu disputationis abripi interdùm videtur.* Sed eundem lapidem hìc censor offendit, nam de virtutibus infidelium non æstu disputationis impulsus Sanctus Doctor disseruit, sed ab adversariis in eam arenam provocatus, libenter, & animosè descendit. Etenim Pelagiani, ut probarent, posse hominem sinè gratiâ benè operari, exempla infidelium producebant, quos asserebant sinè Dei gratiâ pluribus virtutibus floruisse. Audiatur Sanctus Pater lib. 4. contrà Jul. cap. 3. *Soletis enim negantes Dei dona esse virtutes, quibus rectè vivitur, & eas naturæ, voluntatique humanæ, non gratiæ Dei tribuentes, hoc uti argumento, quòd eas nonnunquàm habeant infideles &c.* At Augustinus ibidem per septingentos, & ampliùs versus probat, virtutes infidelium habuisse bonitatem tantùm civilem, ac fuisse specie tenùs apud homines laudabiles, illo præsertìm ad Romanos 14. testimonio usus: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est.* Undè cùm de operibus infidelium tanto labore, ac studio Augustinus cum Pelagianis disputaverit, ac ibidem omnem adversariis aditum subtilissimis argumentis præcluserit, non æstu disputationis id protulit, sed post longam rei difficillimæ meditationem, ac seriam quæstionis totius considerationem. Duo autem Sanctus Doctor asseruit: Primùm, nullas in infidelibus ex solius liberi arbitrii viribus virtutes reperiri: alterum, si quæ in eisdem virtutes fuerint, easdem nequaquàm ipsorum voluntati, sed divinæ gratiæ adscribendas esse. Scio, plerosque Scholasticos, quod primum illud attinet, ab Augustini sententiâ recessisse. Illi autem juxtà Aristotelis Ethicam de virtutibus disputarunt, cùm tamen Philosophos humanæ naturæ debilitas ex originali labe derivata latuerit, ac in summi boni cognitione longiùs à veritate exorbitaverint. At Augustinus ex sacris literis, nec non excelsiori, ac subtiliori Theologiâ suam ipsius sententiam deduxit. In eo verò Augustinianæ sententiæ cardo versatur, quòd virtutes à vitiis non officio, sed fine discernuntur. Audiatur Augustinus lib. 4. laudato contrà Julianum: *Noveris itaque,* inquit, *non officiis, sed finibus à vitiis discernendas esse virtutes. Officium est autem, quod faciendum est: finis verò propter quod faciendum est. Cùm itaque facit homo aliquid, ubi peccare non videtur, si non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccare convincitur.* Hoc probat ibidem exemplo avarorum, qui virtutibus moralibus studere se fingunt, quæ tamen in vitia desinunt, quòd avaritiæ ancillantur. Undè non est attendenda sola substantia operis in speciem boni ex objecto, sed finis quoque considerandus venit, propter quem idem opus elicitur. His autem fusiùs ibidem ab Augustino probatis, idem conatur evincere, in infidelibus non fuisse veras virtutes, quia easdem humanæ laudi, ac gloriæ subijciebant, quâ ratione in vitia vertebantur, utpotè quæ superbiæ inservirent. Hæc scribit scribit lib. 4. contrà Jul. cap. 3. *An fortè,* inquit, *& istis, qui exhibuerunt terrenæ patriæ Babylonicam dilectionem, & virtute civili non verâ, sed verisimili dæmonibus, vel humanæ gloriæ servierunt &c.* Et anteà dixerat: *Bonum est enim, ut subveniatur homini periclitanti, præsertìm innocenti. Sed ille, qui hoc facit, si amando gloriam hominum magìs, quàm Dei facit, non benè bonum facit, quia non bonus facit, quod non bonâ voluntate facit.* Hinc cùm Julianus ibidem objecisset: *Si gentilis nudum operuerit, nunquid quia non est ex fide, peccatum est?* Respondet Augustinus: *Prorsùs inquantum non est ex fide, peccatum est, non quia per seipsum factum, quod est nudum operire, peccatum est, sed de tali opere non in Domino gloriari, solus impius negat esse peccatum.* In quam rem plura ibi subtiliter, & acutè congerit.

Hæc quidèm certa sunt, nam à nullo viro Catholico in dubium vocari potest, actus morales humanæ gloriæ inservientes, licèt alias ex objecto boni sint, ex pravâ tamen intentione vitiari, sicuti actus in speciem boni Epicureorum à virtutibus degenerabant, quia sectæ magister easdem virtutes, ut ibidem ait Augustinus, *inducit voluptatis ancillas.* Opponunt tamen contrariæ sententiæ auctores, posse hominem infidelem elicere actus virtutis ob solam ipsiusmet operis honestatem, nullam indè ab aliis laudem captare desiderans; siquidèm cùm bonum honestum sit intrà objectum voluntatis, illud propter se præcisè à voluntate appeti potest. Verùm Augustinus miro ingenii acumine hanc responsionem infregit lib. 4. contrà Jul. cap. 3. hæc scribens: *Nihil est in creaturis, quod attinet ad institutarum divinitùs merita naturarum, rationali mente præstantius. Undè fit consequens, ut mens bona magìs sibi placeat, magisque se ipsa delectet, quàm quælibet alia creatura. Quam verò periculosè, imò perniciosè sibi placeat, cùm per hoc tumescit typho, & morbo inflationis extollitur, quamdiu non videt, sicut videbit in fine, summum illud, & immutabile bonum, in cujus comparatione se spernat, sibique illius charitate vilescat &c.* Conformia his tradit lib. 19. de Civit. Dei cap. 25. *Proindè,* inquit, *virtutes, quas* humana mens *sibi habere videtur, per quas imperat corpori, & vitiis ad quodlibet adipiscendum, vel tenendum, nisi ad Deum retulerit, etiam ipsæ vitia sunt potiùs, quàm virtutes. Nam licèt à quibusdam tunc veræ, & honestæ putentur esse virtutes, cum* AD SE IPSAS REFERUNTUR, *nec propter aliud expetuntur, etiam tunc inflatæ, ac superbæ sunt: & ideò non virtutes, sed vitia judicanda sunt.* Itaque cum virtus etiam ob sui tantùm honestatem appetitur, facit, ut illam prosequens, atque assequens sibi complaceat in suo opere, ac philautiæ vitio laboret. Quarè sicutì honestè operans, ut aliis placeat, ac laudetur ab aliis, peccat peccato inanis gloriæ, ita pariter qui honestè operatur complacens sibi, ac in se ipso gloriatus, reus est philautiæ. Hinc dixit 1.Cor.8 Apostolus *scientia inflat.* Eò enim ipso, quòd homo cognoscit se virtute præditum, semet delectatur, cæteris se præponit, ac in se ipso, non in Domino gloriatur. Est autem primus ad superbiam gradus, se pluris, quàm alios facere, ac virtutem sibi, non Deo acceptam ferre. Illud autem Augustini pronunciatum, nempè virtutem, cùm ob sui honestatem appetitur, esse superbam, ac philautiâ vitiari,

probatur

probatur fusè ab eodem Sancto Doctore Serm. 13. de Verb. Apost. exemplo Stoicorum, qui sectabantur virtutem propter se ipsam, eorundem tamen virtutes superbiæ ancillabantur. Ibi autem introducit Paulum Athenis cum Stoicis, & Epicureis colloquentem (Dicitur enim Act. 17. *Quidam autem Epicurei, & Stoici Philosophi disserebant cum eo*) inter alia scribit: *Dicebat Epicurus: Beatus cujus est in fructu voluptas carnis ejus. Dicebat Stoicus: Imò beatus cujus est in fructu virtus animi ejus. Dicebat Apostolus: Beatus cujus est nomen Domini spes ejus. Errat Epicureus; falsum est enim, esse hominem beatum, cujus est in fructu voluptas carnis ejus. Fallitur & Stoicus; falsum enim est, & omninò mendosissimum, beatum esse hominem, cujus est in fructu virtus animi ejus.* Profectò an virtus propter sui tantùm honestatem intenta inflet habentem, ac philautiam causet, tam claro exemplo manifestè patet. Undè quicquid sit de re speculativè consideratâ, in praxi Augustini sententia vera est. Porrò tanta erat Stoicorum superbia, ut ad virtutem capessendam divino nos auxilio indigere stultissimè pernegarent. Eorum verba recitavimus lib. 1. Hist. Pelag. cap. 1. ubi etiam probavimus, superbiam Pelagianorum, quâ divinæ gratiæ necessitatem inficiabantur, ex Stoicorum dogmate derivasse. Egregiè Sanctus Doctor contrà Pelagianos sermone eodem 13. dixit: *Tu te vis agere, à te ipso vis agi ad actiones carnis mortificandas? Quid tibi prodest, quia non eris Epicurus, & eris Stoicus?* Idem Magnus Magister lib. 5. de Civit. Dei cap. 20. cùm dixisset, quosdam Philosophos ad Epicuri turpitudinem demonstrandam, affabrè in tabulâ pinxisse voluptatem in regali sellâ tanquàm Reginam considentem, virtutes verò eidem pro obsequio adstantes, ejusque nutum observantes, ut quod illa imperaret, promptissimè exequerentur, hæc addit: *Nihil hâc picturâ dicunt esse ignominiosius, & deformius.* Posteà autem his Stoicos vellicat: *Sed non existimo, satis debiti decoris esse picturam, si etiam talis fingatur, ubi virtutes humanæ gloriæ serviant. Licèt enim ista gloria delicata mulier non sit, inflata tamen est, & multum inanitatis habet.* Indè Recentiorum responsionem præoccupans addit: *Nec illi se ab istâ defenderint fœditate, qui cùm aliena spernant judicia, velut gloriæ contemptores, sibi sapientes videntur,* & SIBI PLACENT. *Nam eorum virtus, si tamen ulla est, alio modo quodam* HUMANÆ SUBDITUR LAUDI; *Neque enim ipse, qui sibi placet, homo non est.* Hæc ipsa confirmantur exemplo Angelorum reproborum, ac primorum parentum, quorum lapsus ex philautiâ ortum duxit. Scribit Sanctus Prosper ad Demetriadem: *Hæc superbia à Diabolo sumpsit exordium, qui quoniam suâ, quam à Creatore acceperat, potentiâ, & dignitate* SIBI PLACUIT *&c. à cœlesti sublimitate dejectus est.* Et de homine dixit Augustinus lib. 10. de Civit. Dei cap. 13. *Diabolus hominem non cœpisset, nisi jam ille* SIBI IPSE PLACERE *cœpisset.* Hinc idem acutè scribit lib. 14. ejusdem operis cap. 28. *Fecerunt itaque civitates duas amores duo, terrenam scilicet amor sui usque ad contemptum Dei: cœlestem verò amor Dei usque ad contemptum sui. Denique illa in se ipsa, hæc in Domino gloriatur &c.* Quarè ab amore sui initium superbia sumit, quæ virtutum omnium venenum est, solius divinæ gratiæ antidoto expellendum. Hæc autem validè probant, virtutem etiam propter se ipsam intentam inflare, cujus ratio est, quia quilibet amore naturali diligit se, & quo plura in se bona conspicit, plus sibi complacet; undè præ aliis se æstimat, & philautiâ intumescit, ac velutì Narcissus suâmet pulchritudine rapitur. Unum autem contrariæ sententiæ Auctoris opponere possent, optimè hucusque dicta concludere, si eliciens actus honestos, indè apud semetipsum inani complacentiâ turgescat; at fieri posse, ut quis honestè operetur, v. g. det eleemosinam pauperi, ac statim ejusdem mens aliò avocetur, in quo casu neque apud semetipsum de bono opere per actum reflexum gloriabitur. Fateor quidèm, si statim mens aliò à novo objecto trahatur, fieri posse, ut nullâ, apud seipsum gloriâ, vel jactantiâ titilletur: at id per accidens contingit. Nam agens morale debet considerare, an rectè operatus sit, an optimè se habeat ergà suum finem ex illâ actione: Quæ quidèm considerans, amat suum opus, ac in se ipso gloriatur. Censeo tamen, hæc opera bona non fuisse facta ab infidelibus suis ipsorum viribus derelictis, sed præmunitis specialibus divinæ gratiæ auxiliis, quibus fortè aliquando factum est, ut rectè operantes novo proposito objecto de bono opere minimè gloriarentur. Etenim cùm adeò facilis, imò cùm irreparabilis sit casus ab actu virtutis in philautiam, divinæ gratiæ fuit, quoties infideles nullâ ex opere bono superbiâ intumuere. Videò, hanc doctrinam disertè tradi à Ripalda celebri inter Recentiores Theologo, qui disp. 20. sect. 6. num. 25. ait: *Rectè dicitur, voluntatem in hoc ordine providentiæ destitutam auxilio gratiæ, suisque viribus relictam, solùm posse superbiam, & peccatum.* Quæ pluribus ibidem prosequitur, laudans præsertim hanc Sancti Doctoris sententiam: *Liberum arbitrium desertum à divino adjutorio, quâ libet scientiâ legis excellat, nullo modo habet justitiæ soliditatem, sed inflationem impiæ superbiæ.* Igitur ubi ex opere bono nulla superbia in animo erumpit, divinæ gratiæ auxilium præstò est.

Quòd autem infideles ex speciali gratiæ auxilio quandoque benè operati fuerint, probatur ex libro 1. ad Bonif. cap. 20. ubi Augustinus lenitatem in Assueri Regis animo repentè natam gratiæ adscribit: *Cor regis,* inquit de Deo, *antequàm mulieris sermonem poscentis audisset, occultissimâ, & efficacissimâ potestate convertit, & transtulit ab indignatione ad lenitatem, hoc est, de voluntate lædendi ad voluntatem favendi.* Idem repetit lib. de Grat. Christi cap. 24. Præterea Epistolâ 130. continentiam Polemonis Philosophi divinæ gratiæ deputandam scribit: *Tamen,* ait, *ne id ipsum quidèm, quod melius in eo factum est, humano operi tribuerim, sed divino.* Hoc tamen ex Augustino observandum est, actus bonos infidelium ex divinâ gratiâ derivatos ex subsecutâ pravâ operum circunstantiâ ut plurimùm vitiari, ac amittere bonitatem, quam in sua ipsorum productione ex Dei munere habebant. Hoc deduco ex Augustino lib. 4. contrà Jul. cap. 3. hæc scribente: *Ex quo colligitur, etiam ipsa bona opera, quæ faciunt infideles non ipsorum esse, sed illius, qui benè utitur malis. Ipsorum autem esse peccata, quibus & BONA MALE faciunt, quia ea non fideli, sed infideli, hoc est, stultâ & noxiâ faciunt voluntate. Qualis voluntas nullo Christiano dubitante arbor est mala, quæ facere non potest, nisi fructus malos, idest, sola peccata: Omne enim, velis nolis, quod non est ex fide peccatum est.* Vult enim Augustinus, voluntatem solâ fide dirigi ad faciendum opus cum debitâ circunstantiâ relationis in Deum ultimum finem. Hinc superiùs ibidem dixerat: *Cum non ad suum referuntur auctorem dona Dei, hoc ipso mali his utentes efficiuntur injusti, si quas virtutes habent, veras non habent, ac per hoc nec continentia, sivè pudicitia vera virtus est impiorum.* In hoc verò capite defendit Sanctus Doctor ab objec-

objectis Juliani id, quod scripserat lib. 1. de Nupt. & Concup. cap. 3. ubi cùm dixisset, continentiam esse donum Dei, ait: *Quid ergo dicimus, quando & in quibusdam impiis invenitur pudicitia conjugalis? Utrum eò peccare dicendi sunt, quòd dono Dei malè utantur, non id referentes ad cultum ejus, à quo acceperunt? An fortè nec dona Dei putanda sunt ista, quando hæc infideles*
Rom. 14. *agunt, secundùm Apostoli sententiam dicentis: Omne quod non est ex fide, peccatum est?* Hoc secundum ibidem eligit dicens: *Quis audeat dicere, donum Dei esse peccatum?* Et cùm præmisisset, bona naturalia animæ, & corporis, cum quibus infideles nascuntur, esse dona Dei, hæc addit: *De iis autem, quæ faciunt, dictum est: Omne, quod non est ex fide peccatum est. Cùm igitur faciunt hæc homines sinè fide, quæ videntur ad conjugalem pudicitiam pertinere, sivè hominibus placere quærentes, vel SIBI, vel aliis, sivè in his rebus, quas vitiosè concupiscunt; humanas molestias devitantes, sivè Dæmonibus servientes, non peccata coercent, sed aliis peccatis alia peccata vincunt. Absit ergo pudicum veraciter dici, qui non propter Deum verum fidem connubii præstat uxori.* In laudato verò capite tertio contrà Julianum fusissimè hanc suam sententiam vindicat ab argumentis, quæ plura contrà eandem hæreticus urget, ubi sui constans, negat, veram pudicitiam fuisse in Gentilibus.

Scio nonnullos asserere, Augustinum dixisse, illa opera esse peccata, quæ in Deum ultimum finem non referuntur positivè, non autem negativè; exempli gratiâ, qui continens est, ut sibi, vel aliis placeat gloriam apud se, vel alios quærens, peccat, quia inanem gloriam positivè sibi finem illius pudicitiæ destinat, & tunc positivè illud opus deviat à Deo tanquàm ultimo fine. At si continentiæ propositum eliciat, motus honestate tantùm operis, nec in eodem apud se, vel apud alios gloriatus, tunc ille actus negativè Deum non respicit tanquàm ultimum finem, ex nullâ tamen parte vitiosus apparet. Hæc doctrina admitti potest, præsertim, quia Sanctus Doctor indè virtutes Gentilium vitiari docuit, quòd iidem de illis vel apud se, vel apud alios gloriam quærerent. Hæc enim intelligenda sunt de actibus virtutum per accidens non vitiatis, uti in primâ statim eorundem productione contingere diximus. Nam si quis eundem actum virtutis frequentet, eique impensiùs studeat, v. g. pudicitiæ conjugali, sinè speciali Dei auxilio non potest à philautiâ, vel inani apud alios gloriâ temperare. Undè rectè ob hanc rationem dixit Sanctus Doctor, infideles non posse habere veras virtutes, illâ præcipuè Apostoli sententiâ motus: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est.* Moraines scribit, hæc verba Pauli *perperàm* ab Augustino intellecta fuisse, at Sancti Patris interpretationem Apostolicæ Sedi, & Catholicæ Ecclesiæ probatam fuisse ostendam inferiùs cap. 4. §. 5. Hinc idem Augustinus lib. de Prædest. Sanctor. cap. 7. tradit, bona opera Cornelii Act. 10. à fide in Deum processisse: *Cujus, inquit, acceptæ sunt eleemosynæ, & exauditæ orationes, antequàm credidisset in Christum, nec tamen sinè aliquâ fide donabat, & orabat. Nam quomodò invocabat, in quem non crediderat?* Ex quibus patet, ad referenda opera bona in Deum non requiri fidem in Christum, sed satis esse fidem in Deum: imò solam fidem etiam acquisitam sufficere colligitur ex libro de Patientiâ cap. 26. & 27. ubi Schismaticorum patientiam & bonam esse, & laudandam scribit, cujus verba paulò post referemus. Video tamen, Sanctum Doctorem unum actum bonum sinè gratiâ in infidelibus, & cæteris hominibus concedere, nempè illum, quo homo appetit summum bonum. In Enchir. cap. 25. ait: *Quæ tamen natura in malis suis non potuit amittere beatitudinis appetitum.* Idem habet cap. 125. & lib. 4. contrà Juli. cap. 3. *Neque enim, inquit, omnes homines naturali instinctu immortales, & beati esse vellemus, nisi esse possemus.* At ob ignorantiam ex peccato originali contractam, nescit homo suis viribus relictus in quonam beatitudo, & felicitas vera sita sit, undè tot de summo bono philosophorum sententiæ emerserunt. Solâ autem fide revelatum est, Deum clarè visum esse summum hominis bonum, cujus unius possessione fit beatus.

Hæc Augustini sententia fuit de operibus infidelium, quam & Patres, ac nobilissimi Doctores secuti sunt. Sanctus Leo Magnus Serm. 2. de jejunio Pentecostes ait: *Apud ipsos paganos sunt quædam vana jejunia. Aliud enim agit sub veritate ratio, aliud sub falsitate deceptio. Apud nos fides sanctificat etiam manducantem, apud illos infidelitas pollut jejunantem. Undè quia extrà Catholicam Ecclesiam nihil est integrum, nihil castum dicente Apostolo: Omne, quod non est ex fide, peccatum est.* Idem asserit Bonifacius II. in Epistolâ ad Sanctum Cæsarium Arelatensem, & Sanctus Fulgentius cum Synodo Byzacenorum Patrum in Sardiniâ exulum, quorum verba recitabimus inferiùs cap. 4. §. 5. Sanctus Prosper in Epistolâ ad Rufinum ait: *Omne, quòd non est ex fide, peccatum est: ut scilicet intelligat, justitiam infidelium non esse justitiam, quia sordet natura sinè gratiâ.* Et in Carmine contrà Ingratos cap. 16. canit:

Omne etenim probitatis opus, nisi semine veræ
Exoritur fidei, peccatum est, inque reatum
Vertitur, & sterilis cumulat sibi gloria pœnam.

Julianus Pomerius Sancti Cæsarii Arelatensis Magister, cujus libros laudat Sanctus Isidorus, uti diximus lib. 2. Hist. Pel. cap. 14. lib. 3. de Vitâ Contemplat. cap. 1. Augustini sententiam plenam exscribit: *Hæc, inquit, etsi possunt humano ingenio discerni, tamen sinè dono Dei, quantùm mihi videtur, nec virtutes possunt appeti, vel haberi, nec earum similitudines, quæ sunt vitia virtutes imitantia, declinari in tantum, ut infidelibus nihil profuisse credamus, etiamsi sunt aliquas per corpus operati virtutes: quòd eas nec à Deo suo se accepisse crediderint, nec ad eum, qui est finis omnium bonorum, referre voluerint. Et quid dico, nihil eis profuerunt: imò etiam nocuerunt, dicente Apostolo: Omne, quod non est ex fide, peccatum est.* Legatur totum caput, ubi sussitis eandem doctrinam explanat. Cassiodorus, & vulgò etiam cæteri hosce libros adscribunt Sancto Prospero, quâ de re in Historiâ Pelagianâ pluribus disseruimus. In eadem sententiâ fuit Beda in Præfat. ad Cant. ubi Pelagii sententiam de philosophorum virtutibus impugnat inquiens: *Quod ergo dicit, multos philosophorum patientiam, castitatem, modestiam, aliasque de naturæ bono habere virtutes, constat, quia quicunque philosophorum Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam nescierunt, nec ullam veram sapientiam habere potuerunt. In quantum verò vel justum aliquem sapientiæ cujuslibet, vel virtutis imaginem habebant, totum hoc desuper acceperunt, non solùm munere primæ creationis, verùm etiam quotidianâ ejus gratiâ.* Cum Augustino etiam concinit Sanctus Rhemigius cum suâ Ecclesiâ Lugdunensi lib. de tenendâ veritate Sacræ Script. cap. 11. scribens: *Sed hujusmodi humana bona, quæ humanâ affectione potest velle, potest nonnunquàm agere humana natura. Cum propter temporalia bona appetuntur, sinè dubio cupiditates*

tes sunt: cum propter SOLAM VITÆ HONESTATEM, *sinè dubio* INFLATA, ET ELATA *sunt. Tamen potest ea discernere, potest etiam velle, potest etiam habere, inquantum naturali bono adjuvatur, & Dei dispositione permittitur humana natura.* Ibi plura eruditè asseruntur.

Omitto consultò testimonia Cypriani lib. 1. de Patient. §. *Hunc se sectari Philosophi.* Tertulliani lib. de Cultu fœm. initio §. *A fœminis nationum.* Gregorii Magni lib. 2. Moral. cap. 15. §. *Si non priùs.* Etenim horum dicta ab adversariis explicari possunt de bono opere meritorio, quod nunquàm reperitur in iis, qui fide carent. Imò omnes ferè Scholastici, qui non similiter Augustino de operibus infidelium loquuntur, ne videantur Sancto Doctori adversari, dicunt, eundem negasse opera infidelium esse bona, hoc est, meritoria, ut Pelagiani contendebant. Sed hi planè Augustini libros perfunctoriè legerunt; nunquàm enim Julianus, aliive Pelagiani admisere opera meritoria, seu donantia jus ad gloriam sinè gratiâ justificante. Juliani verba reddo ex lib. 4. cap. 3. Sancti Augustini contrà eundem: *Cunctarum*, inquit, *origo virtutum in rationabili animo sita est, & affectus omnes, per quos aut* FRUCTUOSE', *aut* STERILITER *boni sumus; in subjecto sunt mentis nostræ, prudentia, justitia, temperantia, fortitudo. Horum igitur affectuum vis, cùm insit omnibus naturaliter, non tamen ad unum finem in omnibus properat, sed pro judicio voluntatis, cujus nutui serviunt, aut ad æterna, aut ad temporalia diriguntur. Quod cùm fit, non in eo, quod sunt, non in eo quod agunt* (substantiam operis vocant Scholastici) *sed in eo solum variant, quod merentur.* Et posteà: *Ego* STERILITER *bonos dixi homines, qui non propter Deum faciendo bona, quæ faciunt, non ab eo vitam consequuntur æternam.* Ita Julianus virtutes viribus naturæ ab infidelibus acquisitas, veras virtutes secundùm substantiam appellabat, negabat tamen esse meritorias gloriæ æternæ. At è contrà Augustinus intulit, opera sterilia non posse dici bona, sed tantùm mala tum ex defectu relationis in Deum, tum ex indè derivatâ philautiâ, ut superiùs exposuimus: *Tibi*, inquit Sanctus Doctor, *virtutes sinè fide sic placent, ut eas veras prædices, eisque bonos esse homines; & rursùs, quasi te pœnituerit laudis earum, steriles pronunciare non dubites.* Rursùs: *Aut certè, quoniam saltem concedis opera infidelium, quæ tibi eorum videntur bona, non tamen eos ad salutem sempiternam regnumque perducere &c.* Hoc autem Pelagiani asserebant, quia credebant cum Catholicis, per solam gratiam sanctificantem homines fieri filios Dei adoptivos cum jure ad gloriam, quod jus viribus naturæ haberi posse negabant. Legantur eorum testimonia apud Augustinum lib. de Pecc. orig. cap. 5. lib. 6. contrà Jul. cap. 17. & clarissimè lib. 3. Oper. Imp. cap. 108. & 117. & lib. 5. cap. 9. Ex quibus satis evidenter ostenditur, Pelagianos non admisisse in infidelibus opera meritoria regni cœlestis, & gloriæ, sed tantùm de eorundem bonitate secundùm substantiam cum Augustino contendisse. Porrò de hac quæstione ad mentem Sancti Patris egregiè disputarunt duo insignes Augustiniani Theologi, Gregorius Ariminensis in 2. dist. 26. quæst. 1. & Gaspar Casalius Lusitanus Episcopus Leirensis lib. 1. de Quadripartitâ Justitiâ per plura capita. Basilius Pontius Legionensis in priori parte Relectionum de gratiâ ad mentem Sancti Patris Augustini cap. 15. in resp. ad 2. scribit, se in alterâ parte de operibus infidelium disputaturum, quem tamen librum nusquàm potui reperire. Ex exteris Augustini sententiam doctissimè defendit Pater Macedo in Cortinâ Divi Augustini quæst. 2. de necessitate gratiæ. Qui Doctores solvunt etiam argumenta, quæ contrà Sancti Patris sententiam vulgò adducuntur; undè ne actum agamus, hìc eadem non repetimus. Legatur Ariminensis, qui optimè omnibus objectis occurrit; neque enim Recentiores nova argumenta produxere, quibus Augustinianum assertum impugnarent. Scio, illos opponere damnatam hanc Baii propositionem: *Omnia opera infidelium sunt peccata &c.* Sed hâc censurâ Sancti Patris sententia neutiquàm percellitur. Etenim hic palàm concedit in infidelibus aliqua opera bona in primâ saltem sui productione, ex gratiâ tamen donata. Præterea etiam sinè gratiâ homo appetitu innato ex Augustini sententiâ amat summum bonum, nullus enim est, qui non velit esse beatus. Et de his hactenùs.

At quoniam ob hanc ipsam sententiam de operibus infidelium Augustinus malè audit à Maldonato, libeat paucis hominis dicta refellere. Is igitur in comment. cap. 6. Matth. vers. 18. ita scribit: *Nec enim sequenda illa opinio est, quam Tridentinum Concilium nuper meritò damnavit, omnia peccatorum, aut etiam infidelium opera esse peccata, quamvis maximum auctorem Divum Augustinum lib. 4. contrà Jul. cap. 3. & con. duas Epist. Pelag. cap. 5. & Prosperum sent. 106. habuisse videatur.* Nusquàm docuit Sanctus Pater, omnia opera peccatorum esse vitiosa, qui recentium hæreticorum error est damnatus in Tridentino sess. 6. can. 7. Imò Augustinus oppositum sæpè docet; nam cap. 7. de Prædest. Sanctor. tradit, omnia bona opera Cornelii, antequàm crederet, Deo accepta referenda esse, ut proximè ostendimus. Item lib. de Patientiâ cap. 26. docet, Schismaticum, qui timore pœnarum æternarum cruciatus sustinet, ne Christum neget, benè, citrà meritum tamen vitæ æternæ, agere: *Nullo modo ista culpanda sunt*, inquiens, *imò verò & hæc laudanda patientia est.* Et cap. 27. ait: *Neque enim hoc non est bonum, ut credat homo æterno supplicio se esse puniendum, si negaverit Christum, ut pro istâ fide qualecunque supplicium perferat, & contemnat humanum. Proindè sicut negandum non est hoc etiam esse donum Dei, ita intelligendum est, alia esse Dei dona filiorum illius Hierusalem, quæ sursùm libera est Mater nostra. Hæc sunt enim quodammodò hæreditaria, in quibus sumus hæredes Dei, cohæredes autem Christi. Alia verò, quæ possunt accipere etiam filii concubinarum, quibus Judæi carnales, & schismatici, vel hæretici comparantur.* At Cornelius antè baptismum, item Judæi, & Hæretici inter peccatores censentur, quorum tamen opera quædam laudanda, utpotè Dei dona, Augustinus concedit. Illud verò tolerari nullo modo potest, quod audet Maldonatus asserere, Tridentinam Synodum damnasse sententiam Augustini de operibus infidelium. Ubi nam, quæso te, Synodus de operibus infidelium loquitur? Canone illo septimo damnat dicentem: *Opera omnia, quæ antè justificationem fiunt, quâcunque ratione facta sint, verè esse peccata, vel odium Dei mereri.* Quo anathemate configit errorem Novatorum dicentium, omnia opera facta ab homine extrà charitatem, & in peccato constituto esse peccata, quòd illa à conscientiæ reatu vitiantur, quæ sententia & falsa, & olim damnata fuit, uti vidimus, ab Augustino. Tantùm verò abest, ut Patres Tridentini eam Sancti Doctoris sententiam damnarint, quin potiùs non defuerit ex eorum cœtu & scientiâ, & dignitate percelebris, qui posteà Augustini sententiam in sensu etiam severiori acceptam defenderit. Hic autem est doctissimus Gaspar Casa-

lius

lius Augustiniani instituti vir, & Episcopus Leirensis Lusitanus, qui anno 1562. ingens volumen de Quadripartitâ Justitiâ inscriptum Tridenti composuit, ac Legatis Sanctæ Sedis nuncupavit, in cujus lib. 1. à cap. 22. diffusissimè Sancti Augustini sententiam propugnat, Patrum, & Theologorum tum auctoritate, tum rationibus eandem confirmans. At sessio illa de justificatione celebrata fuerat anno 1547. Itane tantum audaciæ viro illi fuisse dicemus, ut damnatam à Synodo sententiam iterum tantâ contentione defenderet? Libeat Casalium audire: *Porrò*, inquit, *de illo alio, quod semper Augustinus videtur docere, extrà fidem, extrà cognitionem veri Dei non reperiri aliquam veram virtutem, quæ non sit vitium, quid dicendum? Quid dicendum, inquam, secundùm sententiam ejus, & aliorum Sanctorum Doctorum? Quoad ipsum dicimus: Ipse quidèm ita docuit, & quia verax erat, atque ex corde loquebatur, ita credidit. Nunc alii secùs dicunt, sed se ipsos sapientiores esse Augustino non ostendunt.* Sed non adeò rigorosè de operibus infidelium Sanctus Doctor locutus est, nam aliquos quandoque virtutum actus eosdem elicere palàm concessit, ut ex dictis satìs apparet.

§. V.

An Sanctus Augustinus asserens, parvulos puniri mitissimâ pœnâ sensus in inferis, per excessum locutus sit?

NUsquàm novi Augustini censores potiori titulo excessus eidem objicere videntur, quàm ubi de pœnis puerorum sinè baptismo decedentium cum Pelagianis disputavit. Etenim antiqui etiam Scholastici hoc ipsum de Sancto Doctore publicarunt. Hoc Scotus, hoc Richardus, hoc Major, Capreolus, aliique unanimi consensu tradidere. De hoc Augustini placito scripsit Sanctus Bonaventura: *Plus dixit, minùs volens intelligi.* Quam sententiam Annatus grandioribus caracteribus exscripsit, sæpiusque ad Augustini auctoritatem elevandam obtrudit. Nec defuere, qui rem politulo, ut ipsis quidèm videtur, exemplo explicarunt, teste Hauzerio Tom. 2. Anatomiæ Augustinianæ col. 765. *Hinc*, inquit, *sicut equites armati, dum invehuntur in hostes, solent eodem impetu obvios etiam pueros inermes conculcare: ita & Beatus Augustinus persequendo Pelagianos, videtur quibusdam quasi præ fervore pugnandi minùs etiam parvulis illis pepercisse.* Quin imò nec à scommate abstinuere; affirmat enim Soto, illos, qui positam Sancti Augustini sententiam defendunt, nuncupari ignominiæ causâ *Tortores puerorum;* & noster Puteanus in 1. 2. quæst. 83. art. 4. dub. 4. testatur, Gregorium Ariminensem, quòd similia Augustino tradidit, appellari *tortorem puerorum.* Itaque Adamus cap. 6. pag. 666. scribit, Augustinum in taxandâ infantium pœnâ *zeli excessu extrà quæstionem, quam cum Pelagianis habebat, tractum fuisse, ac præter intentionem locutum.* Additque, *Patres, qui de hac quæstione scripsere, omnes contrariam sententiam tradidisse.* Idem habet Moraines disp. 40. Nun. 60. Quòd verò Gregorius Magnus, ac Fulgentius Ruspensis in eâ doctrinâ cum Sancto Augustino concinuere, scribit: *Non ex sensu Ecclesiæ, tanquàm illius testes, sed ex suo id asseruisse.* Ego quidèm rem Augustinianæ Scholæ gratam me facturum arbitror, si hac in re Sanctum Patrem omni excessuum suspicione liberavero, simulque ostendero, eundem Catholicæ Ecclesiæ probatum dogma, communem antiquorum Patrum, ac se ipso dignam sententiam docuisse; è contrà verò Scholasticorum plerosque in opiniones quasdam de infantium pœnis descendisse, quæ Pontificum Romanorum, Synodorum, ac Patrum statutis planè adversantur. Rem paucis sic conficio.

Sancti Patris Augustini sententia de pœnis sensibilibus parvulorum sinè baptismo decedentium adversùs Pelagianos tradita proponitur. Primum pro eadem ex sacrâ Scripturâ argumentum. Adversariorum responsiones explosæ.

PElagiani licèt asererent, pueros sinè originali peccato nasci, eosdem tamen, si sacris undis inexpiati decederent, in regnum cœlorum ire negabant, illam Domini sententiam reveriti: *Nisi quis renatus fuerit ex aquâ, & Spiritu Sancto, non intrabit in regnum cœlorum.* Joan. 3 Scribit hæc Augustinus Serm. 14. de Verb. Apost. *Ideò*, inquis, *parvulo non baptizato polliceri regnum Dei non possum, contrà Domini sententiam apertam.* Cùm verò ab omni crimine immunes pueros pronunciarent, in locum pœnarum eosdem trudi inficiabantur, dicentes secundàm quandam felicitatem illis statutam in medio quodam loco inter gloriam regni cœlestis, & inferorum supplicia. Ubi tamen hic medius locus esset, ipse Pelagius se nescire ingenuè fassus est celebri illo dicto apud Augustinum lib. de Pecc. Orig. cap. 21. *Sinè baptismo parvuli morientes, quò non eant, scio: quò eant, nescio.* Nec discipuli quid certius tradidere, hoc unum asserentes, ire pueros in locum, ut mox notabam, secundæ felicitatis. At Augustinus hanc à Pelagianis promissam pueris felicitatem non modò irrisit, verùm etiam solidis argumentis probavit, infantes sinè baptismo defunctos, mitti in gehennam ignis. Hinc Hæretici Augustini sententiam, utì crudelem reijciebant, ut patet ex his Juliani verbis lib. 3. Oper. Imperf. cap. 200. *Sed reclamas. Audiamus ergo, quid parias Aristoteles Pœne. Tantum, inquis, malum ei inest, ut possideatur à Diabolo, atque æternum mereatur incendium?* Hæc ille, cui Augustinus: *Si autem non eruitur de potestate tenebrarum, & illic remanet parvulus, quid miraris, in igne æterno cum Diabolo futurum, qui in Dei regnum intrare non sinitur? An quia Pelagiani nescio quem parvulis non baptizatis præter Dei regnum, quietis, & vitæ æternæ locum præparant, ideò Christi erit falsa sententia: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit: Qui autem non crediderit, condemnabitur?*

Primum argumentum pro pœnis parvulorum Sanctus Pater deduxit ex cap. 25. Matth. quod Serm. 14. de Verb. Apostoli ita proposuit [Venturus est Domi-
„ nus, & judicaturus de vivis, & mortuis, sicut
„ Evangelium loquitur, duas partes facturus est,
„ dexteram, & sinistram. Sinistris dicturus: *Ite in*
„ *ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis*
„ *ejus.* Dextris dicturus; *Venite benedicti Patris mei,*
„ *percipite regnum, quòd vobis paratum est ab origine*
„ *mundi.* Hanc regnum nominat: hanc cum Dia-
„ bolo damnationem. NULLUS RELICTUS EST MEDIUS
„ LOCUS, ubi ponere queas infantes. De vivis, &
„ mortuis judicabitur; alii erunt ad dexteram, alii
„ ad sinistram. Non novi aliud. QUI INDUCIS ME-
„ DIUM, RECEDE DE MEDIO. Non te offendat, qui
„ dextram quærit, & te ipsum admonet: Recede
„ de medio; sed noli in sinistram. Si ergo dextera
„ erit, & sinistra, & nullum medium locum in
Evange-

" Evangelio novimus; ecce in dexterâ regnum cœ-
" lorum est: *Percipite*, inquit, *regnum*. Qui ibi non
" est, in sinistrâ est. Quid erit in sinistrâ? *Ite in*
" *ignem æternum*. In dexterâ utique ad regnum æter-
" num, in sinistrâ in ignem æternum. Qui non in dex-
" terâ, procul dubio in sinistrâ. ERGO QUI NON IN
" REGNO, PROCUL DUBIO IN IGNEM ÆTERNUM.] Ubi
despiciens homines secùs opinantes velutì de fæce
vulgi ait: *Hìc quæris medium homo de medio.* Hæc
Augustinus publicè pro Concione recitavit Carthagine in Basilicâ Majori coràm Aurelio Primate totius Africæ, quo jubente eam orationem habuit, ut fusiùs narravimus lib. 1. Hist. Pelag. cap. 5. Hinc versùs finem ait: *Lego tantùm: Sanctus Cypriamus est, quem in manus sumpsi, antiquus Episcopus Sedis hujus.* Illa igitur sententia de sensibili puerorum pœnâ publicè Orthodoxis tenenda tum temporis proponebatur; quam tantâ certitudine Sanctus Pater asseverabat, ut *procul dubio in ignem æternum* ituros infantes pronunciaret. Undè non primus illa docuisse credendus est, sed totius Ecclesiæ illius ætatis fidem secutus. Idem Augustinus alio utitur testimonio, quod cùm affine recitato sit, hìc indicabo. Lib. 1. de Pecc. mer. & rem. cap. 28. ait: *Nec est ullus ulli medius locus, ut possit esse, nisi cum Diabolo, qui non est cum Christo. Hinc & ipse Dominus volens auferre de cordibus* MALE CREDENTIUM ISTAM NESCIO QUAM MEDIETATEM, *quam conantur quidam parvulis non baptizatis tribuere, ut quasi merito innocentiæ sint in vitâ æternâ, sed quia non sunt baptizati, non sint cum Christo in regno ejus, definitivam protulit ad hæc ora obstruenda sententiam, ubi ait:* Matth. 12. *Qui mecum non est, adversùm me est &c.* Hoc idem argumentum versat antiquissimus Auctor Hypognosticon lib. 5. cap. 5. ubi ait: [Ecce non baptizatus, " vitali etiam cibo, poculoque privatus, dividitur " à regno cœlorum, ubi fons viventium permanet " Christus. Da mihi præter hunc alterum locum, " ubi vitæ possit requies esse perennis. Primum enim " locum fides Catholicorum divinâ auctoritate re- " gnum credidit esse cœlorum; undè, ut dixi, non " baptizatus excipitur. Secundum gehennam, ubi " omnis apostata, vel à Christi fide alienus æterna " supplicia experietur. Tertium penitùs ignoramus, " imò nec esse in Scripturis sanctis invenimus. Finge " Pelagiane, locum ex officinâ perversi dogmatis tui, " ubi alieni à Christi gratiâ vitam requiei, & gloriæ " possidere parvuli possint. Dextera est justi judicis " sedentis, & sinistra: regnum, & gehenna: vita, & " mors: justi, & iniqui. In dexterâ igitur justi sunt " constituti, in sinistrâ operarii iniquitatis; in regno " requies baptizatorum; in gehennâ pœna incredu- " lorum; vita ad lætitiam gloriæ; mors ad fletum, " & stridorem dentium; justi in regno Patris cum " Christo, iniqui in igne æterno parato Diabolo, & " Angelis ejus. Sed hoc dicens non divisiones loco- " rum multorum dedi, nisi duorum tantùm, quo- " niam ad duo, regnum videlicet & gehennam, " hæc omnia referuntur, etiamsi plura dicantur &c. " Qui baptizatus ergo non est, in iis, quæ regni cœ- " lorum sunt, non potest reperiri. Et si non ibi, " putasne Pelagiane jam sentis ubi, aut certè dic ubi?]

Variæ huic argumento applicari solent ab Scholasticis responsiones, sed omnes facilè rejiciuntur. Catharinus in Opusculo de statu parvulorum postquam dixit, hoc argumentum esse oppositæ sententiæ *Achillem*, negat parvulos debere sisti in judicio. Moraines disp. 40. de Grat. num. 11. respondet primò, malè supponi ab adversario esse dogma fidei, quòd ad judicium generale, de quò Christus loquitur Matthæi 25. parvuli sint comparituri, ibique ad dexteram, vel ad sinistram collocandi: Nam contrarium sinè errore contrà fidem affirmant Durandus, & Albertus. Et num. 12. respondet secundò, neque etiam fide divinâ certum esse, quòd licèt infantes ad judicium generale sint comparituri, futuri sint de numero judicandorum. Et citat Tostatum, Carthusianum, & Sanctum Thomam 4. d. 47. q. 1. art. 3. ad 3. ubi affirmat, pueros antè perfectam ætatem decedentes in judicio comparituros, non ut judicentur, sed ut videant gloriam Judicis. Quod probabile putat Suarez apud eundem Morainium. Num. verò 13. ulteriùs respondet, non satìs constare, futuros in sinistrâ, ac non potiùs in medio quodam loco constituendos.

Nulla tamen ex istis responsionibùs admitti potest. Nam apertè in Concilio Africano, ut mox ostendam, definitum est, parvulos futuros in sinistrâ his verbis: *Qui enim dextrâ caret, sinistram procul dubio partem incurret.* Et Sanctus Gelasius Papa in Epistolâ ad Episcopos per Picenum adversùs Pelagianos, de iisdem parvulis inquit: *Et quia non nisi dextram partem legimus, & sinistram, non illos faciant in sinistrâ regione sinè baptismate remanere, sed baptizatos sinant ad dextram salutarem sacrâ regeneratione transferri.* Hanc Gelasii Epistolam legit Moraines, eamque disp. 2. num. 31. *eruditam* vocat. Verùm omittamus Africanum canonem, ac Gelasii Epistolam; hæc enim Scholastici veteres non legere, nonnè Augustinus hanc sententiam veluti Orthodoxum dogma tradidit? Statuit Sanctus Doctor in Epist. 107. ad Vitalem duodecim regulas, quarum septima, & octava his verbis " describuntur. [Scimus, quòd omnes astabimus an- " tè tribunal Christi, ut ferat unusquisque secundùm " ea, quæ per corpus gessit, non secundùm ea, quæ si " diutiùs viveret, gesturus fuit, sivè bonum, sivè ma- " lum. Scimus etiam, parvulos secundùm ea, quæ per " corpus gesserunt recepturos vel bonum, vel malum. " Gesserunt autem non per se ipsos, sed per eos, qui- " bus pro illis respondentibus, & renuntiare Diabolo " dicuntur, & credere in Deum; undè & in numero " fidelium computantur, pertinentes ad sententiam " Domini dicentis: *Qui crediderit, & baptizatus fue-* Marc. " *rit, salvus erit.* Propter quod & illis, qui hoc Sa- 16. " cramentum non accipiunt, contingit, quod sequitur: " *Qui autem non crediderit condemnabitur.* Undè & ip- " si, sicut dixi, si in illâ parvâ ætate moriuntur, utique " secundùm ea, quæ per corpus gesserunt, idest, tem- " pore; quo in corpore fuerunt, quando per corda, " & ora gestantium crediderunt, vel non crediderunt, " quando baptizati, vel non baptizati sunt, quando " carnem Domini manducaverunt, vel non manduca- " verunt, quando & sanguinem biberunt, vel non bi- " berunt; secundùm hæc ergo, quæ per corpus gesse- " runt, non secundùm ea, quæ, si hìc diu viverent, " gesturi fuerant, judicantur.] Porrò has duas sententias cum reliquis aliis decem pertinere ad fidem Catholicam docuit ibidem Sanctus Pater his verbis; *Nempè manifestum est ex illis duodecim sententiis, quas pertinere ad Catholicam fidem negare non sineris &c.* Repetam hìc Bellarmini verba lib. 2. de Grat. & lib. arbitrio cap. 11. licèt aliâ occasione ab ipso pronunciata: *Nam, si Augustini*, inquit, *de prædestinatione* (dicam de pœnis parvulorum judicandorum) *sententia falsa esset, non posset idem Augustinus ab ingenti temeritate defendi, quippè qui non solùm tam acriter pro falsitate certasset, sed etiam pro fide Catholicâ venditare ausus esset.* Idem posteà etiam tradidit

libro quinto Operis postremi adversùs Julianum. Beda etiam, qui longè post Augustinum floruit, affirmat, secundùm Catholicam fidem parvulos judicandos esse. Etenim in præliminari ad Sacrum Codicem Canticorum adversùs Julianum ait: *Quod dicit* Julianus, *non aliundè alios judicare, alios judicari, nisi quia in eadem naturâ dispar voluntas sit, & quia cùm omnes idem possimus, diversa faciamus, contradicit Catholicæ fidei, quæ etiam* PARVULOS ESSE JUDICANDOS *confitetur, eos qui in eadem naturâ positi priusquàm aliquid boni, malive facere, aut velle, aut saltem nosse poterant, sine baptismo rapti sunt.*

Secundum argumentum ex Scripturâ.

Pueri nascuntur sub potestate Dæmonis, ex quâ eorundem pœna sensibilis apertè demonstratur. Quàm infeliciter huic argumento ab adversariis respondeatur. Octo pœnis parvulos subjici; quæ breviter numerantur.

ALterum argumentum desumitur ex omnibus iis sacræ paginæ locis, in quibus humani generis captivitas sub Principe Dæmone designatur. Jo: 12. 31. *Nunc Princeps hujus mundi ejicietur foras.* Marc. 3. 27. *Nemo potest vasa fortis ingressus in domum diripere, nisi priùs fortem alliget, & tunc domum ejus diripiet.* Idem Dominus testatur Matth. 23. 29. *Quomodò potest quisquam intrare in domum fortis, & vasa ejus diripere, nisi priùs alligaverit fortem?* Et Lucæ 11. Dominus comparat Dæmonem *forti armato custodienti atrium suum.* Ex quibus locis Sanctus Doctor infert, parvulos cum principe Dæmone æterno igne cremandos. Audi integrum Maximi viri discursum lib. 3. Oper. Imp. contrà Jul. cap. 200. cujus superiùs fragmentum dedi. [Tu autem, *inquit*, qui eam, *nempè imaginem Dei*, negas à Diabolo possideri, procul dubio negas à potestate erui tenebrarum, cum in Christi regnum regeneratione transfertur, & accusas universam Catholicam Ecclesiam magno crimine majestatis; non enim legibus hujus mundi alio crimine tenetur reus quisquis imaginem, quamvis non vivam, tamen Imperatoris exsufflat. Exsufflantur autem parvuli in exorcismo priusquàm baptizentur; exsufflantur igitur vivæ imagines, non regis cujusque, sed Dei. Imò verò exsufflatur, sed Diabolus, qui contagione peccati tenet procul dubio reum, ut illo foras misso, parvulus transferatur ad Christum. Exsufflettur itaque Juliani amentia, ne majestatis rea in parvulorum mundatione, & exsufflatione dicatur Ecclesia. Si autem non eruitur de potestate tenebrarum, & illic remanet parvulus, quid miraris, IN IGNE ÆTERNO CUM DIABOLO FUTURUM, qui in Dei regnum intrare non sinitur? An quia Pelagiani nescio quem parvulis non baptizatis præter Dei regnum, quietis, & vitæ æternæ locum præparant, ideò Christi erit falsa sententia: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit salvus erit, qui autem non crediderit condemnabitur?*] Rursùs lib. 5. ejusd. Oper. cap. 6. [An fortè, *inquit*, homines non sunt, qui eruantur de potestate tenebrarum, quarum tenet Diabolus principatum? Aut verò ITA DESIPIS, ut affirmes, eos sibi Diabolum non vindicare, quos possidet, & suæ potestati subditos tenet? Sed, ut taceam de his, quos potestis dicere per suam malam voluntatem à Diabolo possideri: Quid dicturus es de illo, de quo Pater ipsius, Domino interrogante, respondit, quod ex infantiâ suâ ab immundo spiritu vexaretur? Nonne membra ejus, & sensus, quæ omnia Deo auctore instituta sunt, & communia impiorum, piorumque sunt munera, Diabolus sibi, ut affligeret, vindicabat? &c.] Hoc argumentum valdè torquet adversarios, qui variis datis solutionibus vim ejusdem, ut ego quidèm arbitror, frustrà evadere conantur.

Marc. 16.

Respondet primò quidam aliàs celeberrimus Theologus. Hæc pœna non videtur debita peccato originali, sicut ei non debetur pœna sensûs; ita non debetur simul traditio in manus hostis potentissimi, & infensissimi, qui perducat hominem in necessitatem moralem incurrendi ejusmodi pœnam, & simul prohibitio auxiliatoribus ne suppetias ferant. Hæc enim esset pœna gravior, quàm pœna sensûs, quippè tolerabilius est solùm cruciari, quàm poni in morali necessitate novi criminis merentis illum cruciatum. Hæc responsio non consonat Ecclesiæ statutis, ex quibus apertè colligitur, ex peccato originali nos esse captivos Dæmonis. Sanctus Cœlestinus, ut vulgò putant, in Epistolâ ad Episcopos Galliæ cap. 12. hæc definit: *Illud etiam, quod citrà baptizandos in universo mundo Sancta Ecclesia uniformiter agit, non otioso contemplemur intuitu: cum sivè parvuli, sive juvenes ad regenerationis veniunt Sacramentum, non priùs fontem vitæ adeunt, quàm exorcismis, & exsufflationibus Clericorum spiritus ab eis immundus abigatur, ut tunc verè appareat quomodò* Princeps mundi hujus mittatur foras, & quomodò priùs alligetur fortis, & deinceps vasa ejus diripiantur in possessionem translata victoris, qui captivam ducit captivitatem, & dat dona hominibus: *His ergo &c.* Quam doctrinam posteà universa Ecclesia tradidit, ut patet ex cap. *Sacerdotes.* de Consec. dist. 4. & cap. *Parvuli.* & cap. *Sicut nostis.* & cap. *Dehinc &c.* & expressè Synodus Tridentina Sess. 5. de Pecc. orig. definit, Adam *incurrisse cum morte captivitatem sub ejus potestate, qui mortis deindè habuit imperium, hoc est Diaboli.* Hinc Sanctus Augustinus lib. 6. Oper. Imp. contrà Jul. cap. 20. reprehendit Julianum ægrè ferentem *dominum, ac possessorem imagini Dei Diabolum imponi*, hæc scribens: *Dicit Jesus, qui secundùm hoc nomen suum salvum facit populum suum à peccatis eorum:* Nemo intrat in domum fortis, nisi priùs alligaverit fortem, *& vos in hoc populo Christi, quem salvum facit à peccatis eorum, parvulos non esse conceditis, quos ut à propriis, ita nec originalibus vultis obstrictos esse peccatis, & cum fallaci vestro sermone minuitis vires ejus, quem dixit veritas fortem.* Posteà: *Nec tibi videatur indignum, quòd subjecta est Diabolo imago Dei, hoc enim non fieret nisi judicio Dei nec removetur ista damnatio, nisi gratiâ Dei &c.*

Jo. 12. Matth. 12. Psal. 67. 19. Ephes. 4. 8.

Catharinus more solito, hoc est audacter, in Opuscitato ait: *Neque sub Diaboli perpetuò potestate erunt, quia & pro illis ejectus erit Diabolus foras in die novissimo, ut nihil juris habeat ulteriùs in illos.* Hoc tamen responsum, ut benè etiam notavit Bellarminus, ab homine Catholico defendi minimè potest. Peto enim, quarè infantes modò sint captivi Dæmonis? Clara sunt Ecclesiæ dogmata: ob peccati originalis maculam. Rursùs interrogandus est Catharinus, an hæc macula duratura sit post diem judicii, vel non? Si secundum dicat, in errorem labitur, solo enim baptismate illa culpa destruitur: *Hæc noli dicere*, ait Augustinus, *si vis esse Catholicus.* Si primum, ergo remanebit integrum jus Dæmoni in pueros etiam post diem judicii, cum adhuc obnoxii erunt peccato originali. Audiat, velit nolit, Augustinum, quem hac in quæstione, utì in aliis etiam sæpè impugnat lib. 1. de Nup. & Conc. cap. 23. *Hoc generi humano inflictum vulnus à Diabolo, quidquid*

Lib. 3. de orig. anima cap. 9.

quidquid per illud nascitur cogit esse sub Diabolo, tanquàm de suo frutice fructum jure decerpat, non quòd ab illo sit natura humana, quæ non est nisi ex Deo, sed vitium, quod non est ex Deo. Non enim propter se ipsam quæ laudabilis est, quia opus Dei est, sed propter damnabile vitium, quo vitiata est, natura humana damnatur; & propter quod damnatur, propter hoc & damnabili Diabolo subjugatur, quia & ipse Diabolus spiritus immundus est. Idem asseruit Sanctus Fulgentius lib. 1. de Verit. Prædest. cap. 14. *Causa verò majorum, atque minorum, qui sinè baptismate cursum vitæ præsentis in infidelitate consummant, quantum attinet ad communionem originalis peccati, una est. Ex hac utrique ibunt in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis ejus, quia in eis chirographum, quo sibi eos deceptoris nequitia subdidit, Salvatoris gratia non delevit.*

Respondet Arriaga Tom. 1. in 1. 2. disp. 52. nihil aliud significare, pueros esse sub potestate Diaboli, quàm esse peccatores. Alii verò ideò putant, pueros esse sub potestate Diaboli per peccatum originale, quia Dæmon ex illo peccato habuit potestatem tentandi genus humanum, & consequenter ipsum perdendi in gehennâ. Verùm aliud est esse peccatorem, aliud captivum Diaboli; captivitas enim est effectus peccati, sicuti si quis Princeps subditum ob aliquod crimen in tyranni alicujus potestatem detruderet. Porrò quemadmodum peccatum mortale hominem transcribit in familiam subditam Diabolo; hoc etiam peccatum originale præstat; undè dicebat Sanctus Doctor lib. 1. de Pecc. mer. & rem. cap. 34. initio: *Quid de ipsâ formâ Sacramenti loquar? vellem aliquis istorum, qui contraria sapiunt, mihi baptizandum parvulum afferret. Quid in illo agit exorcismus meus, si in familiâ Diaboli non tenetur?* Quod verò alii dicunt, ideò esse genus humanum sub potestate Dæmonis, quia hic potestatem, & jus ex illo peccato contraxit tentandi homines, ineptè prorsùs asseritur; tum quia nequit pueros tentare, qui velle nil possunt, tum quia potuit tentare Adamum, qui tamen nondum erat sub potestate Dæmonis, tum quia posse tentari, non est esse, sed posse esse captivum. At pueri nascuntur reapse captivi Dæmonis; Undè Zosimus Papa Epist. 157. apud Sanctum Augustinum ait: *Nullus enim, nisi qui peccati servus est, liber efficitur, nec redemptus dici potest, nisi qui verè per peccatum fuit antè captivus.* Clarè etiam Sanctus Gregorius lib. 26. Moral. cap. 20. distinguit captivitatem à potestate tentandi: *Nunc princeps*, inquit, *hujus mundi eicietur foras: Undè jam nunc Sanctos homines non tenendo possidet, sed tentando persequitur. Nam quia non in eis intrinsecùs regnat, contrà eos pugnat extrinsecùs, & quia intùs dominium perdidit, bella molitur foris.*

Prætereà falsum est, pueros eodem modo esse sub potestate Dæmonis per peccatum originale, sicut per quodlibet actuale, utì docet Moraines num. 13. Nam in parvulis, & cæteris non baptizatis jus habet Dæmon velutì in proprio mancipio, ut enim definit Sanctus Cœlestinus Papa suprà, utimur exorcismis, & exsufflationibus Clericorum, ut *Spiritus ab eis immundus abigatur.* Ergo verè sunt possessi à Demone per inhabitationem, cùm neque *Spiritus immundus abigi*, nec *Princeps ejici foras* possit, nisi sit intùs in parvulo. Quibus tamen exorcismis, & exsufflationibus non utimur ad absolvendum peccatorem vel omnium pessimum, sed tantùm in energumenis sanandis, qui intùs à Diabolo per inhabitationem possidentur. Notavit hoc insignis ille Carmelita Joannes Baccomus, qui cæteris Scholasticis antiquis de hac captivitate, undè parvulorum pœnæ satìs clarè inferuntur, vix pauca verba facientibus, unus ipse Augustino-Catholicæ sententiæ adhæsit in 2. sent. d. 39. qu. 1. ubi ait de Dæmonis dominio: *Inhabitat dico, non sicut forma informans, nec per formam aliquam, quam creat in animâ peccatrice, sicut Deus eam creat, sed habitat per dominium in peccante, seu aliis verbis jure dominii, & potestatis.* Et ibi ad 2. dub. definit originale peccatum *per obsequium nostræ voluntatis erga Diabolum, & ex consequenti etiam Diaboli inhabitationem.* Inhabitat igitur Dæmon in corporibus non baptizatorum tum pusillorum, tum adultorum, non ut verè sint energumeni, sed ut Princeps jure dominii in regno suo, tanta est potestas, quàm in illos habet Princeps tenebrarum, quæ omnia ex exsufflationibus, & exorcismis colliguntur; siquidèm dum parvulus baptizatur, dicit Sacerdos: *Exi Spiritus immunde, & da locum Spiritui sancto.* Peccatores verò fideles sunt de corpore Ecclesiæ, cujus caput est Christus. De potestate Dæmonis suprà infideles latè discurrit Sanctus Doctor Epist. 107. ad Vitalem.

Respondet tandem Moraines: *Tertia ratio*, inquit num. 17. *nos minimè tangit, qui non negamus, parvulos illos mansuros esse in æternum Deo invisos propter peccatum originale, & quodammodò sub captivitate, ac servitute Diaboli, ut in hac vitâ, privatos scilicet speciali Dei protectione, quâ ab ejus invasionibus, & infestationibus fiant immunes.* In hac responsione maximè displicet illa particula *quodammodò*, limitans Dæmonis in captivos potestatem. Egregiè inquit Augustinus lib. 6. contrà Jul. cap. 20. *Cum fallaci vestro sermone minuitis vires ejus, quem dixit veritas fortem.* Ut quid enim additur restrictio, quam nec Concilia, nec Pontifices apposuere? Illud autem in eadem responsione summè placet, quòd fatetur, pueros non futuros immunes à Dæmonis invasionibus, & infestationibus, hoc enim est, quod intendimus, nempè futuros obnoxios pœnis sensibilibus, eò quòd futuri sunt sub crudelissimi tyranni potestate. Nisi dicat, infantes nihil mali ex hujusmodi *invasionibus*, & *infestationibus* percepturos, quo quid dici potest ineptiùs, vexantur enim non à frigore, non à calore, sed à Dæmone, *cui mille nocendi artes.*

Simile etiam adducto argumento est illud, quod colligitur ex Epistolâ ad Rom. 9. *Sic autem Deus volens ostendere iram, & demonstrare potentiam suam attulit in multâ patientiâ vasa iræ, quæ perfecta sunt in perditionem.* Quæ vasa iræ ibidem *vasa* etiam *contumeliæ* appellantur ab Apostolo. Cùm igitur infantes sint vasa contumeliæ, cui, quæso, loco illa Deus deputabit? *Deus*, inquit Fulgentius, vasa contumeliæ *æterno semper arsura deputabit incendio.* Patres Africani in Epistolâ Synod. cap. 13. *Vasa contumeliæ sunt, quibus dicitur: Ite maledicti in ignem æternum, qui præparatus est Diabolo, & Angelis ejus.* Quod priùs docuerat Africanæ Ecclesiæ Magister lib. 1. Oper. Imp. contrà Jul. in fine: *Nos verò Deum quidèm parvulorum opificem prædicamus, sed ex eadem massâ medium locum vasis, ubi nec in honorem fiant, neque in contumeliam, quem non dedit Apostolus, non damus.* Considerent igitur adversarii, tantam esse potestatem Dæmonis in sua vasa, ut priùs, ut inquit Christus Dæmonis triumphator, ligandus fuerit, quàm ex ejus domo vasa raperentur; nec minuant, ut ait Sanctus Doctor, *fallaci sermone vires ejus, quem dixit veritas fortem.*

Certum igitur est, parvulos non baptizatos esse vasa contumeliæ in domo Dæmonis, è qua per Christum non sunt erepta, & captiva ibidem teneri *à forti*

armato custodienti atrium suum. Hanc tenebrosam domum Scholastici antiquiores dixere Limbum, in quo parvuli detinentur. Ita Sancti Thomas, Bonaventura, item Scotus, Ægidius, Durandus, Richardus, & alii communiter teste Bellarmino cap. 2. suprà. Ex quâ doctrinâ, velint nolint, probatur pœna sensûs. Pro quo notandum est, quod docet Sanctus Doctor lib. 21. de Civit. Dei cap. 11. *Octo genera pœnarum in legibus esse: damnum, vincula, verbera, talionem, ignominiam, exilium, mortem, servitutem.* Ergo cùm parvuli præter pœnam exilii, quam Scholastici vocant pœnam damni, patiantur servitutem sub Dæmone, & carcerem, aliam profectò pœnam patiuntur à pœnâ damni. Qualis autem sit ista pœna servitutis sub Principe tenebrarum, ac forti armato audivimus, supra à celeberrimo quodam Theologo dicente: *Hæc enim esset pœna gravior, quàm pœna sensûs.* Verissimè. Pone exempli gratiâ, Principem filios alicujus subditi non solùm exilio mulctare, & paternâ etiam hæreditate privare, sed illos quoque tyranno cuipiam in mancipia divendere, haud sanè exigua esset postrema ista pœna captivitatis. Porrò nulla pejor, nulla acerbior, nulla atrocior captivitas est, quàm esse sub Dæmone, Phalaride, Dionysio, Maxentio crudeliore, tyrannorum omnium truculentissimo. Neque levis censenda est pœna carceris præcipuè sub *forti armato custodiente atrium.* Id etiam alter è Societate Scriptor Neotericus non inficiatur; *gravissimam*, inquit Arriaga 1. 2. disp. 52. num. 5. *pœnam* illam carceris fore, ubi velutì stipites nec videre, vel olfacere, nec gustare quid possent; sanè hæc sensibilis pœna esset. Undè plures ex iisdem Scholasticis Recentioribus, ne pueros pœnâ carceris affligant, *nescio quem tertium decipiendis parvulis faciunt locum*, utì olim Pelagiani, teste Sancto Gelasio Papa, cujus proxima verba sunt, & Sancto Augustino sæpissimè id affirmante, & irridente, finxerunt.

Verùm quid dicent adversarii, si octo illa pœnarum genera à parvulis sustineri probabimus? Pœnam damni, & exilii ipsis concedunt, modò pœnam captivitatis, & carceris ex Sacris literis clarè deduximus. De reliquis quatuor idipsum probamus. Vincula illos pati certum est, cum sint captivi, nec illa solvi possint, nisi priùs ipse fortis armatus custos atrii alligetur. Patiuntur etiam pœnam *ignominiæ*, Rom. 9. sunt enim, teste Apostolo, *vasa contumeliæ.* Hinc Sanctus Doctor lib. 1. contrà Jul. Oper. Imp. cap. 138. *Ex quâ tamen* (massâ) *alios in Dei regnum adoptari fatemini, quos procul dubio vasa in honorem facta conceditis; alios verò non adoptari, quos facta vasa in contumeliam, nisi intelligenter consentiatis, imprudenter negatis. Neque enim, si non est pœna damnationis, sicut vultis, non erit saltem contumelia imaginis Dei, separari à regno Dei.* Insuper patiuntur verbera, carent enim teste Morainio num. 17. *speciali Dei protectione, quâ ab ejus*, scilicet Dæmonis, *invasionibus, & infestationibus fiant immunes.* Nec putandus est adeò mitis hic Tyrannus, ut servos suos ne semel quidèm flagris affligat. Satìs sit, infantes esse vasa in illius domo, ut ait Christus, & captivos *in familiâ Diaboli teneri*, ut docet Sanctus Pater lib. cit. de Pecc. mer. cap. 34. Adde his pœnam talionis, qui enim cum suo primo parente noluere esse sub Deo, facti sunt servi sub Diabolo. Tene aurea Sancti Doctoris verba lib. 14. de Civit. Dei cap. 15. *Justa damnatio subsecuta est, talis quidèm damnatio, ut qui custodiendo mandatum fuerat etiam carne spiritalis, fieret etiam mente carnalis: & quia suâ superbiâ sibi placuerat, Dei justitiâ sibi donaretur; nec, sicut affectabat, in suâ esset omnimodâ potestate, sed à se ipso quoque dissentiens sub illo, cui peccando consensit, pro libertate, quam concupierat, duram, miseramque ageret servitutem; mortuus spiritu volens, & corpore moriturus invitus: desertor æternæ vitæ, etiam æternâ, nisi gratia liberaret, morte damnatus.* Mortem verò pœnarum ultimam non solùm corporalem, sed etiam spiritualem incurrisse per peccatum universam Adami posteritatem certum est. Et quidèm pueros ex peccato originali pœnâ mortis secundæ mulctatos tradit passim Sanctus Doctor. Lib. 1. ad Bonif. cap. 22. ait: *Aut si Evangelicis vocibus cogimini confiteri, nec vitam, salutemque posse habere parvulos de corpore exeuntes, nisi fuerint baptizati, quærite, cur compellantur non baptizati secundæ mortis subire supplicium?* Mors autem secunda ex cap. 20. Apocalypsis intelligitur, ubi hæc leguntur: *Et qui non est inventus in libro vitæ scriptus, missus est in stagnum ignis.* Et posteà: *Infernus, & mors missi sunt in stagnum ignis. Hæc est mors secunda.* Quarè cùm pueri sinè baptismo decedentes, non sint scripti in libro vitæ, dubio procul morti secundæ, hoc est, igni deputantur. Hoc argumentum & susè, & eruditè ex Augustino urget Archiepiscopus Thuamensis in opusculo de hac quæstione cap. 11. & 12. Scio, Morainium respondere num. 69. mortem secundam esse privationem visionis Dei. Sed hæc responsio rejicitur ab Augustino cap. 92.Ench. & lib. 13. de Civ. Dei cap. 8. & lib. 19. cap. 28. item à Sancto Fulgentio lib. 1. ad Monimum cap. 6. ubi ex sacris literis pronunciant, mortem primam esse, cum anima separatur à corpore, secundam verò cum eadem æternùm punitur cum corpore.

Eadem Sancti Doctoris sententia probatur ex Conciliis Africanis, & literis Innocentii Papæ. Assertio de pœnis parvulorum ab Ecclesiâ Africanâ inter fidei dogmata, teste Sancto Fulgentio, relata. Insigne pro eadem re Sancti Gelasii Papæ testimonium.

SCholastici, qui in statuendis parvulorum pœnis in diversam ab Augustino sententiam abiere, publicarunt, ejusdem opinionem *unum Augustinum patronum* habere, ut loquitur Catharinus, eamque *paucissimos* sequi, ut ait Moraines. Imò Catharinus unum sibi opponens Augustinum scribit: *At magna*, inquiunt, *est auctoritas Augustini, magna profectò, sed veritatis, quæ jam pateat longè major, longè major Pontificum auctoritas, & Ecclesiæ de cathedrâ docentis, & communis Doctorum sententia.* Quibus ille Auctor in veterum Patrum scriptis se planè hospitem prodidit; etenim Sancti Patris sententiam & Synodorum, & Pontificum testimoniis confirmabimus, & iis quidèm adeò evidentibus, ut minimè dubitem, quin Scholastici, si in eadem incidissent, ne latum quidèm unguem ab Augustinianâ sententiâ discessissent. Rectè Scotus in 2. dist. 33. quæst. un. *Magistrorum* Parisiensium placitum contrà Augustinum stare dixit, quibus tamen totius Africæ vetustiores Episcopos opponemus.

Et quidèm veteres Parisiensis Scholæ Doctores, cum summa ingenia Scholæ subtilitatibus devovissent, parùm fuere in Synodorum, ac Patrum lectione versati. Hinc eruditionis defectu quasdam opiniones obtrusere, à quibus antiquioris Ecclesiæ magistri longiùs distarunt. Hoc in præsenti concroversiâ patebit, in quâ Scholastici ex mancâ Pelagianæ hæreseos notitiâ, utì à receptâ antiquitùs sententiâ recesserunt, ita illorum plerique in quibusdam cum

Pela-

Pelagianis convenere; quod etiam notavit cum laudis præfatione nominandus Cardinalis Bellarminus, cujus verba in calce ferè hujus controversiæ recitabo. Primi omnium Africani Patres Pelagianorum errores anathemate perculerunt in utraque Synodo Provinciæ Carthaginensis, itemque in alterâ Synodo Milevitanâ, dein in plenariis Conciliis, utì fusiùs libro priori Historiæ Pelagianæ nobis descriptum est. In his autem sacris conventibus pœnas sensibiles puerorum sinè baptismo decedentium statutas esse demonstro. Patres Synodi Carthaginensis in literis ad Innocentium apud Augustinum Epist. 90. hæc de Pelagianis scribunt: *Parvulos etiam propter salutem, quæ per Salvatorem Christum datur, baptizandos negant, ac sic eos mortiferâ istâ doctrinâ in æternum necant, promittentes etiamsi non baptizentur, habituros vitam æternam.* Patres verò Numidiæ Provinciæ in Epistolâ ad eundem Innocentium, quæ inter Augustinianas est 92. hæc ipsa scribunt de eisdem hæreticis: *Pueros quoque parvulos, sinullis innoventur Christianæ gratiæ Sacramentis, habituros vitam æternam, nequam præsumptione contendunt.* Innocentius Pontifex his literis acceptis, gravi rescripto novæ hæreseos falsitatem confixit: *Illud verò*, inquiens, *quod eos vestra fraternitas asserit prædicare, parvulos æternæ vitæ præmiis etiam sinè baptismatis gratiâ posse donari, perfatuum est:* Epist. 95. apud Augustinum. Itaque tum Synodi, tum Pontifex illam vitam æternam parvulis in originali peccato mortuis negarunt, quam Pelagiani eisdem pueris dabant. Vita autem æterna dicit perpetuam possessionem Dei animam beantis in regno cœlorum, & ex consequenti exclusionem cujuscunque miseriæ, cui vitæ opponitur æterna mors, quæ consistit in perpetuâ amissione summi boni, & perenni afflictione, ac cruciatibus in inferis. At Pelagiani nusquàm ausi sunt dicere, pueros sinè baptismo iturosin regnum cœlorum, ut ex Serm. 14. de Verbis Apost. superiùs laudato exposuimus. Scribit de iisdem Augustinus lib. 1. de Pecc. mer. & rem. cap. 18. *Dicunt, parvulos recenti vitâ editos visceribus matrum, non propter remittendum peccatum percipere baptismum, sed ut spiritalem procreationem non habentes, creentur in Christo, & ipsius regni cœlorum participes fiant, eo modo filii, & hæredes Dei, cohæredes autem Christi.* Hinc idem Sanctus Doctor contrà Pelagianos ait lib. 2. Oper. Imp. cap. 113. *Respondete, quid sitis, qui toi imagines Dei sinè ullius peccati merito separatis à regno Dei, & facitis duas æternas felicitates: Unam quæ sit in regno Dei: alteram, quæ sit extrà regnum Dei.* Et lib. 1. ejusdem Operis cap. 132. tradit, parvulos juxtà Pelagianos futuros *in loco aliquo secundæ felicitatis, quem*, inquit, *talibus ædificavit hæresis vestra.* Ex his infertur, vitam æternam, quam illi hæretici pueris promittebant, sitam fuisse in secundâ quadam felicitate, hoc est, minori eâ, quâ fruebantur beati in regno cœlorum. Nam cùm ibidem pueri nullos cruciatus per totam æternitatem passuri essent, æternùm felices vivere ab ipsis dicebantur. Scribit Sanctus Fulgentius lib. 1. ad Monimum cap. 6. Deum animæ per peccatum mortuæ duplicem insuper mortem comminatum: *Primam in separatione animæ, & corporis: secundam in æternâ cruciatione animæ, & corporis. Ac per hoc primam, quâ discedente animâ caro sola moritur: secundam verò, quando rediens in carnem anima in eadem, & cum eadem, in quâ peccavit, carne torquetur.* Primæ morti opponitur vita temporanea, alteri verò vita æterna, quando anima perpetuâ felicitate fruetur; quâ de re legatur Augustinus lib. 20. de Civ. Dei cap. 6. Itaque vita æterna infantium ex Pelagianorum sententiâ illa est, quæ opponitur morti secundæ, quæ ideò ex Augustino lib. 18. ibidem cap. 28. *secunda mors dicitur, quia nec anima ibi vivere dicenda est, quæ à Dei vitâ aliena erit, nec corpus, quod æternis doloribus subjacebit.* Quarè cùm Synodi Africanæ, ac Sanctus Innocentius damnarint dicentes, pueros sinè baptismo defunctos habere vitam æternam, exploserunt secundam illam felicitatem, quam extrà regnum Dei Pelagiani infantibus promittebant, & ex consequenti decrevere, eosdem subituros etiam mortem secundam, quæ beatæ vitæ opponitur. Cæterùm vita illa æternùm beata, quam Pelagiani pueris destinabant, antè Synodos Africanas rejecta fuit in Concilio Diospolitano anno 415. ubi cùm objectum fuisset Pelagio, Cœlestium ipsius discipulum docuisse, *infantes etiamsi non baptizentur, habere vitam æternam*, negavit se illa dixisse. Hinc Pelagium premebat Augustinus Epist. 106. ad Paulinum Nolanum pueros sinè gratiâ regenerationis in Christo *non habere in se vitam, ac per hoc pœnæ sempiternæ obnoxios.*

Conrius, ac Moraines existimarunt, vitam æternam, quam parvulis Pelagiani pollicebantur, sitam fuisse in visione clarâ Dei extrà tamen regnum cœlorum. Undè responderi potest his, quæ huc usque deduximus, Synodos statuisse pueros non posse sinè baptismo frui vitâ æternâ, hoc est, visione clarâ Dei, nec tamen statìm inferri, morte secundâ juxtà totam suam latitudinem plectendos, sed prout hæc tantùm dicit privationem visionis Dei, non quatenùs continet cruciatus, & æterna supplicia animæ, & corporis. Sed hæc sententia nullâ ratione admitti potest, si consideremus, quid Pelagiani nomine regni cœlorum intelligerent. Et licèt Moraines num. 55. dicat, eosdem id *non satìs expressisse*, colligitur tamen, quæ fuerit illorum sententia ex Juliano lib. 6. Oper. Imperf. cap. 37. ubi ait: *Multò maximè congregatio omnis glorificata Sanctorum esse Deo subjecta non desistet, sed totum corpus dignum regno cœlorum, quod sub Christi capite construitur, divinæ voluntati perfectâ affectione cohærebit, ut extinctâ omni cupiditate culparum, Deus & contineat cunctos, & compleat.* Ex his infertur, Pelagianos non promisisse pueris visionem beatam; etenim videns Deum, *divinæ voluntati perfectâ affectione cohæret, ut extinctâ omni cupiditate culparum, Deus & contineat* eundem, *& compleat.* Quarè pueri fruentes visione clarâ Dei, reapse forent in regno Dei, quod illi negabant. Rursùs Sanctus Augustinus ubique premit Pelagianos negantes peccatum originale, quòd pueri exclusi à regno cœlorum immeritò, & injustè tantâ miseriâ torquerentur. Lib. 2. Oper. Imp. cap. 113. *Ac tandem aliquando*, inquit, *extrà regnum Dei infelices futuros fatemini parvulos non renatos. Dicite ergo hujus infelicitatis meritum verbosi, & contentiosi, qui negatis originale peccatum.* Et lib. 4. cap. 99. ait: *Ipsum etiam regnum sic amatis, ut non ibi esse, non saltem levem pœnam credatis hominis esse, sed nullam.* Quòd si Pelagiani extrà regnum Dei dabant parvulis visionem Dei, haud congruenter Augustinus contrà ipsos inferebat, pueros futuros infelices, & pœnæ subjectos. Nam videns Deum, possidet summum bonum, nec ullo pacto potest esse infelix, aut alicui pœnæ obnoxius. Prætereà Sanctus Pater libro 2. Oper. Imp. cap. 113. his instat Juliano, & collegis: *Dicite, obsecro, in eâ felicitate, quæ extrà Dei regnum erit, ullusne regnabit, an nullus? Si nullus, liberior erit procul dubio sinè ullo Rege illa felicitas.*

Si verò ullus in eâ regnabit, quis erit Rex imaginum Dei, qui non erit Deus? At in illâ secundâ felicitate pueri fruerentur visione Dei, & profectò Deus in illis regnaret, nec eo dilemmate Augustinus adversarios perculisset. Etenim Deus clarè visus, regnat solus in animâ videntis, & omnes ejusdem actus regit, ac moderatur. Itaque Pelagiani beatitudinem naturalem pueris destinabant, uti enim illi naturaliter innocentes ab iisdem asserebantur, ejusdem etiam ordinis beatitatem invexere, in quo tamen dogmate nunquàm, quid sentirent, nostris innotuit; undè Augustinus, aliique Patres eorundem sententiam planè se non percipere fassi sunt. Ille lib. de Præd. Sanctor. cap. 13. narrat, à Pelagianis promitti pueris NESCIO cujus *felicitatis locum*, & in libro de Hæresibus cap. 88. *æternam & beatam* QUANDAM *vitam suam.* Idem habet lib. 1. de Orig. animæ, cujus verba mox referam. Ipse Pelagius dicere solebat: *Quò eant nescio*, ut ex Augustino superiùs dictum est.

Redeo ad Africanas Synodos. In Concilio celebrato anno 418. Carthagine contrà Pelagianos, in quo hic canon in vetustis codicibus statutus legitur. Jo. 14. *Item placuit, ut si quis dicit, ideò dixisse Dominum:* In domo Patris mei mansiones multæ sunt, *ut intelligatur, quia in regno cœlorum erit* ALIQUIS MEDIUS, *aut* ULLUS ALICUBI LOCUS, *ubi beatè vivant parvuli, qui sinè baptismo ex hâc vitâ migrarunt, sinè quo in regnum cœlorum, quod est vita æterna, intrare non possunt, anathema sit.* Joan. 3 *Nam cum Dominus dicat:* Nisi quis renatus fuerit ex aquâ, & Spiritu sancto non intrabit in regnum cœlorum, *quis Catholicus dubitet*, PARTICIPEM FORE DIABOLI, *qui cohæres esse non meruit Christi? Qui enim dextrâ caret*, SINISTRAM PROCUL DUBIO PARTEM INCURRET. In Histor. Pelag. lib. 1. cap. 13. hunc canonem recitavi, ubi ex Photio ostendi, in antiquis codicibus scriptum fuisse, quod etiam testatur Binius, licèt à nonnullis omissus sit, de quo nolo cum quopiam contentionis funem ducere. Interìm hoc ipsum Sancti Augustini testimonio confirmabo, qui lib. 2. de Orig. animæ cap. 12. scribit: *Novellos hæreticos Pelagianos justissimè Conciliorum Catholicorum, & Sedis Apostolicæ damnavit auctoritas, eò quòd ausi fuerint non baptizatis parvulis dare quietis, & salutis locum etiam præter regnum cœlorum.* Undè satìs verisimile fit, laudatum canonem reapse fuisse ab Africanis Synodis exaratum. Illud verò observandum venit, ideò Patres negasse *alium alicubi locum*, quia duo tantùm loca nominantur in sacris literis, nempè dextra, & sinistra Judicis; undè asserunt, pueros futuros in sinistrâ, & ex consequenti *participes fore Diaboli.* In eodem libro de Orig. animæ cap. 9. scribit Sanctus Pater: *Non baptizatis parvulis nemo promittat inter damnationem, regnumque cœlorum quietis, vel felicitatis* CUJUSLIBET, *atque* UBILIBET *quasi* MEDIUM LOCUM. *Hoc enim eis etiam hæresis Pelagiana promisit.* Quarè, cùm illa opinio *de quasi medio loco*, nempè inter inferorum pœnas, & gaudia regni cœlestis, inter errores hæresis Pelagianæ Augustinus recensuerit, constat, eandem & ab Africanis Patribus, qui contrà illam hæresim diligentissimè excubuere, damnatam fuisse, quod ex dicendis clarissimè apparebit.

His addam Synodum Byzacenorum Patrum in Sardiniam à Thrasamundo Rege Vandalorum Ariano relegatorum sententiam. Cùm Constantinopoli graves de Divinâ Gratiâ lites agitarentur, nonnulli Monachi pro iisdem componendis Romam profecti, auditâ Africanorum Antistitum in Sardiniâ exulum famâ, legationem ad eosdem destinarunt; librum etiam miserunt de Incarnatione Domini, & Divinâ gratiâ à se ipsis conscriptum, rogantes ut de eodem judicium ferrent. Byzaceni Patres, cùm communi consilio, quid memoratis Monachis rescribendum foret, deliberassent, Fulgentio Episcopo Ruspensi injunxere, ut decreta à Patribus in literas mitteret, qui è vestigio librum exaravit inscriptum de Incarnatione, & Gratiâ. In eo autem Augustini sententia de pœnis puerorum apertissimè traditur; etenim cap. 14. inquiunt: *Quæ justitia est, ut imago Dei, quæ nihil potuit per se ipsam delinquere, si non redimatur sanguine filii Dei, in regnum Dei non permittatur intrare? Quò utique quisquis non ingreditur*, INTERMINABILIBUS IGNIS ÆTERNI CRUCIABITUR POENIS. *Quâ igitur justitiâ Deus justus infantibus sinè peccato nascentibus ingerit pœnam, in quibus pœnæ non invenit causam?* Item cap. 30. hæc scribuntur: *Quomodò infantibus, qui baptizantur, & in eadem infantiâ moriuntur, donat æternam salutem, quorum bonam nec expectat, nec invenit voluntatem? Item alios quomodò sinè baptismate mortuos* ÆTERNIS CRUCIATIBUS *damnat, cùm in eis nullam culpam malæ voluntatis inveniat? Nonne istos inimicos gratiæ Dei, nec defensores humani, sed deceptores arbitrii ad hoc sua perversitas cogit, ut Deum putent iniquum in obitu omnium parvulorum, ubi nullâ interveniente vel bonitate, vel malitiâ voluntatis, alios vident potiri regno, alios* INTERMINABILI DEPUTATOS INCENDIO? Hic liber inter volumina Sancti Fulgentii recensetur, quòd ab ipso dictatus fuit, at eundem à Synodo approbatum, ac ad Monachos Romam missum patet ex hoc ejusdem initio, ubi Episcopi Byzaceni nominantur: *Dilectissimis, & in Christi fide, atque gratiâ plurimùm amplectendis sanctis Fratribus, Petro Diacono, Joanni, Leontio, & alii Joanni, cæterisque fratribus &c. Dacianus, Fortunatus, Boethus, Victor, Scholasticus, Orontius, Vindicianus, Victor, Januarius, Victorianus, Photinus, Quodvultdeus, Fulgentius, Felix, & Januarius in Domino salutem.* Quindecim igitur Episcopi doctissimi, ac sanctissimi in Augustini sententiam pedibus ivere. Nec obstat, laudatum volumen fuisse Fulgentii manu exaratum, qui Augustini Patris sententiam mordicus tuebatur; nam in omnibus Synodis uni alicui ob eruditionem, & eloquentiam insigni injungi solet, ut publica Patrum decreta literis mandet. Scribit discipulus Fulgentii cap. 20. de Vitâ ejusdem: *Post deliberationis autem longissimas moras, quicquid definitio communis invenerat, eloquenter allegandum sensibus cæterorum, Beato Fulgentio dimittebatur.* Et posteà: *Propterea quandocunque rescribebant consulentibus, Episcoporum nomina cunctorum dicebantur in titulo, sed solius Beati Fulgentii sermo tenebatur in stylo.* Quarè ea omnibus Byzacii Patribus, quorum tum temporis Dacianus erat Primas, sententia stetit. Habemus etiam Epistolam Synodicam eorundem Antistitum, inter quos tamen Fulgentius non nominatur, quam publicavit Sirmondus, & inter Opera Fulgentii Tom. 6. Bibl. Patrum Edit. Colonien. A. 1618. recensetur, in cujus cap. 8. eadem sententia traditur: verba inferiùs recitabo.

Volo hìc evidenter ostendere, antiquitùs in Africanâ Ecclesiâ, in quâ quadringenti sexaginta sex Episcopi numerabantur, adeò certum fuisse, pueros sinè baptismo defunctos puniri in inferis pœnâ sensibili, ut id inter fidei dogmata relatum fuerit. Cùm Petrus Diaconus vir doctissimus, ut ex ejusdem libro de Incarnatione, & Gratiâ constat, in Orientem transmissurus esset, rogavit per literas Sanctum Fulgentium, ut brevem fidei Catholicæ synopsim ad se mitteret,

teret, cui se conformare posset, intelligebat enim plures hæreses passim toto Oriente grassari. Fulgentius librum eidem misit inscriptum de Fide ad Petrum, quâ de re dixi lib. 2. Hist. Pelag. cap. 19. In eo autem volumine quadraginta dogmata ad Catholicam fidem pertinentia recitat, eaque in singula capita digerit, quæ ita inchoantur: *Firmissimè tene, & nullatenùs dubites.* Primum dogma recitatur cap. 4. Cùm verò cap. 26. posuisset dogma XXIII. de peccato originali, capite insequenti 27. hæc scribit: *Firmissimè tene, & nullatenùs dubites, non solùm homines jam ratione utentes, verùm etiam parvulos, qui sivè in uteris matrum, sivè cum de matribus nati sinè Sacramento sancti baptismatis, quod datur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, de hoc sæculo transeunt,* IGNIS ÆTERNI SEMPITERNO SUPPLICIO PUNIENDOS, *quia etsi propriæ actionis peccatum nullum habuerunt, originalis tamen peccati damnationem carnali conceptione, & nativitate traxerunt.* Hoc XXIV. dogma, seu ut ille loquitur, capitulum de Fide Petro credendum proposuit; & cum posteà reliqua capitula recitasset, hæc habet cap. 44. *Hæc interim quadraginta capitula ad regulam veræ fidei firmissimè pertinentia fideliter crede, fortiter tene, veraciter, patienterque defende. Et si quem contraria his dogmatizare cognoveris, tanquàm pestem fuge, & tanquàm hæreticum abjice. Ita enim ista, quæ posuimus, fidei Catholicæ congruunt, ut si quis non solùm omnibus,* SED ETIAM SINGULIS *voluerit contraire, in eo quòd singulis horum contumaciter repugnat, & his contraria docere non dubitat, hæreticus, & Christianæ fidei inimicus, atque ex hoc omnibus Catholicis anathematizandus appareat.* Itaque testatur Fulgentius, parvulos cum solo originali peccato morientes *ignis æterni sempiterno supplicio puniendos*, & id *ad regulam veræ fidei pertinere*, & *tanquàm hæreticum abjiciendum*, qui eidem dicto *voluerit contraire.* Hæc non indigent interprete, sed tantùm lectore. Quis autem ex his non intelligat, Africanam Ecclesiam Augustini sententiam de pœnis infantium inter fidei dogmata recensuisse? Neque enim omnium Afrorum Episcoporum doctissimus eâ in re deceptus dici potest, vel alios voluisse decipere, proprias opiniunculas pro inconcussis Ecclesiæ dogmatibus venditando. Qualis verò, quantusve fuerit Fulgentius ex ejusdem gestis patet. Hæc sufficiat ex cap. 20. libri de Vitâ ejusdem dixisse: *Sexaginta quippè, & eo amplius Episcopos tunc catena ligabat exilii, quorum lingua, & ingenium Beatus Fulgentius Episcopus fuit.* Tot ejusdem libri editi eximiam ipsius doctrinam abundè manifestant. Vide quæ de eodem dixi lib. 2. Hist. Pelag. cap. 21. & 24.

Hoc ipsum colligitur ex Augustino qui lib. 1. de Pecc. mer. & rem. cap. 28. asserentes pueros futuros in medio quodam loco nuncupat *malè credentes.* Idem in lib. de Prædest. Sanctor. cap. 12. ait: *Cùm moriuntur infantes, aut merito regenerationis transeunt ex malis ad bona, aut merito originis transeunt ex malis* AD MALA. *Hoc Catholica fides novit.* Præterea lib. 5. contrà Jul. Oper. Imp. cap. 64. ait: *Inter reprobos sunt certè plurimi, qui si ex hâc vitâ abriperentur infantes, secundùm falsam vestram hæresim penitùs ab omni, secundùm autem Catholicam fidem à damnatione gravissima tollerentur.* Certum est, eam pœnam à Catholicâ fide in parvulis asseri, quam Pelagiani inficiabantur; at hi pœnam damni, hoc est, exclusionem à regno cœlorum libenter concedebant. Hinc dixit Augustinus Serm. 14. de Verb. Apost. *Videris enim tibi misericors, quia non aufers ei vitam,* DAMNAS *tamen, quem separas à regno cœlorum.* DAMNAS, *non eum percutis, sed in* EXILIUM MITTIS. En Pelagiani pueros *non percutiebant*, hoc est, pœnâ sensûs illos nequaquàm mulctabant, sed pœnâ tantùm damni, in exilium illos mittendo. Quarè Augustino teste, Catholica fides tradit, parvulos *percuti*, & non tantùm in exilium mitti, quod Pelagiani ultrò fatebantur. Rursùs tract. 67. in Joannem hæc ait: *Proindè respuendi sunt à corde Christiano, qui putant, ideò dictum, multas esse mansiones, quia extrà regnum cœlorum erit aliquid, ubi maneant beati innocentes, qui sinè baptismo ex hac vitâ emigrarunt, quia sinè illo in regnum cœlorum intrare non potuerunt. Hæc fides, non est fides; quoniam non est vera, & Catholica fides.* Et tamen videmus, plures Scholasticos beatitudinem naturalem perfectissimam citrà dolores, & tristitiam parvulis promittere extrà regnum Dei, quorum sententia minùs tolerari potest, quàm illa Pelagianorum, quia isti contendebant infantes esse innocentes, & nullâ culpâ coinquinatos; undè non adeò grave absurdum videbatur, quandam eisdem felicitatem præparare, cùm tamen Scholastici, nec ignobiles, asserant cum Ecclesiâ Catholicâ, pueros esse originali labe infectos, sub potestate Dæmonis, filios iræ, nec posteà dubitent, eisdem beatam quandam vitam promittere.

Sed ex eadem Africâ ad Romanam Apostolicam Sedem evectus Sanctus Gelasius Papa adeò apertè Augustinianam sententiam confirmavit, ut nihil solidius hac in disputatione adduci possit. Hic in Epistolâ ad Episcopos per Picenum contrà Senecam delirum senem Pelagianum missâ scribit: *De parvulis autem quod asserit, sine baptismate pro solo originali peccato non posse damnari, satis* IMPIA, *satis profana propositio est.* At Pelagiani nunquàm sinè baptismo regnum cœlorum pueris promiserunt, sed nescio quem tertium locum inter cœlum, & inferos. Audiatur laudatus Gelasius: *Nihil est ergo, quod dicant, quòd non renati infantes tantummodò in regnum cœlorum ire non valeant, non autem perpetuâ damnatione puniantur.* Ubi cùm Pontifex præter exclusionem à regno cœlesti, quæ est pœna damni, decernat, pueros *perpetuâ damnatione puniri*, palàm fit, eundem Augustini sententiam approbasse, & concludit: *Dicant igitur in morte perpetuâ constituti, si non æstimentur esse damnati.* TOLLANT ERGO DE MEDIO NESCIO QUEM IPSI TERTIUM, QUEM DECIPIENDIS PARVULIS FACIUNT, LOCUM. Ita arguit Pontifex. Pueri sunt damnati, ergo tollant de medio tertium, quem decipiendis parvulis faciunt, locum. Ex quibus patet, in antecenti loqui Gelasium de damnatione apud inferos, quâ pueri perpetuæ, hoc est, secundæ mortis supplicia sustinent; undè rectè infertur, tollendum esse de medio tertium locum. At cur TERTIUM dicit? Nisi ut duo tantùm loca esse declaret, nempè cœlum sedem beatorum, & inferos carcerem damnatorum. Quòd defensores Augustinianæ sententiæ tortores puerorum à Scholasticis nuncupantur, longè graviori censurâ eosdem Gelasius perculit, dum illos *deceptores parvulorum* Apostolici oris sententiâ pronunciavit, quippè qui eisdem secundæ felicitatis locum inani asseveratione promittebant. Imò ibidem tertium illum locum explodit, motus eodem testimonio sacrarum literarum, quod initio ex Augustino adduximus. Etenim scribit Pontifex: *Tollant ergo de medio nescio quem ipsi tertium, quem decipiendis parvulis faciunt, locum. Et quia non nisi dexteram partem legimus, & sinistram, non illos faciant* IN SINISTRA REGIONE *sinè baptismate permanere, sed baptizatos sinant ad dexteram salutarem sacrâ regeneratione transferri.* Quarè Gelasius Papa non

modò

modò Sancti Doctoris sententiam, verùm etiam ejusdem quoque rationem approbavit. Porrò definitiva illa sententia est: *Tollant ergo de medio nescio quem ipsi tertium, quem decipiendis parvulis faciunt, locum.* In quibus dum dicit *nescio quem*, declarat nec scire se, nec inquirere, quænam, aut ubinam esset secunda felicitas parvulis à Pelagianis promissa, sed ob id eorum dogma damnare, quòd tertium locum facerent inter regnum cœlorum, quod dandum est iis, qui erunt in dexterâ, & inferni pœnas, quæ destinantur iis, qui erunt in sinistrâ. Ex his jure Gelasius appellatur à Gabriele Vasquez 1. p. disp. 91. num. 75. *per omnia Augustinianus.* Et quidèm in eandem epistolam, ut aliàs notavimus, totius Augustinianæ contrà Pelagianos doctrinæ succum valentiorem contraxit. Undè cum ex CLEMENTIS PONT: OPT. MAX. indulto ejusdem Sancti Pontificis memoriam quotannis Augustiniana familia recolendi facultatem impetrasset, inter precum officia ejusdem vitæ synopsi insignem Gelasii ergà Sancti Patris Augustini doctrinam cultum inseruit. Gelasii laudes recitat Dionysius Exiguus in Epistolâ ad Julianum Presbyterum, in quâ ejusdem Pontificis doctrinam, pietatem, ac exantlatos pro Orthodoxâ fide labores eximiè commendat. Has literas leges in calce prioris partis collectionis Romanæ Lucæ Holstenii.

Idem Augustini assertum Patrum, ac plurium Theologorum, etiam Recentiorum auctoritate probatur.

AGmen Patrum, ut par est, Hieronymus ducet, qui propiùs in Palæstinâ cum Pelagio veluti collato pede certavit. Edidit ille dialogos contrà eundem hæresiarcham, in quibus sub nomine Critoboli Pelagium, sub nomine verò Attici virum Catholicum colloquentes induxit. Itaque Critobolus objicit in fine tertii libri: *Oro te, quid infantuli peccavere? Nec conscientia eis delicti imputari potest, nec ignorantia, qui juxtà Jonam Prophetam manum dextram nesciunt, & sinistram. Peccare non possunt, & possunt perire, genua labant, vagitus verba non explicant, balbutiens lingua ridetur,* & ÆTERNÆ MISERIÆ CRUCIATUS *miseris præparantur.* En Pelagius exprobat Catholicis veluti quid absurdum puerorum in alienâ vitâ cruciatus. Quid his reponit Hieronymus, an fortè illa Annati verba: *negamus crudelem consequentiam?* Lib. 8. sui Augustini cap. 1. pag. 858. Haud equidèm: sed ex Paulo Apostolo peccatum originale probat, ut pueris tormenta non injustè infligi videantur. Eadem pœna sensibilis infantium asseritur à Sancto Avito Antistite Viennensi, qui anno Domini 500. in Galliis floruit. Etenim in carmine ad Fuscinam sororem hæc eleganter scripsit.

Omnibus id verò gravius, si fonte lavacri
Divini expertem tenerum mors invida natum
Præcipitat, durâ generatum sorte GEHENNÆ,
Qui mox ut matris cessarit filius esse,
Perditionis erit: tristes tunc edita nolunt,
Quæ FLAMMIS *tantùm genuerunt pignora matres.*

Fuit autem Alcimus Avitus Præsul doctissimus, ac Synodo Epaunensi, aliisque præsedit. Huic autem supparem dabo Sanctum Fulgentium Ruspensem Episcopum, qui eidem Avito convixit. Hic in lib. de Fide ad Petrum Diaconum sententiam eandem tanquàm de fide tenendam docuit cap. 27. cujus verba superiùs laudavimus. Idem lib. 1. de Verit. prædest. & grat. cap. 12. ait: *Nulla igitur est causa diversitas in infantibus, quæ faciat unum eligi, alterum reprobari. Si verò parentum consideretur voluntas, illi, qui Christiani sunt, ut eorum filius baptizaretur, sollicitè voluerunt, instantissimè curaverunt: quorum tamen filius antequàm baptizaretur morte præventus,* ÆTERNIS EST IGNIBUS *deputatus.* Capite etiam 14. scribit: *Causa verò majorum, atque minorum, qui sinè baptismate cursum vitæ præsentis in infidelitate consummant, quantum attinet ad communionem originalis peccati, una est. Ex hac utrique ibunt in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis ejus, quia in eis chirographum, quo sibi eos deceptoris nequitia subdidit, Salvatoris gratia non delevit.* Et statim: *Reddet unicuique secundùm opera sua, ut non solùm pro originali peccato* ÆTERNIS IGNIBUS ARDEANT, *(quibus* ARSURI *sunt sinè baptismate morientes etiam parvuli, qui nihil boni, aut mali egerunt) sed etiam pro suâ voluntate malâ tantò deteriùs torqueantur, quantò amplius propriæ iniquitatis adijciunt.* Hi Fulgentii libri eximiè commendantur à Patribus Africanis in Sardiniâ pro fide Orthodoxâ exulantibus in Epistolâ Synodicâ cap. 18.

At sæculo eodem desinente Sanctus Gregorius Magnus, & insequenti ineunte Sanctus Isidorus Hispalensis Augustini sententiam approbarunt, quippè quæ communis tum temporis in Ecclesiâ habebatur. Gregorius lib. 9. Moral. cap. 12. in illa Job: *Et multiplicabit vulnera mea etiam sinè causâ,* hæc scribit: *Nonnulli etenim priùs à præsenti luce subtrahuntur, quàm ad proferenda bona, malave merita activæ vitæ perveniant. Quos quia à culpâ originis sacramenta salutis non liberant, & hic ex proprio nihil egerunt, & illuc* AD TORMENTA PERVENIUNT. *Quibus unum vulnus est, corruptibiliter nasci, aliud carnaliter emori. Sed quia post mortem quoque æterna mors sequitur, occulto eis, justoque judicio etiam sinè causâ vulnera multiplicantur;* PERPETUA quippe TORMENTA PERCIPIUNT, qui *nihil ex propriâ voluntate peccaverunt.* Et posteà: *Districtus judex, quâ eos animadversione trucidat, quos culpa propriæ actionis damnat, si & illos* IN ÆTERNUM PERCUTIT, *quos reatus arbitrii non addicit?* Hæc adeò clara sunt, ut Moraines dicat, Gregorium ea non ex sensu Ecclesiæ, sed ex propriâ opinione asseruisse. Sanctus Isidorus lib. 2. differ. spirit. num. 26. idem tradit inquiens: *Illud tamen tenendum est, parvulorum animas nexu peccati originalis esse adstrictas, quæ nisi percipiant baptismatis Sacramentum, regni cœlestis participes esse non possunt, sed cum carne, & commune habebunt peccatum, & pari judicio* DAMNABUNTUR IN IGNEM ÆTERNUM. Et lib. 1. senten. cap. 22. ait: *Pro solo originali reatu luunt* IN INFERNO *nuper nati infantuli* POENAS. Erat ergo certa in Latinâ Ecclesiâ illa assertio de pœnis puerorum, quàm Augustinus, Fulgentius, ac Synodi in Africâ docebant, quam Gelasius, ac Gregorius Sanctissimi Pontifices in Italiâ tradebant, quam Sanctus Avitus in Galliâ, & Sanctus Isidorus in Hispaniâ citrà dubium asserebant. Eandem verò diutiùs usque ad Scholasticorum ætatem viguisse existimo. Sanctus Prudentius Episcopus Tricassinus, qui floruit anno 850. in libro de Prædest. cap. 16. ait: *Quæ punitio bifariam dividitur, & nunc in absolutione animæ à suo corpore comparata hujus primæ prævaricationis merito, quod ab ipsâ radice in omne posteritatis ejus genus transfusum, atque innatum est, & postmodùm* in GEHENNA, *quæ tam* HUJUS, *quam aliorum multiplicitate criminum libidinosâ perversitate contractorum acquisita est.* Et inferiùs de parvulis scribit: *Extrà baptismi gratiam morientes, non suo, sed protoplasti peccato* PERPETUA

TUA PLEXIONE DAMNANTUR. Ex Angliâ veniat Anselmus, qui in lib. de Concep. Virg. & Pecc. orig. cap. 22. hæc docuit: *Sed cùm nemo dubitet, quia par pœna non sequatur imparia peccata, in hoc tamen similis est & personalis, & originalis peccati damnatio, quia nullus admittitur ad regnum Dei, ad quod factus est homo, nisi per mortem Christi; sine quo non redditur, quod pro Alæ peccato debetur, quamvis non omnes pariter in inferno torqueri mereantur. Nam post diem judicii nullus erit Angelus, aut homo* NISI AUT IN REGNO DEI, AUT IN INFERNO. Explodit tertium illum locum felicitatis secundæ, quem plerique parvulis promittunt. Ultimus accedat Sanctus Aëlredus Sancti Bernardi contemporaneus in libro 1. Speculi charitatis cap. 14. Cùm sibi objecisset: *Parvulos quæ ratio addicit damnationi, quos nec creatio malos, nec propria voluntas fecit injustos?* Respondet: *Quid enim? Injustum æstimas, ut lignum inutile, & infructuosum ignis depascat? Cogita quæso totum humanum genus quasi lignum aridum, lignum infructuosum, lignum in ipsâ radice vitiatum, utpotè veneno antiqui serpentis inficiatum, justissimè addictum flammis, igni destinatum, adjudicatum damnationi. Quid ergo? Ingratum te præbes, ò lignum inutile, quòd quidam ramusculi à tuâ præmortuâ præcisi radice eripiuntur incendio, quatenùs stipiti cuidam fructuoso inserti pristinæ libertati donentur.* Hujus Sancti regulam lege apud Holstenium pag. 187. parte 2. Collectionis Romanæ. Ex his patet, quàm falsò dixerit Adamus, *omnes Patres contrà Augustinum stare.* Certè neque Pater Suarez, neque Vasquez cum Augustino eâ in re conveniunt, at benè Sanctum Doctorem secuti sunt omnes Latini Patres, qui controversiam illam quoquo modo attigerunt, in quorum lectione Adamus totus hospes fuit.

Hæc itaque antiquæ Ecclesiæ, ac Sanctis Patribus de infantium pœnis sententia stetit, donec post ducentesimum suprà millesimum annum Christianæ epochæ novæ opiniones à Scholasticis procusæ sunt. Qui si in Patrum voluminibus tantum studii, ac laboris posuissent, quantum Aristoteli explicando impendere, profectò Sancti Augustini sententiam non obduxissent, neque eorum plerique Pelagianorum opinionem, quod naturalem illam puerorum beatitatem attinet, hominum mentibus tam altè infixissent. Verùm tanta fuit vis veritatis, ac tantùm Augustini auctoritas valuit, ut plerique etiam Scholasticorum pedibus in Augustini sententiam ierint. Primus fuit Gregorius Ariminensis subtilissimus antiquæ Parisiensis scholæ Doctor, qui pœnas sensibiles infantium acerrimè sustinuit in 2. sent. dist. 30. quæst. 3. Nullus autem veterum Scholasticorum in Augustini lectione Gregorium superavit. Hanc illi laudem ultrò Recentiores tribuunt. Dicitur à Vasquez 1. 2. disp. 185. num. 13. *apprimè in Augustini doctrinâ versatus.* A'Vandero appellatur *vir doctissimus, & siquis alius doctrinæ Augustinianæ perstudiosus* Disp. 1. de liber. Dei num. 23. Addit Fasolus 1. p. q. 23. art. 1. dub. 3. num. 34. *cujus libri Augustini auctoritatibus, & sententiis passim abundant.* Idem nuncupatur à Raynaudo *homo in Augustini lectione versatissimus.* In cens. inoff. * cens. num. 2. Denique Decampsius scribit: *Gregorius Ariminensis, quem non vitæ tantùm instituto, sed etiam doctrinâ Augustinianum fuisse norunt omnes, qui vel strictim ejus libros attigerunt.* Lib. 3. de Hæreti Jans. disp. 3. cap. 20. Quæ consultò hìc inserui, ut planum fiat, quantùm fidei Ariminensi præstandum sit, ubi de Augustini mente disputatur. Video enim, hunc insignem Doctorem plerasque sententias tanquàm verè Augustinianas defendere, quas tamen Recentiores veluti portenta, ac paradoxa prorsùs anti-Augustiniana reijciunt. Hic itaque vir subtilissimus Augustini auctoritatem communi illius ætatis Scholasticorum sensui præposuit. Albertus etiam Magnus in Summâ tract. 18. probabilem Augustini sententiam fatetur; utì etiam Polmanus Doctor Duacensis in calce Breviarii Theologici nu. 469. Consentiunt Sonnius tract. de Extremo Judicio cap. 6. & 7. Driedo lib. 1. de Grat. & Lib. arb. tract. 3. cap. 2. par. 1. Ex Augustinianâ familiâ præter Gregorium fusè eandem sententiam tuentur Augustinus Musæus in Apolegetico ad Paulum III. Alipius Reylof Belga lib. 8. de animâ ad mentem Sancti Patris Augustini cap. 2. §. 13. Michael Paludanus insignis Doctor Lovaniensis in Epistolâ ad Conrium Archiepiscopum Thuamensem, quæ legitur in limine libri ejusdem Conrii mox laudandi. Denique Carolus Moreau Gallus tomo 1. sui Tertulliani par. 2. pag. 89. & seq. ait: *Attendant & hi, qui solam pœnam damni in eis admittunt, se ab antiquo Ecclesiæ, & Patrum sensu esse remotissimos.* Ibi enim plura Patrum testimonia laudat, quæ tamen de damnatione genericè sumptâ intelligendos esse facilè adversarii dicent, neque enim Gelasii, Aviti, Isidori, Prudentii, aliorumque auctoritates produxit, quas nos superiùs attulimus. Hìc tamen Augustinianos plurimùm debere fateor doctissimis Seraphicæ familiæ Patribus, totidem enim pro Augustanianâ sententiâ, quot ex nostris, stare video. Alphonsus à Castro insignis Theologus in lib. adver. hæres. V. Baptismus ait, pueros originali infectos esse *gehennæ obnoxios.* Matthias Hauzerus idem docet tom. 2. Anatomiæ Augustinianæ pag. 764. Joannes Poncius Hibernus disp. 18. Cursus Theologici totâ quæstione 6. & in com. in 2. sent. Scoti d. 33. Pater Macedo lib. 4. de Clavibus cap. 18. contr. de pecc. orig. sect. 3. quorum omnium studia vicit Florentius Conrius Archiepiscopus Thuamensis integro pro Sancti Augustini assertione volumine evulgato, in quo fusissimè ex sacris literis, & Augustino sensibiles infantium pœnas demonstravit. Patrum tamen testimonia omisit, unus enim Augustinus instar omnium illi fuit. Hic autem cùm cap. 2. retulisset, plerosque eâ in opinione versari, Augustinum in excessus prolapsum, quæ Recentiorum cantilena est, haud sibi temperare potuit, quin exclamaret: *O vocem non solùm miræ animositatis plenam, sed injuriæ in Augustinum, ejusdem sanctos Commagistros, & in ipsam Sedem Apostolicam fortè plenissimam!* Videò, hunc doctissimum Antistitem vocari à Morainio novorum Dogmatistarum prodromum, cùm tamen antiquissimam Patrum sententiam propugnaverit. Ad quòd in limine libri Augustini nomen inscripsit, ac peregrinum Jerichontinum in alio volumine descripsit, in quo humanæ naturæ status juxtà Augustini mentem egregiè explicuit, hinc & nuperis, quos appellat, Dogmatistis præcursor datus; tantum Conrio stetit, Augustinum defendisse! Hi ergo subtilissimæ Scholæ Professores, licèt aliàs Scoto addictissimi, cùm Magistrum in præsenti controversiâ cum Augustino minùs convenire intelligerent, religioni duxerunt, Scotum Augustino præponere. Imò eo facto ipsius Scoti, si non doctrinam, saltem exemplum secuti sunt. Etenim subtilissimus ille Doctorum tantum Augustino detulit, ut Patres Minores in libello supplici exhibito Senatui Castellæ anno 1628. quo juramentum Salmanticensis Academiæ pro defendendâ doctrinâ Sancti Thomæ, quòd diligentissimus Augustini

* Prò Valer. Cemedien.

gustini discipulus fuit, tanquàm Doctori subtili injuriosum deferebant, hæc scripserint: *Scotus adeò Augustinianæ doctrinæ addictus fuit, ut in solis Theologicis commentariis octingenties, ac quindecies Sanctum Augustinum in suarum assertionum testem protulerit &c.* Quæ, aliave legere poteris tomo priori Historiæ Augustinianæ Hispanicè scriptæ à Petro de Campo lib. 3. cap. 30. & apud Lucam Vvadingum in vitâ Scoti tomo 1. operum ejusdem cap. 15. num. 69.

Thesis de sensibili infantium pœnâ in inferis rationibus suadetur. Quâ occasione ostenditur, Ecclesiam Romanam inter precum officia eandem Sancti Doctoris sententiam recitare. Augustinus vocat illam pœnam mitissimam. Statuitur, pueros ex pœnâ damni gravem tristitiam pati.

SEd nec desunt argumenta satis valida, quæ Sancti Augustini sententiam non modò probabilem, verùm etiam longè probabiliorem ostendunt, nam quod Synodos, & Patres attinet, vera est ejusdem sententia. Primum argumentum est. Peccatum originale induxit sensibiles miserias puerorum præsentis vitæ, ergo & easdem per totam æternitatem distendet. Probatur consequens, quia pœnæ sensibiles hujus vitæ non sunt sufficientes ad satisfaciendum per satis passionem pro maculâ peccati originalis, & quantæ, quantæ sunt, justè humanum genus easdem patitur, ergo durante eâdem maculâ peccati per totam æternitatem, justè in æternum pueri originali labe infecti easdem patientur. Respondent communiter Scholastici, miserias esse pœnas peccati originalis per accidens; nam justitia originalis eximebat hominem iis miseriis, quas in naturâ purâ subiisset; quarè cùm peccatum originis per se sustulerit justitiam originalem, per accidens induxit miserias. Hanc responsionem §. 2. superius explosimus, quam rursùs hîc egregio testimonio Augustini lib. 6. Oper. Imp. cap. 37. refellimus. *Restat*, inquit, *ut ista, quæ nunc est*, scilicet mors corporis, *ipsa novissima, hoc est, in fine destruatur, quando fiet resurrectio carnis, ut non sit porrò inimica, quomodò esset, si naturalis ita esset, ut pœnalis non esset: pœnalis autem sub justo, & omnipotente Deo judice nullo pacto esset, nisi meritis peccati accidisset.* Cùm autem mors pœnalis dicitur, non ideò dicitur ob relationem, quam habet ad culpam, cujus ipsa pœna sit, sed pœnale accipitur ab Augustino, quòd infert cruciatum, & dolorem; undè & pœna alia est justa, alia injusta, nempè injusta est, quæ sinè prævio demerito innocenti à tyranno infligitur. At mors nequit esse naturalis, ut non sit pœnalis. Etenim anima à corpore separari non potest, nisi præviis morbis, & doloribus, sive ii longi sint, sive breves, qui enim breves sunt, magni sunt. Ergo ex Sancto Doctore nequit mors esse naturalis sub justo, & omnipotente Deo, qui tanquàm justus, non infligeret malum pœnæ sinè culpâ, tanquàm omnipotens, non sineret, ab alio toti innocenti naturæ infligi. Hinc clamat eodem lib 6. cap. 20. *Neque enim sub Deo justo miser esse quisquam, nisi mereatur, potest.* Quomodò autem Adam, licèt ex elementis & corpore animali compositus, moriturus non fuisset, egregiè explicat Sanctus Doctor ibidem cap. 39. Sed his omissis, comminùs datam responsionem oppugno. Etiamsi homo in naturâ purâ futurus fuisset iis miseriis subjectus, quæ ex complexione elementorum, quibus constat, & in quibus vivit, ortum ducunt, multæ sunt aliæ gravissimæ miseriæ, quas homo ex suâ naturâ non patitur. Etenim plerumque pueri à Dæmone invaduntur, & ad mortem usque cruciantur, illa autem pœna non oritur ex conditione materiæ. Urget hoc argumentum Augustinus lib. 6. contrà Jul. cap. 6. *Tu*, inquit, *asserè si potes, quomodò sibi non obscurè, sed apertè vendicet parvulos, quos immundi Spiritus vexant. Si ei traditos dicis, videmus ambo supplicium, tu dic meritum: ambo cernimus pœnam, tu qui nulla mala merita dicis ex parentibus trahi, cùm Deum justum ambo fateamur, demonstra istâ pœnâ dignam, si potes, in infantibus culpam. An verò non agnoscis etiam hoc ad illud* grave jugum *pertinere, quod est super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum &c.* Ideò enim Dæmones permittuntur, tantis cruciatibus pueros torquere, quia isti sunt peccato deturpati. Itaque durante eodem reatu justè Dæmon poterit illos affligere. Rursùs rejicitur eadem responsio. Si miseriæ per accidens consequuntur privationem justitiæ originalis in statu præsentis vitæ, cur etiam in altero statu eædem miseriæ itidem saltem per accidens non consequentur privationem originariæ innocentiæ? Profectò cùm peccatum in pueris in præsenti, æquè ac futurâ vitâ remaneat, nescio undenam divinam justitiam in altero sæculo futuram erga infantes mitiorem deducant, cùm in alienâ vitâ severiùs peccatores puniat. Et quidèm si Deus Adamum post peccatum morti non destinasset, & hìc æternùm inter miserias unà cum posteris vixisset, nullus judicium Dei culpare posset, qui inimicum genus, ac sorde pollutum pœnis addixisset. Ergo in illâ hypothesi ob solum originale delictum pueri æternùm justè pœnas subirent. Eccl. 40

Probatur secundò, Deus odio habet pueros originariâ labe pollutos, illis est iratus, atque inimicus, ergo justè potest exercere contrà eosdem actus justitiæ vindicativæ, prout hæc est inflictiva pœnæ sensibilis. Antecedens colligitur ex Joann. 3. 36. *Qui autem incredulus est Filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum.* Quam sententiam parvulis non credentibus applicat Sanctus Doctor lib. 1. de Pecc. mer. & rem. cap. 20. Scribit etiam Apostolus Ephes. 2. 3. *Eramus naturâ filii iræ*, nempè ob peccatum originis, quod cum naturâ in prolem transfunditur, quo fit, ut puer recèns natus sit aversus à Deo, & ex consequenti ejusdem inimicus. Consequentiam verò acutè deducit Augustinus tract. 44. in Joannem inquiens: *Apostolus natus in gente Prophetarum dicit:* Fuimus & nos aliquando naturâ filii iræ, sicut & cæteri: *Si filii iræ, filii vindictæ, filii pœnæ, filii gehennæ. Quomodò naturâ, nisi quia peccante primo homine vitium pro naturâ inolevit?* Sunt optimæ illationes. Quandoquidèm si Deus est iratus pueris, ergo potest contrà eosdem exercere actum justitiæ vindicativæ, ergo etiam eosdem pœnâ afficere, objectum enim justitiæ vindicativæ est punitio rei, ergo potest illos gehennæ, hoc est inferni flammis destinare, ubi *erit fletus, & stridor dentium.* Matth. 22. 13. Nec valet, si dicas, iram Dei, ejusque justitiæ vindictam apparere in pœna damni, quâ puniuntur pueri, nec oportere, ut ab eadem justitiâ pœnâ sensibili castigentur. Etenim pueri sunt rei ejusdem omninò peccati, quod commisit Adam, ita ut crimen, quod in Adamo fuit actuale, evaserit in posteris originale; undè dicit Apostolus Rom. 5. *in quo omnes peccaverunt*, ergo sicuti in Adamo peccatum actuale punitum fuit inflictione pœnæ sensibilis, in posteris etiam eodem supplicio castigari poterit. Utì pestis non tantùm nocet illi, in cujus corpore primùm nascitur, verùm etiam alteri, qui eadem

dem per contactum inficitur, ita pueros *peccati paterni contagione* mori dixit Augustinus lib. 6. con. Jul. cap. 4. Hùc facit, quod docet Sanctus Thomas 1. 2. q. 81. art. 2. ad 1. *Pœnâ*, inquit, *corporali interdum judicio divino, vel humano puniuntur filii pro parentibus, inquantum filius est aliquid patris secundùm corpus.* Deus enim è vitâ sustulit filium David, ut patris adulterium puniret, & tamen puerulus non erat reus paterni delicti. Hinc Exodi 20. 5. dicitur Deus visitare *iniquitatem patrum in filios in tertiam, & quartam generationem.* Quo ergo potiori jure Deus poterit punire pœnâ sensibili pueros, qui reapse contrahunt maculam primorum parentum? Sed etiamsi illationes illæ Augustini ex his verbis Apostoli, *fuimus & nos aliquando naturâ filii iræ*, possent utcunque eludi, nobis interim sat est, easdem recitari ab Ecclesiâ Romanâ inter officia precum feriâ IV. Dominicæ IV. Quadragesimæ in lectione priori expositionis Evangelii. Uti enim certum est, Augustinum eo loci juxta propriam sententiam de sensibili puerorum pœnâ in gehennâ locutum esse, ita ejusdem doctrina suis precibus ab Ecclesiâ inserta, ingenti auctoritatis pondere fulcitur; saltèm omni censurâ liberatur, quod unum hìc intendimus adversùs recentiores Criticos, excessus Augustino objicientes.

Exod. 20.

Probatur 3. Pueri prædestinati ex meritis Christi habebunt in aliâ vitâ bona corporis, quæ dotes à Theologis nuncupantur, ergo pueri reprobi patientur in aliâ vitâ mala corporis ex demeritis Adæ. Simile argumentum ponitur ab Augustino lib. 6. con. Jul. cap. 10. ubi paritatem negantes vocat *importunos.* Do ejusdem verba: *Vide ergo*, inquit, *quàm importunè nolis, parvulum de alieno peccato reportare malum, & velis eum de alieno rectè facto reportare bonum, non qualecunque, sed Dei regnum. Alienum quippe opus est, cùm credit per alterum, sicut alienum opus fuit, cùm peccavit in altero.* Respondent negando paritatem, nam licèt divina bonitas possit dare bona corporis iis, qui eodem corpore tanquam instrumento pro eorundem acquisitione nihil boni egerunt; contrà æquitatem tamen est pati corpus illius, qui eodem corpore nunquam peccavit; præsertìm cùm pœna sensûs sit proportionata iis delectationibus peccaminosis, quæ corpore percipiuntur. Sed contrà est. Quia sicuti in aliâ vitâ non ponitur novum meritum, aut demeritum, sunt enim animæ in termino, sed Deus eo modo ergà illas se habet posteà, ac quando recesserunt, cum pueri sinè baptismo defuncti numerentur in familiâ Diaboli, sicuti è contrà mortui suscepto sacramento in familiâ Christi, æquum est, ut sicut isti sub Christo bona corporis recipiunt, ita illi sub Dæmone mala corporis sentiant. Etenim si in hac vitâ sunt sub potestate Dæmonis, ità ut illos in corpore torqueat, ut superiùs ostensum est, cur in aliâ vitâ, in quâ nulla est redemptio, ab illius potestate, quam anteà in eorundem corpora habebat, eximentur? Scribit Sanctus Doctor proximè laudatus: *Jam itaque vobis ipsius reddite rationem, ne putetis indignum, ut qui non admittuntur in regnum Dei, sint sub illo, qui cecidit de regno Dei: Et qui non habent vitam, sint sub illo, qui perdidit vitam.* Nec juvat, quòd pueri corpore non peccarunt, undè nec in corpore puniendi videntur, nam peccatum solius voluntatis superbientis justè punitur pœnâ sensûs, nec Dæmones corpore peccarunt, & tamen pœnâ sensibili affliguntur. Imò cùm totum peccatum, quod fuit actuale in Adam, sit originale in pueris, & illius reatum ex toto subeant, cùm in peccato Adæ fuerit voluptas sensûs in comestione pomi, hujus etiam voluptatis pœnas luit infelix posteritas, cujus pariter reatus in ipsam per generationem transfusum est.

Hìc tamen advertendum est, Augustinum afferere mitissimam esse pœnam, quam infantuli in inferis subeunt. Illam *damnationem omnium levissimam* vocat lib. 5. contrà Jul. cap. 11. quod 8. est in editione Basileensi, & *mitissimam sanè omnium pœnam* in Enchiridio cap. 93. & lib. 1. de Pecc. mer. & remiss. cap. 16. Cùm ignis calefaciat, & si calor sit intensus, etiam comburat, quandoquidèm ex Augustino pœna illa est *levissima*, ac *mitissima*, erit ab igne calefaciente cum aliquâ molestiâ pueros, sed non eosdem ustulante. Quarè sicuti eò intensiùs ardebunt reprobi adulti, quò plura scelera admisere, cùm pueri hæreditarii tantùm criminis rei sint, calore ad molestiam usque, ac dolorem incutiendum intenso affligentur. Video Fulgentium superiùs laudatum scribere, pueros *arsuros*, sed ea voce calorem cum dolore, qui tamen esse potest citrà combustionem, in corpus agentem significavit. Confirmatur hoc ipsum ex lib. 5. contrà Jul. capite proximè memorato, ubi ait pueros *in damnatione omnium levissimâ futuros. Quæ, qualis, & quanta erit, quamvis definire non possim, non tamen audeo dicere, quod eis, ut nulli essent, quàm ut ibi essent, potiùs expediret.* Quod si ab igne comburerentur, profectò melius illis esset, nunquam extitisse. Ibi verò non recusat definire genus pœnæ, nec speciem, nempè an sint in igne, & an ibi solummodò calefiant, vel ustulentur, sed tantùm quo gradu, vel intensione caloris iidem pueri torqueantur.

Solent quærere Scholastici, an pueris pœna damni tristitiam incutiat? Respondent Scholarum Principes, nullâ tristitiâ pueros affici. Recentiores tamen plerique, quos inter eminet Bellarminus lib. 6. de Amis. grat. &c. cap. 6. tristitiam in parvulis admittunt, quod à gloriâ æternâ se exclusos vident. Pudet me ex Augustino nonnulla recitare; etenìm indè palam fiet, tam procul ab Augustini sententiâ abiisse illos Doctores, qui ob exclusionem à gloriâ nullam in pueris tristitiam signi pronunciarunt quàm propiùs ad Pelagianorum paradoxa accesserunt. Profectò Sanctus Doctor irrisit, imò execratus est Pelagianos ita sentientes, quasi regni cœlestis contemptores. Scribit lib. 3. Oper. Imp. cap. 99. *In regnum Dei non intrare imaginem Dei, nullam esse contumeliam putatis, ipsum regnum etiam sic amatis, ut non ibi esse, non saltem levem pœnam credatis hominis esse*, sed NULLAM. Idem Pelagianos graviter arguit lib. 3. contrà Jul. cap. 3. inquiens: *Verùm vos excellentissimi amatores illius vitæ, quæ futura est æterna cum Christo,* NULLAM POENAM *putatis esse, imaginem Dei exulare à regno Dei: cum si parvam pœnam esse diceretis, non esset hæc vox beati amatoris illius regni, sed* MISERI CONTEMPTORIS. Rursùs lib. 5. cap. 1. loquens de plebeis Christianis ait: *Quorum si quisquam gestans parvulum filium, nec sinè clamore invidioso, & in parte, ubi nullus audiret, compellaret, & diceret: Ego eâ mente, intelligentiâ, ratione, in quâ sum factus ad imaginem Dei, tantùm amo regnum Dei, ut hominis* MAGNAM *judicem* POENAM, *si eò nunquam possit intrare. Itane verò tu, non homo de turbâ imperitorum, sed inter paucos prudentissimos regni illius amator, tanto utique ardentior, quanto magis te flagrantissima paucorum societas in illud accendit, nec facit inde torpescere frigidior multitudo, responsurus es homini, atque dicturus:* NON SOLUM MAGNA NON EST, SED NULLA OMNINO POENA EST *imaginis Dei, nunquam posse intrare in regnum Dei? Puto, quòd nec uni homini,*

homini, cujus nec vim, nec testimonium formidabis, hoc dicere audebis. Te itaque sivè respondente quodlibet, sivè quod magis à te exigeret, si non Christiana, certè humana verecundiâ, reticente, ingereret aspectibus tuis parvulum suum &c. Pœnam autem hìc intelligi prout est inflictiva doloris, non verò prout est tantùm quid malum in se inferiùs ostendam. Illa autem veteres haud legisse credam, neque enim illam sententiam publicè docuissent, quam ne à Pelagianorum quidèm insolentissimo Juliano uni homini non quidèm docto, sed de ultimâ fæce vulgi clanculum citrà ullius testimonium inculcari potuisse Augustinus existimavit. Putas-ne Mastrio curæ fuisse, quid hac de re sentiret Augustinus? Nam ab eodem in 2. sent. disp. 4. de hom. q. 6. num. 163. adducitur *Augustinus de Pecc. meritis, & remissione cap. 27. asserens infantes in Limbo non tristari, nec dolorem pati.* Augustinus tres scripsit libros de Pecc. mer. & remissione, quos Mastrius non distinguit, simulque illi affricat eam opinionem, quam veluti parodoxum detestatus est. Nemo ergo nobis vitio vertat, si majorem in Augustino legendo diligentiam in Scholasticis desideremus.

Moraines cum aliis respondet, futuram parvam illam tristitiam puerorum ob exclusionem à gloriâ. Sed hæc erat aliorum Pelagianorum responsio teste Augustino lib. 3. contrà Jul. cap. 3. *Porrò*, inquit, *si quod huic sufficit causæ*, PARVAM *saltem* POENAM *fatemini esse, quæ magna est, ut imago Dei non sinatur intrare in regnum Dei &c.* Idem verò serm. 14. de Verb. Apost. ita contrà Pelagianos argumentatur: *Si amatur patria, magna pœna, si autem non amatur patria, pejor est cordis pœna. Parvum malum est in hominis corde, qui societatem non quæris Sanctorum, qui non desiderat regnum cœlorum: Si non desiderat, pœna est de perversitate: si autem desiderat, pœna est de fraudatâ charitate. Sed si, quod vis, parva sit pœna, & ipsa parva magna est, si nulla culpa est.* Hæc ille. Nec juvat quòd reponunt, tristitiam illam vel nullam esse, quòd amissio sit boni supernaturalis, & quod ipsis naturaliter non debebatur, vel saltem levem, quòd videant, non suâ ipsorum, sed primi parentis culpâ se ab æternâ gloriâ ejectos. Etenim natura humana erat ordinata ad gloriam, quæ gratia omnibus posteris Adæ decreta erat, à quâ tamen cùm se ob illius delictum excidisse videant, ingens doloris argumentum occurrit. Ita si quis ob crimen læsæ majestatis amittat bona sibi à Principe anteà donata, nonnè ejus filii toties ingenti tristitiâ corripientur, quotiès præsentem pauperiem cum amissâ bonorum affluentiâ comparabunt? Quòd autem alienâ culpâ in eum statum deciderint, pudorem quidèm, sed non dolorem minuet, imò istum plus augebit. Pueris verò non modò pœna inflicta est, verùm etiam inest culpa, & sunt reapse peccatores, undè cum tristitiâ etiam pudor in illis reperitur.

Respondent alii, pueros nullam habituros cognitionem gloriæ æternæ, quòd hæc est supernaturalis, nec naturali puerorum cognitione attingi poterit. Sed hæc responsio superiùs rejecta est, ubi probavimus pueros futuros in sinistrâ, videbunt enim è diverso electos, eosque ad æternam gloriam vocari. Interìm quid his reponeret Augustinus, qui absurdum putavit, pueros imagines Dei haud amare regnum Dei, scribens lib. 6. contrà Jul. cap. 4. *Si hoc eis non erit malum, non ergo amabunt regnum Dei tot innocentes imagines Dei. Si autem amabunt, & tantùm amabunt, quantùm innocentes amare debent regnum ejus, à quo ad ipsius imaginem creantur, nihil mali de hac ipsâ separatione patientur?* Quid his, inquam, reponeret, dum in Scholis audiret, pueros non modò non amare, sed ne cognoscere quidèm regnum Dei? Tam procul ab Augustini semitis nobiles Scholastici abiere. Verùm hæc illis concedamus, aliundè tristitiam puerorum probo. Etenim non solùm sunt aversi à Deo, ut auctore supernaturali, sed etiam ut auctore naturæ; Adam enim per peccatum relicto incommutabili bono, adhæsit bono creato, quod peccatum cùm ex origine à pueris trahatur, redduntur aversi à Deo, & conversi ad creaturam. Hoc ipsum confirmatur, quia vel pueri habent aliquem finem naturalem, quo possesso satiantur, vel nullum talem finem possunt possidere. Si primum detur: peto vel erit hic finis Deus, vel creatura; si creatura, erunt igitur peccatores, & aversi à Deo ut auctore naturæ: si verò Deus erit ultimus finis, quatenus abstractivè cognitus, ergo amabunt Deum, & à Deo quoque amabuntur; quomodo ergo *ira Dei manet super illos?* Nonnè per peccatum verè sunt inimici Dei? quâ igitur ratione illum amabunt? Si verò illud alterum asseratur, nempè pueros nullum habituros ultimum finem, erunt ergo æternùm miseri, utpotè summi boni possessione exclusi. Et quidèm vix posse explicari puto, pueros nullâ tristitiâ affici, dum cernunt, quòd *ira Dei manet super illos*, dum se vident maculâ peccati infectos. Dolet-ne ipsos, quòd in peccato sunt? Quis autem hoc neget? Magna enim tunc foret illorum perversitas, ac suppliciis gravioribus addicendi essent, si de peccato non tristarentur. Si autem status peccati dolorem ingerit, iidem etiam tristantur, tristitia enim est dolor de iis, quæ nobis nolentibus accidunt. Pueros autem nolle esse in statu peccati, certum puto, quod tamen, quamvis nolentibus, æternùm illis adhærebit. Sanè arbitror illos, qui negant tristari parvulos, ne cogitare quidèm de maculâ peccati, cùm tamen sint propriè peccatores. Pelagiani, qui pueros innocentes putabant, magis consequenter dicebant, eosdem vel parvam, vel nullam tristitiam pati. Profectò Scotus indè probat, pueros non tristari, quia id non posset contingere, nisi nollent carere beatitudine, neque esse in carcere captivi, quæ pœnæ ipsis nolentibus accidissent, at tunc peccarent, quia haberent voluntatem difformem voluntati divinæ. Ex quo discursu patet, virum subtilissimum ne cogitasse quidèm de tristitiâ, quæ oritur ex peccato. Sed nec ratio illa, quam antè Scotum noster Ægidius produxit, quicquam probat. Etenim pueri cùm sint peccatores, habent voluntatem difformem voluntati divinæ: sunt aversi à Deo, & ad creaturam conversi: sunt vasa iræ, & contumeliæ: sunt è numero reproborum: non sunt reconciliati Deo, sed inter ejusdem inimicos computantur, undè ira Dei manet super illos. Habent ergo ex origine voluntatem difformem voluntati divinæ. An verò quòd justè se videant torqueri, patienter tormenta sustineant? "Respondet Poncius num. 34. non esse sibi inconve-"niens, quòd parvuli in inferno peccent actu, cùm "enim habeant usum liberi arbitrii, & puniantur "æternaliter à Deo, tùm carentiâ beatitudinis, "tùm pœnâ sensûs, esset sanè maxima virtus in ipsis "conformare se divinæ voluntati. Quod si Martyres intensissimâ gratiâ indiguere, ne in tormentis deficerent, sed pro religione pugnarent, nequaquàm fieri posse videtur, ut pueri solis viribus naturæ tantos, ac tam longos cruciatus patienter sufferant. Nec ex aliâ parte videtur justitiæ divinæ consonum, ut hostibus suis, qui sunt de familiâ Diaboli, tantam divinæ gratiæ vim impertiatur.

Jo. 3. 36.

Sol-

Solvuntur contrariæ sententiæ argumenta.

Optimè judicasse arbitror Joannem Poncium superiùs laudatum, cùm num. 10. dixit, oppositæ sententiæ argumenta esse *parvi momenti*, quod breviter apparebit ex subjectâ eorundem dissolutione. Objiciunt primò. Augustinum de pœnis parvulorum dubitasse, & ut Goneti verbis utar disp. 7. de Peccato originali art. 7. num. 190. fuisse *dubium, & anxium in hac materiâ.* Nam lib. 3. de Lib. arb. cap. 13. ait: *Non enim metuendum est, ne vita esse potuerit media quædam inter rectè factum, atque peccatum, & sententia judicis media esse non possit inter præmium, atque supplicium.* Ibi autem de parvulis loquitur. Addit Bellarminus, illa *nunquam, quod sciam, Augustinus retractavit.* Omissâ responsione Patris Macedo, non quòd falsa sit, sed quòd melior hæc altera nostra videtur, dico, Semipelagianos olim eodem testimonio abusos fuisse, ut gradum facerent ad infringendum argumentum à parvulis ab Augustino deductum, ut gratiam ex meritis exploderent. Hæc scribit Hilarius ad Augustinum: *Parvulorum autem causam ad exemplum majorum non patiuntur afferri: quam & tuam Sanctitatem dicunt eatenùs attigisse, ut* INCERTUM ESSE *volueris, ac potiùs de eorum pœnis malueris* DUBITARE. *Quod in libro tertio de libero arbitrio ita posuisse meministi, ut hanc eis occasionem potuerit exhibere.* Huic Massiliensium objectioni respondet Sanctus Doctor in lib. de Dono pers. cap. 12. Se olim Presbyterum libros de libero arbitrio, quos laicus Romæ inchoarat, in Africâ confecisse, nempè ante annum 395. Quarè etiamsi tunc de parvulorum pœnis dubitasset, *nemo*, ait, *ut opinor, esset tam injustus, atque invidus, qui me proficere prohiberet, atque in hac dubitatione remanendum mihi esse judicaret.* Addit non oportere credi, se eâ de re dubitasse, sed quòd Manichæi, quicquid de pœnis infantium sentiretur, rejiciendi erant, ne duarum naturarum, nempè mali, bonique permixtio crederetur, & concludit: *Absit ut causam parvulorum sic relinquamus, ut esse nobis dicamus incertum, utrùm in Christo regenerati, si moriantur parvuli, transeant in æternam salutem; non regenerati autem transeant in mortem secundam &c.* Itaque Sanctus Doctor ideò non retractavit, quod olim docuerat, de pœnis parvulorum, quia de iisdem non dubitaverat. Imò in Epist. 28. ad Hieronymum, quæ scripta fuit anno 414. cùm Orosius in Asiam transmitteret, hæc scribit Sanctus Pater de eodem libro 3. de Lib. arb. *Non tamen de damnatione eorum parvulorum, qui sinè illo*, nempè baptismo, *ex hac vitâ emigrant, tunc aliquid dicendum putavi, quia non quod nunc agitur, agebatur.* Etenim Augustinus ibidem disputat tantùm de pœnis, quas in hac vitâ parvuli patiuntur. Hinc factum est, ut Hieronymus cum Augustino senserit; nam in eadem Epistolâ disertè scribit, parvulorum animas damnari, inquiens: *Damnari enim eas, si sic de corpore exierint, & Sancta Scriptura, & sancta est testis Ecclesia.* Orosius autem unà cum hac Epistolâ detulit in Asiam ad Hieronymum libros tres de Peccatorum meritis, & remissione, in cujus priori cap. 28. locum medium puerorum explodit. Quarè Hieronymus iis lectis, ac in calce Dialogorum laudatis, Augustino eâ in sententiâ adhæsit, ut superiùs ostensum est.

Objiciunt secundò. Sanctos Patres oppositum sensisse. Etenim Nazianzenus in Orat. in sanctum lavacrum dicit, quòd pueri *nec cœlesti gloriâ, nec supplicii à justo judice afficiantur.* Gregorius Nyssenus Orat. 1. scribit, pueros sinè baptismo mortuos *neque in doloribus, ac mæstitiâ esse.* Addunt Ambrosium in cap. 5. ad Rom. ubi ait: *Est & alia mors, quæ secunda dicitur, quam non peccato Adæ patimur, sed ejus occasione propriis peccatis acquiritur.* Denique Innocentius III. lib. 3. Decr. tit. de bapt. c. *Majores.* scribit: *Pœna originalis peccati est carentia visionis Dei: actualis verò pœna peccati est gehennæ perpetuæ cruciatus.* Respondeo eâ ferè ratione, quâ Sanctus Pater cap. 14. de Præd. Sanctor. satisfacit Massiliensibus, qui objiciebant, veteres Patres de hominum prædestinatione, secùs ac Augustinum, sensisse: *Quid igitur*, inquit, *opus est, ut eorum scrutemur opuscula, qui priusquam ista hæresis oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficili ad solvendum quæstione versari, quod procul dubio facerent, si respondere talibus cogerentur? Unde factum est, ut de gratiâ Dei* (dicam de pœnis parvulorum) *quid sentirent, breviter quibusdam scriptorum suorum locis, &* TRANSEUNTER ATTINGERENT, *immorarentur verò in eis, quæ adversùs alios inimicos Ecclesiæ disputabant.* Respondeo rursùs, Gregorium Nazianzenum eo loci tria hominum genera sinè baptismo decedentium recensere. Unum eorum, qui baptismum contempserunt: alterum eorum, qui illud ex negligentiâ omiserunt: Postremum illorum qui nec ex contemptu, nec ex negligentiâ sinè illo mortui sunt. Comparat autem pœnas eorundem: priores ait, graves pœnas dare, alteros minores pati, postremos nec cœlesti gloriâ donari, sed nec suppliciis addici, quibus alii ob contemptum, vel negligenter omissum baptismum subjiciuntur. Quod verissimum est, illi enim actuale peccatum commisere in contemnendo, vel omittendo baptismo, cujus delicti cùm pueri rei non sint, neque suppliciis iisdem torqueri possunt. Gregorius verò Nyssenus dubitanter loquitur; nam ibidem quæstionem hanc de parvulis sinè baptismo morientibus vocat *difficilem, atque perplexam.* Addit nescire se, *an illa quæque anima judicem videbit, tribunali cum aliis sistetur? &c.* Quæ tamen omnia posteà definita sunt, nam teste Bedâ in Procœmio Canticorum, qui negat pueros judicandos *contradicit Catholicæ fidei.* Gelasius etiam definit pueros *in sinistrâ regione sinè baptismate remanere.* Ad testimonium Ambrosii respondeo, optimè à Cardinali Bellarmino observatum esse, commentaria illa in Epistolas Pauli perperam Ambrosio adscribi, passim enim Pelagianorum sententiæ iisdem inspersæ sunt, quod fusè, & eruditè probat Conrius cap. 8. Profectò in cap. 5. in illâ Apostoli: *Si enim unius delicto &c.* ait: *Plures enim gratiam consequuntur, quàm mortui sunt delicto Adæ.* Prætereà in cap. 8. *Vocare*, inquit, *est cogitantem de fide adjuvare.* Item in cap. 9. ad illa: *Igitur cui vult, miseretur &c.* scribit: *Ex personâ contradicentis loquitur.* Et constanter tradit, homines illos in similitudinem Adæ peccasse, qui ejusdem exemplo Deum contempsere, quæ omnia à Pelagianis asserta sunt. Nec obstat, quod objicit Gonetus, vixisse illum Scriptorem sub Damaso, quando Pelagiana hæresis nondum eruperat. Nam Pelagium *diutissimè* Romæ vixisse scribit Sanctus Augustinus, quâ de re legantur à nobis dicta lib. 1. Hist. Pel. cap. 3. Quod denique ex Decretali Innocentii Papæ opponitur, ab hinc trecentis annis à Gregorio Ariminensi solutum est. Prætereà Poncius num. 28. ait, quòd Pontifex intendit ostendere, non posse adulto dormienti, vel non consentienti dari baptismum, quia tunc tolleretur peccatum originale, & non actuale, & per consequens, ille si moreretur non careret visione Dei, quia non haberet peccatum originale, & tamen esset

in inferno, quia esset in peccato actuali. Quæ ratio nulla est; etenim etiam peccato actuali debetur privatio visionis Dei. Undè Glossa vocat illam rationem superficialem, nec videtur ab ipso Pontifice asserta, sed ab aliquo non satìs docto Secretario addita. Hæc ille. Sed istâ responsione omissâ, facilè dico, quòd sicutì ait, pœnam actualis culpæ esse gehennæ cruciatum in inferis, & tamen non indè excluditur pœna damni, quia non inserit particulam restrictivam, seu exclusivam *tantùm*, *solùm*, ita & pœna originalis rectè statuitur carentia visionis, sed non sola.

Objiciunt secundò. Pœna sensibilis non est proportionata peccato originali, ergo pueri ob illud non torquentur igne in inferis. Probant antecedens, quia pœna sensûs est per passionem hujus particularis personæ, peccatum autem originale non est commissum per actum voluntatis personæ particularis, sed trahitur per infectionem naturæ. Respondeo negando antecedens cum ejus probatione. Etenìm omnes homines peccaverunt in Adam, & peccatum illud fuit imputatum singulis ex eodem propagatis, ita ut peccatum, quod in illo fuit actuale, originale fuerit in posteris. Audiatur Augustinus lib. 1. de Pecc. mer. & rem. cap. 10. *Si enim peccatum intellexeris, quod per unum hominem intravit in mundum*, in quo omnes peccaverunt, *certum, manifestumque est, alia esse propria cuique peccata, in quibus hi tantùm peccant, quorum peccata sunt: aliud hoc unum, in quo omnes peccaverunt, quando omnes ille unus homo fuerunt.* Igitur peccatum unius fuit, & omnìum, qui idem erant in uno. Quâ ratione pœna sensûs est eadem æqualiter destinata omnibus, & singulis, qui idem fuere in Adam, & toti naturæ est debita, nisi quâ parte ex baptismi gratiâ eidem subducitur? Quarè sicuti leges Principum pupillorum voluntates tutorum voluntati alligant, ita ut quod isti volunt, illis ratum sit; hoc quoque pacto Deus omnium posterorum voluntates Adami voluntati adstrinxit, ita ut quod ille fecisset, omnibus hominibus imputaretur. Unde sicuti ex defectu improbi tutoris pupilli quandoque detrimenta subeunt, ita ex peccato Adæ humanum genus in miserias decidit. Imò pœna sensûs magis videtur proportionata peccato originis, quàm pœna damni, nam pœna damni est in animâ, pœna sensûs in corpore; posteri autem animam à Deo creatore recipiunt, corpus verò per traducem ab Adam derivatur. Quarè cùm filii puniri possint pro peccatis parentum, inquantum secundùm corpus sunt aliquid illorum, ut ex Divo Thomâ diximus, humanum genus, quod secundùm corpus ex virtute seminali ab Adam deductâ aliquid illius est, potiori jure secundùm corpus poterit ob illius peccatum, quod etiam proprium evasit, puniri, quàm secundùm animam. Hinc si anima à Deo creata infunderetur corpori nequaquam per virtutem seminalem ex Adamo traducto, illa non contraheret peccatum originale; quarè intantum peccatum traducit, inquantum in corpus ex Adamo per concupiscentiam carnalem propagatum immittitur. Ex his confirmatur nostra sententia, nam si caro per concupiscentiam genita est causa, cur anima peccato inficiatur, & ex consequenti pœnam subeat, ipsa caro, quæ veluti vehiculum peccati fuit, neutiquàm debet esse à quacunque pœnâ immunis.

Rom. 9.

Objiciunt tertiò. Peccatum originis non tollit ordinem naturalem, sed supernaturalem, nempè conversionem ad Deum per donum gratiæ habitualis; ergo solùm debet puniri privatione ejus boni, cui opponitur, non supplicio naturæ, quam in nullâ re eidem debitâ lædit. Respondeo primò negando consequentiam; nam neque peccatum actuale lædit naturalia hominis, sed tantùm privat hominem gratiâ sanctificante, & tamen punitur pœnâ sensûs. Imò in sententia illorum, qui dicunt, peccatum consistere formaliter in privatione gratiæ, hæc privatio non potest esse pœna, cùm pœna ponatur à voluntate Judicis, & sit contrà voluntatem rei, respectu cujus est inflictiva doloris. Respondeo secundò negando antecedens, tùm quia peccatum originale tollit conformitatem ad rectam rationem, sicut quodlibet peccatum actuale, & habituale, ille autem ordo est naturalis; tum quia ex dictis §. 2. ex peccato originali ortum traxit concupiscentia, quæ naturalia hominis læsit. Hinc scribit Augustinus lib. de Nat. & Grat. cap. 3. *Omnia quidèm bona, quæ* natura *habet in formatione, vitâ, sensibus, mente, à summo Deo habet creatore, & artifice suo. Vitium verò, quod naturalia ista bona contenebrat, & infirmat, ut illuminatione, & curatione opus habeat, non ab inculpabili artifice contractum est, sed ex originali peccato, quod commissum est libero arbitrio. Ac per hoc natura pœnalis ad vindictam justissimam pertinet.* His accidit per peccatum originale hominem nasci subditum Diabolo, & de familiâ ejusdem, ut ex exorcismis in baptismo superiùs ostendimus, quæ sanè captivitas naturam hominis & vexat, & deturpat. De hac captivitate post Driedonem eruditè agit Magnus ille noster Salmanticensis Theologus Basilius Poncius par. 1. Relect. de Grat. cap. 16. Denique gratia est donum liberaliter à Deo homini datum; at quando persona graviter offenditur v. g. Rex crimine læsæ Majestatis, non est sufficiens pœna, quòd privet rebellem beneficio olim eidem liberaliter collato, sed alia etiam pœna exigitur. In Adam verò omnes posteri à Deo rebellarunt, undè inimici Dei nascuntur, & per gratiam baptismi fiunt amìci, sinè quâ non solùm sunt indigni gratiâ liberaliter conferendâ, sed digni pœnis justè irrogandis.

Objiciunt quartò cum Vasquez 1. 2. disp. 124. num. 8. Goneto disp. 7. cit. num. 178. Morainio, & aliis. Nullus puniri debet ob id, pro quo nec vituperari, aut reprehendi potest; at nemo pro peccato originali vituperari potest: igitur nec puniri. Major patet, quia pœnæ sensibiles habent quandam vim increpationis. Minor probatur ex Aristotele 3. Eth. cap. 6. ubi ait, neminem esse dignum vituperio, & exprobratione, nisi illa faciat, quæ potuit non facere, at pueri non possunt non contrahere peccatum originale; ergo ob illud nullâ reprehensione digni sunt. Respondetur negando minorem, nec Philosophi dictum nos moratur, qui actualia tantùm, ac personalia delicta cognovit, originali enim peccato Aristotelicum illud dictum non convenit. Et quidèm Pelagiani ex Aristotelis doctrinâ tentabant tollere peccatum originale; undè sunt illa Augustini lib. 6. contrà Jul. cap. 20. *Ad hoc enim redacta est hæresis vestra, ut gemant sectatores vestri non inveniri dialecticos Judices in Ecclesiâ de Scholis Peripateticorum, aut Stoicorum, à quibus possitis absolvi.* Julianus quærebatur, Catholicos Episcopos, à quibus damnatus fuerat, nescire *secundùm categorias Aristotelis de dogmatibus judicare.* Sanè si Aristotelicis principiis standum sit, peccatum originale negandum est, neque enim, qui nascitur tanquam tabula rasa, maculas antiqui criminis ex Aristotele portare potest, cùm generatio opus naturæ sit, non voluntatis, cujus est posse peccare. Certum est ex fide, Deum esse iratum pueris, cùm nascuntur, ob originale crimen; nascimur enim *naturâ filii iræ* ex Apostolo,

ac

ac per peccatum sumus aversi à Deo, & Deus pueros odio habet, quatenus peccatores sunt, quod catholicum dogma est, vituperat igitur Deus vitium, quod ipse non fecit in homine. Adde, infantes esse *vasa contumeliæ*, & ex consequenti esse dignos contumeliâ, ac vituperio. Miror autem Vasquez virum in Augustini doctrinâ adeò versatum, ut sodales Complutenses *Augustinum* alterum, vel saltem *mentem, ac linguam Augustini* eundem nuncupaverint, miror, inquam, illud argumentum velutì solidum objecisse, quod tamen disertè ab Augustino eversum fuerat. Audiatur Sanctus Doctor lib. de Corr. & Grat. cap. 6. *An verò ideò pravitas ista corripienda non est in homine, quia non ejus propria, qui corripitur, sed communis est omnibus? Imò verò corripiatur & in singulis, quod est omnium. Non enim propterea cujusquam non est, quòd ab eâ nullus immunis est. Peccata quidem ista originalia ideò dicuntur aliena, quòd ea singuli de parentibus trahunt, sed non sinè causâ dicuntur & nostra quia* in illo uno omnes, *sicut dicit Apostolus, peccaverunt.* CORRIPIATUR *ergo* ORIGO DAMNABILIS, *ut ex dolore correptionis voluntas regenerationis oriatur &c.* Ex quibus patet, posse hominem corripi ob peccatum originale.

Instat Moraines num. 41. Non solùm Aristotelem, aut Ethnicos Philosophos dicere, neminem esse vituperio, & reprehensione dignum propter id, quod non liberè fecit, aut omisit, sed omnium fidelium, & infidelium communem illam vocem esse, ut confirmat Sanctus Augustinus lib. de Duabus animabus cap. 11. Quarè cum nullus commiserit peccatum originale liberè, sed illud ex infectione naturæ trahatur, nemo potest ob illud vituperari, aut reprehendi. Respondeo, laudatum Sancti Doctoris testimonium à Juliano eidem Augustino sæpè sæpiùs objectum fuisse lib. 1. Oper. Imperf. cap. 45. lib. 5. cap. 43. & 45. & alibi. Cui Sanctus Pater respondet lib. 1. Oper. Imp. cap. 48. *Ipse*, inquit, *Adam est, quem nostra illa definitio, quæ tibi placuit, intuebatur, cum dicerem:* Peccatum est voluntas retinendi, vel consequendi, quod justitia vetat, & undè liberum est abstinere. *Adam quippè omninò quando peccavit, nihil in se habebat mali, quo nolens urgeretur ad operandum malum, & propter quod diceret:* Non quod volo facio bonum, sed quod nolo malum hoc ago, *ac per hoc id egit peccando, quod justitia vetabat, & undè illi liberum fuerat abstinere. Nam ei, qui dixit:* quod nolo malum hoc ago, *abstinere inde liberum non est. Ac per hoc sic tria ista discernas, & scias aliud esse peccatum, aliud pœnam peccati, aliud utrumque, idest, ita peccatum, ut ipsum sit etiam pœna peccati. Intelligis quid horum trium pertineat ad illam definitionem, ubi* voluntas est agendi, quod justitia vetat, & undè liberum est abstinere. *Peccatum nanque isto modo definitum est, non pœna peccati, non utrumque.* Et posteà: *Sed pertinet originale peccatum ad hoc genus tertium, ubi sic peccatum est, ut ipsum sit & pœna peccati.* Certum igitur est, posse peccatum originale esse verè, & propriè peccatum, etiamsi non inde liberum sit abstinere, & doctrinam illam traditam à Sancto Doctore lib. de duabus anim. cap. 11. quam post Julianum Moraines objicit, applicandam non esse peccato originali, de quo ibi Sanctus Pater non loquebatur. Undè falsa sunt quæ posteà idem Moraines addit: *Si ex mente Divi Augustini*, inquit, *imò ex sensu totius Ecclesiæ, & consensu generis humani, judicandum est de peccato originali, ejusque pœnâ, dicendum est neminem propter illud non à se commissum, sed vi originis ex necessitate contractum esse dignum reprehensione, & vituperio, ac proindè nec supplicio positivo & connaturali.*

Lib. de duab. anim. cap. 11.

Rom. 7. 9.

Falsa, inquam, hæc sunt: Nam ex mente Sancti Doctoris oppositum dicendum est; docet enim arguendum esse etiam illum, qui peccat tertio illo genere peccati, inquit enim ibidem: *Tertium verò genus, ubi peccatum ipsum est, & pœna peccati potest intelligi in eo, qui dicit:* Quod nolo malum hoc ago. *Ad hoc pertinent etiam omnia, quæ per ignorantiam cum aguntur mala, non putantur mala, vel etiam putantur bona. Cœcitas enim cordis, si peccatum non esset, injustè argueretur, arguitur autem justè, ubi dicitur:* Pharisæe cœce, & *aliis plurimis divinorum eloquiorum locis.* Imò ab illâ necessitate vituperationem destrui, erat ipsissima objectio Juliani dicentis lib. 5. Oper. Imp. cap. 52. *Hujus vituperatio ad necessaria non recurrit, quia quidquid ad necessarium pervenerit, ipsum pulsat auctorem*, nempè Deum. Cui Sanctus Pater respondet: *Nunquid hoc malum hominis, ubi dicit:* quod nolo malum hoc ago, *ipsum hominis pulsat auctorem? & tamen eum, qui sic agit malum, satìs apparet ad necessarium pervenisse, necessitate quippè agit, quod non agit voluntate.*

Objiciunt quintò. Durum videri, & divinæ bonitati minimè consentaneum, ut pœna ignis æterni puniat infantes, qui propriâ voluntate non peccarunt, sed aliena tantùm, atque ex vi, & miseriâ suæ originis peccato originali infecti sunt. Respondet Augustinus lib. 5. Oper. Imp. cap. 13. *Si autem crudele esse arbitramini, damnari parvulos, quos originale peccatum trahere non putatis, crudele vobis videatur, non rapi ex hac vitâ parvulos secundùm vos nullum habentes omninò peccatum, quos Deus utique novit, in multis, magnisque peccatis sinè ullâ in melius mutatione morituros. Nam secundùm* RATIOCINATIONES HUMANAS *crudelius videtur, non liberare, cùm possit, nullis inquinatum parvis, magnisque peccatis, quàm damnare progeniem peccatoris. Porrò cùm illud justum esse, quâ potestis voce clamatis, & hoc esse injustum, quâ fronte contenditis?* Et quidèm si secundùm humanas ratiocinationes loquamur, videtur etiam durum, hominem ob unicum pravum desiderium, quod momento evanuit, damnari in æternum, & tamen hoc fide credimus; in eo enim actu nulla sensûs delectatio fuit, qui tamen pœnâ sensûs æternùm torquebitur. Quarè nec durum videri debet, pueros secundùm sensum puniri, qui sensu non peccaverunt, nisi quatenùs idem fuere cum Adamo. Præterea cùm primus parens, si perseverasset in bono, transmissurus fuisset in posteros justitiam originalem, & omnia bona tùm animi, tùm corporis, ut tradit Sanctus Pater lib. 3. Oper. Imp. cap. 199. cur durum videtur, si prævaricatus miserias, ac pœnas posteris hæreditarias fecit?

Objiciunt sextò. Propter peccatum originale non injungitur hominibus baptizandis aliqua pœnitentia, nec jubentur habere ullum dolorem de illo, ergo non correspondet illi aliqua pœna sensûs, sicuti correspondet peccatis actualibus. Respondeo primò adversariorum plerosque, qui hoc argumentum urgent, concedere in parvulis tristitiam ob carentiam visionis, quam patiuntur; igitur debetur peccato originali dolor interior, etiamsi pro peccato originali nullus internus dolor ab Ecclesiâ præcipiatur. Respondeo secundò datâ priori parte antecedentis negando consequentiam, quia cùm miseriæ hujus vitæ sint effectus peccati originalis, cur nova pœna imponeretur, cùm innumeræ pro eodem nobis subeundæ sint? Sat est, si dicatur Catechumenis, omnes homines in Adamo peccasse, ac proinde è terrestri paradiso expulsos, tot tantisque pœnis addictos, quas divinâ gratiâ adjuvante fortiter sustinere possumus.

Respondeo tertiò negando secundam partem antecedentis, nullum dolorem injungi Catechumenis ob peccatum originale, oppositum enim expressè tradit, imò jubet Augustinus cap. 6. superiùs laudato de Correpr. & Grat. inquiens: *Corripiatur ergo origo damnata, ut* EX DOLORE *correptionis voluntas regenerationis oriatur: si tamen qui corripitur, filius est promissionis, ut strepitu correptionis forinsecùs insonante, atque* FLAGELLANTE, *Deus in illo intrinsecùs occultâ inspiratione operetur & velle.* Nonnè Catechumenus primùm docendus est, se vel ab ortu in peccato esse, inimicum Dei, sub Dæmonis potestate, ejusdem membrum, in ejusdem familiâ? Quæ ille audiens statim dolore corripitur, quòd natus sit sub potestate Dæmonis, atque sub eo diutiùs vixerit. Audiatur Sanctus Augustinus lib. 1. de Pecc. mer. cap. 19. *Dicet aliquis: Quomodò ergo & ipsi vocantur in pœnitentiam? Nunquid tantillus potest aliquid pœnitere? Huic respondetur. Si propterea pœnitentes dicendi non sunt, quia sensum pœnitendi nondum habent, nec fideles dicendi sunt, quia similiter sensum credendi nondum habent. Si autem propterea rectè fideles vocantur, quoniam fidem per verba gestantium quodammodò profitentur, cur non priùs etiam pœnitentes habentur? cùm per eorundem verba gestantium Diabolo, & huic sæculo renunciare monstrantur.* Igitur si pœnitentiam pueris eo pacto Sanctus Doctor asserit, adulti ad baptismum accedentes eandem non habebunt? Tunc ergo dolet ipsos peccati originalis, quando ex Augustino renunciare se Diabolo dicunt.

Antequam hanc disputationem claudam, volo recitare objectionem Guillelmi de Rubione, qui in 2. dist. 32. q. 2. art. 2. hoc argumento impugnat cruciatus puerorum. [Ille, qui est æquè innocens alio peccante, sicut non peccante, non est affligendus, nec magis justè potest affligi post peccatum alteriùs, quàm si ille nunquàm peccasset; sed propter peccatum primorum parentum eorum filii, qui nunquàm peccaveruut, non sunt magis culpabiles, quàm si non peccassent ipsi eorum parentes; imò sunt æquè innocentes post ipsorum peccatum, sicut fuissent, si nunquàm ipsi peccassent, licèt enim sint modò rei, ergo &c.] Negat hic Scriptor maculam veram, & propriam, quæ inest pueris ante baptismum, in quo juxtà Ecclesiæ canones parùm conformiter loquitur; putat enim posteros dici peccatores per denominationem extrinsecam à culpâ Adæ, ut patet ex iis, quæ habet dist. 30. q. 2. §. *Et ideò*. ita ut culpa fuerit in solo Adam, reatus verò, seu obligatio ad pœnam, quæ ut ibidem ait, est culpæ effectus, & quid eandem consequens, in nepotibus. At Tridentina Synodus in decreto de peccato originali definivit, anathema esse, qui dixerit Adam inquinatum *per inobedientiæ peccatum, mortem, & pœnas corporis tantùm in omne genus humanum transfudisse, non autem & peccatum, quod mors est animæ.* Et Sess. 6. cap. 1. statuunt Patres: *Omnes homines in prævaricatione Adæ innocentiam perdidisse, factos immundos, & ut Apostolus inquit, naturâ filios iræ &c.* Ille verò Nominalis ait, pueros esse æquè innocentes post peccatum progenitorum, sicut fuissent, si nunquam isti peccassent. Quarè cùm Rubion tantum innocentiæ pueris tribuat, nil mirum illorum post mortem supplicia negari. Hæc itaque argumenta Augustinianæ sententiæ objiciunt, quæ facili negotio solvuntur, nec illorum opinionem valent reddere Augustinianâ probabiliorem, utì notat Estius dist. 33. §. 8. cui Sancti Patris assertio probabilis visa est. Nec audiendus est Duvallius tractatu de Pecc. q. 4. art. 3. ubi ait, sententiam contrà Augustinum accedere ad fidem, & habere rationes, quas constat esse evidentes.

Essent hìc conferendæ sententiæ de pœnis parvulorum, nempè Sancti Augustini, Pelagianorum, ac Scholasticorum; Sed quia id ex hucusque dictis facilè conjici potest, & id tentans invidiam fortè mihi conflarem, libens periculosam collationem omitto. Hoc mihi certum est, in statuendis infantium pœnis non excessisse Augustinum, sed potiùs eos Scholasticos, qui pueros naturali beatitudine donandos scribunt, ac felicissimam eisdem regionem promittunt. Ita censuit acerrimus Catholicæ Religionis vindex Cardinalis Bellarminus, qui Tom. 1. lib. 6. cap. 3. hanc censuram ponit: *Non igitur*, inquit, *Augustinus aliquid humani passus esse, aut excessisse in hoc dogmate censendus est; sed illi humanum aliquid patiuntur, &* EXCEDUNT, *qui parvulos in superiore parte terræ, quasi in terrestri paradiso collocant, eosque beatos, ac felices dicunt.* Addam etiam de iisdem judicium Reverendissimi Patris Laurentii Brancati à Lauræa Vaticanæ Bibliothecæ Præfecti, & eximii nostræ ætatis Theologi, qui in eruditissimo volumine de Novissimis disp. 27. art. 7. num. 159. ait: *Quod dicunt nostri moderni, hucusque censeo inane, novum, & ridiculum, nempè de statione, habitaculo, & deambulatione super terram; unde id habent? quis eis revelavit?* Ego verò ingenti stupore afficior, dum video veteres Scholasticos Sanctum Thomam, Sanctum Bonaventuram, Ægidium, Scotum, & alios negasse, parvulos tristari ob amissionem gloriæ, cùm oppositum tam apertè, tam disertè, tam asseveranter Augustinus asseruerit, & Pelagianos, quòd secus sentirent, acerrimè increpuerit. Scio illos non affirmare, pœnam damni esse levem, vel nullam secundùm se, quatenùs enim est privatio summi boni possessi in patriâ, dicitur ab ipsis summum malum, cùm ejusdem gravitas ab excellentiâ boni, quo privat, mensuretur; undè minùs propriè superiùs Sancti Doctoris testimonia exaggerasse videbimur, ubi idem tradit, non esse in patriâ, esse magnam pœnam, cùm id ultrò Scholastici concedant, Sed profectò non disputavit Sanctus Doctor cum Pelagianis de pœnâ sic intellectâ; illi enim cùm acutissimi essent, nequaquàm negabant pœnam exclusionis à regno cœlorum, prout dicit nudam privationem Dei possessi in patriâ, esse in se magnum malum, sed dicebant levem, vel nullam pœnam in pueris, quia nullum, vel levem dolorem pueris incutiebat. Damnum enim, quod quisque subit in amissione boni, intantùm eidem infert pœnam, inquantùm sentitur, si enim non sentiatur, nulla illi pœna est, ut patet in pueris, quorum bona dilapidantur, patiuntur enim malum, sed non sentiunt, quia ex defectu cognitionis illud non percipiunt. Pœna verò à judice præsertim intenta, non dicit malum prout est nuda privatio boni nullâ habitâ consideratione subjecti, sed significat id, quod est malum alteri, quatenùs illi dolorem ingerit aliquid ponendo, vel tollendo, quod reus nollet. Porrò hoc pacto accipi pœnam ab Augustino certum est. Nam lib. 6. contrà Jul. cap. 10. ait: *Si hoc eis non erit malum, non ergo amabunt regnum Dei tot innocentes imagines Dei.* Quo dimisso tanquam absurdo, quod nunquam Julianus admisisset, instat: *Si autem amabunt, & tantùm amabunt, quantùm innocentes amare debent regnum ejus, à quo ad ipsius imaginem creantur, nihil-ne mali ex hac ipsâ separatione patientur?* At malum, quod sentitur ex amissione boni, quod amatur, habet rationem pœnæ affligentis subjectum, quod privatur eo bono, quod ab eodem amatur.

Prætereà

ibi plura. Timor quidem, si desinat esse purè servilis, & per aliquem Dei amorem incipiat esse castus, est bonus, nec vitiat opera ex eodem derivata, quâ de re & fusissimè, & eruditissimè disputarunt duo insignes Lovaniensis Academiæ Doctores Christianus Lupus, & Franciscus Feracques Augustiniani editis à sexennio quotannis de eodem argumento libris, & apologiis. Plurimi tamen veteris testamenti Patres non sub lege tantùm fuere, sed sub gratiâ adjuvante, quia propriæ infirmitatis conscii ad sectanda virtutum opera divini auxilii opem implorarunt. Cæterùm omnibus hominibus adesse auxilium saltem remotum, mihi videor colligere ex Augustino lib. de Nat. & Grat. cap. 67. ubi ex lib. 3. de Lib. arb. cap. 10. hanc sententiam recitat, approbatque adversùs eos, qui Adami peccato omnia crimina imputabant, & se ipsos innocentes asserebant: *Rectè enim fortasse quererentur, si erroris, & libidinis nullus hominum victor existeret. Cum verò ubique sit præsens, qui* MULTIS MODIS PER CREATURAM *sibi Domino servientem, aversum vocet, doceat credentem, consoletur sperantem, diligentem adhortetur, conantem adjuvet, exaudiat deprecantem, non tibi deputatur ad culpam, quòd invitus ignoras, sed quòd negligis credere, quod ignoras. Neque illud, quòd vulnerata membra non colligis, sed quòd volentem sanare contemnis.* In quo autem consistant hujusmodi auxilia remota, non ita facilè explicatur; etenim *miris modis* Deum humanas voluntates ad bonum faciendum movere idem Augustinus lib. 1. ad Bonifacium cap. 19. verissimè affirmat, quos modos satius est humili silentio venerari, quàm curiosâ disputatione perquirere. De his auxiliis remotis locutum arbitror eundem Sanctum Doctorem in lib. de Dono persev. cap. 9. ubi ait: *Ex duobus ætate jam grandibus impiis cur iste ita vocetur, ut vocantem sequatur: ille autem aut non vocetur, ut vocantem sequatur, aut* NON ITA *vocetur, ut vocantem sequatur, inscrutabilia sunt judicia Dei.* Vocatio illius, qui non sequitur, est per auxilium debile, & remotum, quo intellectus transeunter tantùm quasdam bonas cogitationes elicit, sed adeo debiles, ut nec voluntatem trahant ad bonum, sed leviter tantùm excitent, & citò citiùs intellectus aliò evolet, & in malum voluntas longo scelerum usu obdurata feratur.

§. VII.

An sententia Sancti Augustini de prædestinatione ad gloriam ante omnem meritorum prævisionem sit per excessum prolata?

JOannes Adamus, & Antoninus Moraines in quæstione etiam de prædestinatione, & eâ quidem præcipuâ gravem Augustino excessum objiciunt. Adamus lib. 3. sui Calvini destructi hæc de eodem scribit cap. 8. pag. 639. *Profectò quando constat ipsum in materiâ de gratiâ, & prædestinatione cum excessu locutum esse, ac verba ipsius esse mitiganda, ne ab illorum acrimoniâ in errorem contrarium propellar, licitum mihi esse debet aliquod Catholicum temperamentum inquirere.* Subit mentem illud Augustini dictum lib. 3. Oper. Imperf. cap. 57. *Dic, quod dicturus es, egregie corrector.* Moraines, cùm dixisset, Didacum Ruizium ex Sancto Augustino gratuitam prædestinationem docere, hæc inquit: *Ruiz falsum supponit, & si Augustinus id faceret, non doctrinæ affinitas, aut connexio, quæ nulla est, sed æstus disputationis ad hoc illum impelleret.* disp. 9. num. 50. Verùm sententiam illam de gratuitâ prædestinatione ad gloriam antè prævisa merita docuere Sanctus Prosper, Sanctus Fulgentius, Patres Africani in Epistolâ Synodicâ, aliique tantâ certitudine, ut hæc dixerit Sanctus Fulgentius, imò cum Fulgentio Patres Synodi Sardiniensis in fine libri de Incarnatione, & Gratiâ: *Deus enim, qui hominem condidit, ipse prædestinatione suâ, & donum illuminationis ad credendum, & donum perseverantiæ ad proficiendum, atque permanendum, & donum glorificationis ad regnandum, quibus dare voluit, præparavit, quique non aliter perficit in opere, quàm in suâ sempiternâ, atque incommutabili habet voluntate dispositum. Cujus prædestinationis veritatem, quâ nos antè mundi constitutionem prædestinatos in Christo testatur Apostolus, si quis detrectat cordis credulitate recipere, vel oris confessione proferre, si antè ultimum diem vitæ præsentis impietatis suæ contumaciam, quâ Deo vivo, & vero rebellis obsistit, non abjecerit, manifestum est, eum non pertinere ad eorum numerum, quos Deus in Christo antè mundi constitutionem gratis elegit, & prædestinavit ad regnum.*

Sanè Semipelagiani jam olim dixerant, absque eâ doctrinâ de prædestinatione Ecclesiæ causam adversùs Pelagianos per plures annos fuisse defensam, ut refert Hilarius in Epistolâ ad Augustinum, & quibus Sanctus Doctor respondens lib. de Dono persever. cap. 20. ait: *Hæc est prædestinatio manifesta, & certa Sanctorum, quam posteà diligentiùs, & operosiùs, cùm jam contrà Pelagianos disputaremus,* DEFENDERE NECESSITAS COMPULIT. *Didicimus enim singulas quasque hæreseos intulisse Ecclesiæ proprias quæstiones, contrà quas diligentiùs defenderetur scriptura divina, quàm si nulla talis necessitas cogeret.* Porrò cuinam major fides habenda est Augustino-ne, qui ad illud de prædestinatione dogma asserendum se *necessitate compulsum* testatur, ad Pelagianos *diligentiùs* ex Scripturis confutandos, an Morainio, qui id nullâ vel doctrinæ affinitate, seu connexione ab Augustino factitatum comminiscitur? Quòd verò hanc connexionem etiam Annatus negat, illam cap. 8. contrà eosdem probabimus. Magnus ille Ecclesiasticorum Annalium Scriptor Baronius ipsos Recentiores excessûs meritò accusat, qui Calvini hæresim fugientes, in alterum extremum à Sancti Augustini doctrinâ discedentes declinant, & quidèm in hac materiâ de prædestinatione: *Cum igitur*, inquit, *Fausti sententiæ ubique ab Ecclesiâ fuerit contradictum, videant quanto periculo quidam ex Recentioribus, dum in Novatores exurgunt, ut eos confutent, à Sancti Augustini de prædestinatione sententiâ recedunt, cùm alioqui arma non desint, quibus adversarii profligentur.* Anno 490. pag. 449.

Sed audio Petavium inclamantem: *Jam pridem disputari in utramque partem cœpit in Scholis quæstio de prædestinatione, neque pro aliquo præjudicio valere ad hanc controversiam credita est auctoritas Augustini.* Tom. 1. dog. Theol. lib. 10. cap. 1. Sed hujus Recentioris voces gravissimo, eoque domestico testimonio comprimam. Anno 1584. à Claudio Aquavivâ magno illo, & incomparabili universæ Societatis moderatore prævio sex doctissimorum Theologorum ejusdem sodolatii examine, selectæ sunt quædam sententiæ omnibus suis defendendæ, ne quolibet vento doctrinæ circumferrentur. Porrò pag. 37. ubi de opinionum delectu agitur, hæc leguntur: *Item definitum est prædestinationis nec rationem, nec conditionem esse ex parte nostrâ. Id ad pietatem parùm pertinere dicet aliquis. At hanc Augustini doctrinam non modò communiter Theologorum schola jam recipi, sed & Ecclesiæ Patres per mille, & ducentos circiter*

Præterea Serm. 14. de Verb. Apostoli cùm dixisset Pelagianos non percutere parvulos, hoc est, non infligere illis pœnam sensûs, sed tantùm illos in exilium mittere, negando ipsis regnum cœlorum, probat eos pati, ac cruciari ob exclusionem ab eodem regno: *Si amatur patria, magna pœna, si autem non amatur patria, pejor cordis pœna. Parvum malum est in hominis corde, qui societatem non quærit Sanctorum, qui non desiderat regnum cœlorum? Si non desiderat, pœna est de perversitate: si autem desiderat, pœna est de fraudatâ charitate.* Ex quibus apertè constat, Augustinum velle, parvulos cruciari ob exclusionem à patriâ cœlesti, eò quòd illam amant, & desiderant, quam si non amarent, essent *perversi, & mali*, quippè qui societatem non quærerent Sanctorum. At malum, quod sentitur amissione boni, quod amatur, est allativum doloris, & tristitiæ; dolemus enim, & tristamur, quoties amato bono privamur. Jam verò si Patrum, qui Augustino favent, suffragia ad calculum revocentur, erunt hi vigintiquatuor Seniores, nam Byzaceni quindecim fuere, qui Sancti Augustini sententiam subscripserunt. Inter Patres fuit Gelasius Papa, qui in Epistolâ decretali tertium locum à Pelagianis inventum de medio tollendum decrevit. Non desunt Scholasticorum suffragia. Albertus Magnus, Estius, Driedo, Polmanus utì probabilem Augustini sententiam defendunt. Stant pro eadem inito fœdere quinque ex Ordine Minorum, & totidem Augustiniani nostri Theologi. Et quidèm spero fore, ut deinceps, ubi hæc nostra disputatio legetur (si tamen ulla horum scriptorum cura posteris erit) plures in Sancti Augustini partes transeant, vel saltem à censuris abstineant, neque Sanctum Doctorem excessûs insimulent in eâ sententiâ tradendâ, quam unanimi consensu Pontifices, Synodi, ac Patres docuere, ut huc usquè luculenter monstratum est.

§. VI.

An Augustinus disserens de lege veteri contrà Pelagianos excesserit?

PElagiani, ne gratiam omninò negando Orthodoxorum indignationem subirent (videbant enim eandem gratiam in Sacris Literis, à Paulo verò præcipuè commendari) dixere legem, quâ Deus homini facienda, vel fugienda præcipit, esse gratiam, utpotè quam Adæ posteris profundâ agendorum ignorantiâ laborantibus, & longo vitiorum usu naturali lumine penè extincto misericorditer proposuit. Imò legem contrà gratiam impudentissimè erexere. Etenim arguebant ex lege, nullam esse aliam insuper Dei gratiam necessariam. Hæc est ratiocinatio sexta Cœlestii apud Sanctum Doctorem cap. 3. de Perfect. Just. *Quærendum est, utrum præceptum sit homini, sinè peccato esse. Aut enim non potest, & præceptum non est: aut quia præceptum est, potest.* Et in lib. de Grat. & lib. arb. cap. 16. scribit Augustinus: *Magnum aliquid Pelagiani se scire putant, quando dicunt:* Non juberet Deus, quod sciret non posse ab homine fieri. *Quis hoc nesciat?* Hinc hæretici in laudes legis effusi, in eadem utì in arce causæ ab Augustino se tutos arbitrabantur. Audiatur Magnus Ecclesiæ Magister lib. 4. ad Bonifacium Papam cap. 5. subdolos hostium conatus publicans: *Nusquam autem,* inquit, *isti inimici gratiæ ad eandem gratiam vehementiùs oppugnandam occultiores moliuntur insidias, quàm ubi legem laudant, quæ sinè dubitatione laudanda est. Legem quippè diversis locutionum modis, & varietate verborum in omnibus disputationibus suis volunt intelligi gratiam &c.* Augustinus quò Pelagianam hæresim à fundamentis everteret, ex Sacris Literis, & subtilissimarum rationum momentis ostendit, legem non modò non esse gratiam homines ad bona capessenda adjuvantem, sed reos tantùm facere jubendo, terrendo, puniendo, non adjuvando. Pleni sunt hujusmodi phrasibus Sancti Patris libri, præsertim liber de Spiritu & literâ, qui totus in hoc argumento versatur. Plura loca indicat Cortina Patris Macedo ad thesim 48. Unum testimonium profero ex cap. 8. libri de Grat. Christi: *Ac per hoc,* inquit, *usque adeò aliud est lex, aliud est gratia, ut lex non solùm nihil prosit, verùm etiam plurimum obsit, nisi adjuvet gratia: Et hæc ostendatur legis utilitas, quoniam quos facit prævaricationis reos, cogit confugere ad gratiam liberandos, & ut concupiscentias malas superent, adjuvandos. Jubet enim magis, quàm juvat, docet morbum esse, non sanat, imò ab eo potiùs, quod non sanatur, augetur, ut attentiùs, & sollicitiùs gratiæ medicina quæratur.* At Moraines Augustini de lege veteri dicta examini subjiciens, hanc de iisdem sententiam profert disp. 24. Anti-Jansenii num. 44. *Augustinum pluribus locis duriùs loqui de lege veteri, sed sicut ipsemet ait lib. 3. de Doctr. Christ. cap. 10. Scripturæ verba quando aliquid absonum videntur præseferre, sunt in benignum, & commodum sensum interpretanda: quidni etiam verba ipsius Augustini, quotiescunque vel nativo impetu animi, vel æstu disputationis abreptus, videtur ad extrema declinare?* Quid autem *duriùs* de lege veteri Augustinus dixerit, non erit indagatu difficile, cùm probè sciamus, in quo Sancti Patris doctrina à Moraino culpetur furoris, & excessûs in disputando. Dixit Augustinus cum Apostolo ad Gal. 3. Legem datam *prævaricationis gratiâ*, de quo plura disserit Serm. 11. de Verb. Apost. cap. 8. & 9. Dixit *literam occidere* cum eodem Apostolo 2. Cor. 3. atque integro volumine verba illa explicat. Dixit cum eodem Paulo Rom. 3. *Lex subintravit, ut abundaret delictum.* Quam sententiam exponit Serm. 3. de Verb. Apost. & Epist. 89. q. 3. Vocavit legem cum eodem Galat. 3. *Pædagogum* molestissimum, ac similitudinem probavit Sermone eodem, & Epist. 144. ubi etiam nuncupat legem *non absolutionis adjutorium, sed vinculum criminis.* Quod Augustinum in excessuum suspicionem traxit, ac duriùs assertum videtur, est ubi idem Doctor pronunciavit tantùm abesse, ut lex homines adjuvarit, quin potius reos fecerit sinè gratiâ jubendo, non adjuvando. Scribit cap. 1. de Corr. & Grat. declinare à malo, & facere bonum *nullus potest sinè spiritu gratiæ: quæ si desit, ad hoc lex adest, ut reos faciat, & occidat.* Serm. 6. de Verb. Apost. ait: *Lex enim jubebat, & non implebat, quia caro, ubi non erat gratia &c. Quomodo ergo lex mihi opitularetur jubens per literam, & non dans gratiam?* Sermone 13. laudato dixit: *Lex timorem dedit.* Ubi aut gratia non infundit amorem, observatio legis ex puro timore servili facit prævaricatorem, quâ de re egregiè agit in Epistolâ 144. ad Anastasium. Videtur ergo Augustinus sensisse, homines lege urgeri ad rectè operandum, neque tamen semper adesse gratiam adjuvantem, ex quo inferri videtur, tunc præcepta Dei esse observatu impossibilia, nam sinè gratiâ impleri non possunt, quâ tamen illos carere idem tradit. Hinc Julianus hæc Augustino exprobrabat lib. 3. Oper. Imp. cap. 119. *Taceo interìm, quâ rabie in totam legem fremas, quam credis ea imperasse mortalibus, quorum apud eos nullam facultatem videret.* Quam stropham sæpiùs cantat.

Duo hìc possunt difficultatem facere, nùm lex aliquando imperet, & obliget, ut ajunt, sub peccato, si desit gratia adjuvans ad implendam legem, ut videtur velle Augustinus, & an in lege veteri timor tantùm servilis sinè gratiâ regnaret, quod eundem quoque sensisse nonnulli opinantur? Hæc enim duo Morainio fortè duriora videntur, in quibus Augustinum extrà veritatis lineam saltasse putat. Pro expediendo priori dubio res mihi altiùs repetenda est. In primis statuendum est discrimen inter observationem legis in statu naturæ innocentis, & statu corruptæ. Etenim Adam habuit auxilium proximè sufficiens ad observationem cujuscunque præcepti in omnibus, & singulis occasionibus, & instantibus. Hoc adjutorium eruditè exponitur ab Augustino cap. 11. & 12. de Corr. & Grat. Dicitur ab eodem adjutorium, *sinè quo non*, non *quo*; nam Adam illo adjutorio posito non statim operabatur, sed cùm volebat eodem semper præsente poterat operari. *Tale quippè*, inquit cap. 11. *erat adjutorium, quod desereret, cùm vellet, & in quo permaneret, si vellet, non quo fieret, ut vellet. Hæc est prima gratia, quæ data est primo Adam, sed hæc potentior est in secundo Adam. Prima est enim, qua fit, ut habeat homo justitiam si velit &c.* Addit, quòd primo illo adjutorio *ostensa est potentia liberi arbitrii*; nam ut anteà præmiserat, Deus illud adjutorium *reliquit in ejus libero arbitrio*, & ut ait lib. 3. Oper. Imp. cap. 112. *Rectorem habebat, quem libero reliquit arbitrio.* Quarè illud adjutorium semper præstò erat Adamo; scribit enim Augustinus, *quod desereret* CUM *vellet*. Paulò verò post in eodem cap. 11. hæc tradit: *Si autem hoc adjutorium vel Angelo, vel homini, quùm primùm facti sunt, defuisset, quoniam non talis natura facta erat, ut sinè divino adjutorio posset manere, si vellet, non utique suâ culpâ cecidissent. Adjutorium quippè defuisset, sinè quo manere non possent. Nunc autem, quibus deest tale adjutorium, jam pœna peccati est, quibus autem datur, secundùm gratiam datur.* Ex his infero primò, in statu naturæ lapsæ non omnibus dari, nec semper præsto esse illud adjutorium, aliàs oratio esset superflua. *Nam*, ut ait Augustinus lib. de Nat. & Grat. cap. 17. *quid stultius, quàm orare, ut facias, quod in potestate habeas?* Et in Epist. 95. *Ipsa igitur oratio clarissima est gratiæ testificatio.* Non rogamus autem, ut Deus det quod habemus, sed cujus maximè indigemus; etenim ex Epist. 105. *Si in potestate haberetur, non utique posceretur.* Quarè cùm urgente quolibet præcepto, possit homo orare Deum, ut gratiam ad illius præcepti impletionem largiatur, signum est, gratiam illam non adesse semper in omnibus, & singulis occasionibus. Hinc factum est, ut cùm Adamus gratiam illam habuerit pro omnibus, & singulis momentis sibi inhærentem, non indiguerit oratione ad observandum ullum præceptum. Scio, Recentiores hoc ultimum utì nuperum paradoxum non approbare, sed planè est apertissima sententia Augustini lib. 6. Oper. Imp. cap. 15. *Dominica*, inquit, *testatur oratio, ubi non solùm dicimus*, dimitte nobis debita *propter mala, quæ fecimus, verùm etiam*, ne nos inferas in tentationem, *propter hoc utique, ne mala faciamus; undè & Apostolus dicit:* Oramus autem ad Dominum, ne quid faciatis mali. *Quod, si ita esset in potestate, quomodò fuit ante peccatum, priusquàm esset natura humana vitiata*, NON *utique* POSCERETUR ORANDO; *sed agendo potius teneretur.*

Quarè cùm ex inhærente divino, eoque jugi adjutorio Adam in quolibet momento temporis potuisset legem implere, frustrà orasset Deum, ut vires sibi ad mandata facienda ministraret. Vidit ista Theologorum hujus nostri sæculi acutissimus Basilius Poncius, qui in Relectionibus de Gratiâ 1. p. cap. ult. pag. 213. scribit: *Atque hoc est adjutorium, quod sæpè Augustinus dicit, Adamum habuisse, quod nos in hoc statu non habemus, quia non habemus pro singulis occasionibus perseverantes cogitationes, & affectiones boni, ut notum est. Undè Adamus non egebat oratione, ut adjutorium illud compararet, quia jam Dei munere cum ipsâ naturâ ingenitum erat, sed gratiarum actione pro tanto beneficio, quod à Deo in primâ sui origine acceperat.* Neque rectè diceretur, Adam intensiorem gratiam potuisse petere, ut facilìùs legem impleret. Etenim vanum fuisset, novas vires petere *in tantâ non peccandi facilitate*, ut loquitur Sanctus Pater cap. 12. Poterat tamen Deum orare, ut tentatorem procul arceret, ne ad malum pelliceretur, vel cadendi periculo vicinus fieret. At positâ tentatione neutiquàm, nisi inaniter, à Deo petiisset vires eidem resistendi. In statu autem naturæ lapsæ illud adjutorium pro omnibus, & singulis momentis proximè sufficiens non semper præsto est hominibus, undè necessitas orationis elucet, quâ rogamus Deum, ut mandata ipsius implere possimus. Hinc scribit ibidem Augustinus: *Ideò in hoc agone magis nos Deus voluit orationibus certare, quàm viribus, quia & ipsas vires, quantas hìc habere nos competit, ipse subministrat certantibus, quem rogamus. Si ergo hi, quorum contrà carnem spiritus concupiscit* AD ACTUS SINGULOS INDIGENT DEI GRATIA, *ne vincantur, qualem libertatem voluntatis habere possunt, qui nondum de potestate eruti tenebrarum, dominante iniquitate nec certare cœperunt, aut si certare voluerunt, nondum liberatæ voluntatis servitute vincuntur?* Ubì affirmat gratiam ad singulos actus virtutis dari, neque tamen omnibus ministrari. Breviùs idem tradit Epist. 107. ad Vitalem: *Scimus* gratiam *majoribus ad singulos actus dari. Scimus non omnibus hominibus dari.* Et lib. 4. Oper. Imp. cap. 128. scribit: *Proindè hominibus naturâ filiis iræ dantur præcepta vivendi, quia datur & gratia, ut qui jubet, juvet, ac sic mala non solùm quæ voluntate addita, verùm etiam quæ sunt congenerata vincantur. Quod enim hominibus impossibile est, Deo facile est. Quibus autem* NON DATUR *gratia, propter quam dictum est:* Quis enim te discernit? quid autem habes quod non accepisti? *prævaricatores fiunt accedente lege, non justi. Sed si quam ad utilitatem vivunt filiorum misericordiæ, ut eos videntes, & quid sibi non meritò, sed gratiâ donetur, intelligentes non extollantur, sed qui gloriatur in Domino glorietur.* Quæ sententiæ passim in Augustino occurrunt. 1.Cor.4

Quòd autem lex, ad hoc ut obliget, non debeat supponere in operante potentiam proximam ad faciendum opus, quod imperatur, est constans ejusdem Sancti Patris doctrina contrà Pelagianos, qui, utì vidimus, ex præceptorum impositione humanæ voluntatis potentiam ad mandata facienda cum cujuscunque divini adjutorii exclusione prædicabant. Quibus Augustinus cum collegis Africanis respondet Epist. 95. ad Innocentium Papam: *Distinguenda est lex, & gratia. Lex jubere novit, gratia juvare. Nec lex juberet, nisi esset voluntas, nec gratia juvaret, si sat esset voluntas.* Posteà inculcatis sacris testimoniis, in quibus lex, & oratio asseruntur, concludit: *Sicut ergo agnoscimus voluntatem, cùm hæc præcipiuntur, sic & ipse agnoscat gratiam, cùm petuntur.* Quarè cùm instante quolibet præcepto legis, homo non irrisorìè, sed veraciter Deum debeat orare, ut sibi gratiam donet ad faciendum mandatum, signum est, divinam

gratiam

gratiam necessariam ad exequendum opus imperatum non adesse in omnibus, & singulis momentis, nam ut clamat ubique Magnus Doctor: *Si adest possibilitas, ut quid orant?* Lib. de Nat. & Grat. cap. 53. Hæc doctrina, quæ planè verissima est, probatur ex Synodo Tridentinâ sess. 6. de Justificat. cap. 11. ubi ait: *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere, quòd possis, & petere, quòd non possis, & adjuvat, ut possis.* Est sententia exscripta ex libro Sancti Augustini de Nat. & grat. cap. 43. & licèt illa postrema verba, *& adjuvat, ut possis*, non asserantur explicitè ab Augustino, subintelliguntur; nam si ab illo petis, ut possis, signum est, quòd ille est, qui adjuvat, ut possis. Sed plenam eandem sententiam ex Tract. 53. in Joannem exhibeo: *Sed audiamus*, inquit, *Dominum & præcipientem, & opitulantem, & jubentem quid facere debeamus, & adjuvantem, ut implere possimus.* Premo illa Sanctæ Synodi ex Augustino verba, *& petere, quod non possis*: Ergo dum petis, vel etiam antequam petas, stas sub lege præcipiente, & nondum habes gratiam adjuvantem, tunc enim non potes facere, quod lex jubet. Quarè errarunt Pelagiani, qui ex lege hìc, & nunc obligante existimarunt, hominem posse suismet viribus exequi imperata. Inde etiam reijciuntur plures Theologi, qui putant, legem non posse hìc, & nunc obligare, nisi adsit gratia adjuvans, nam dum *petis, ut possis*, profectò sentis, te urgeri præcepto, & simul cognoscis te destitutum gratiâ proximè necessariâ ad opus implendum, unde oras, ut eandem tibi Deus largiatur. Hic verò reijcienda est sententia illorum, qui dicunt, gratiam proximè sufficientem semper adesse, nec unquam legem obligare, nisi adsit gratia adjuvans, aliàs homo ob impotentiam excusaretur ab observatione legis.

Nam si lex, ut obliget, semper infert assistentiam gratiæ sufficientis, sequeretur, gratiam sufficientem ad observationem legis necessariam non fuisse amissam ex peccato Adæ, quod licèt à pluribus concedatur, puto esse falsissimum. Probatur sequela, nam Adam per peccatum non exemit homines à lege naturali, hæc enim lex perinde obligat Adamo peccante, vel non peccante, ergo si ut lex obliget, habet connexam assistentiam gratiæ sufficientis, hæc gratia sufficiens sivè stante Adamo, sivè cadente, connexa erat cum lege prout obligante, ergo non fuit amissa ex peccato primi parentis. Probo modò, illam gratiam sufficientem esse amissam argumento eodem, quo Paulus ad Gal. 2. usus est ad contundendam superbiam eorum, qui dicebant, legem posse justificare; arguit breviter, sed solidissimè: *Si enim per legem justitia, ergo gratis Christus mortuus est.* Cujus argumenti vis tota in hoc consistit, quòd si lex sola sufficiebat ad hoc, ut homines observando præcepta se innocentes conservarent, Christus gratis passus diceretur. Cur enim venit in mundum, ac tot tormenta subiit, si aliundè ex legis doctrina homines poterant se justos servare? Jam verò eandem vim habet Apostoli ratiocinatio contrà gratiam sufficientem: Si per legem, & gratiam sufficientem poterat homo implere totam legem, ergo Christus gratis mortuus est. Respondebunt, Christum venisse, ut abundantiori gratiâ humana natura fulciretur. Instamus: Igitur Christus mortuus est, ut faciliùs possemus implere legem ex donis ipsius gratiæ, quam tamen, licèt difficiliùs, implere poteramus per gratiam sufficientem etiam absque ipsius Redemptoris morte. Ad hoc verbum *faciliùs* velutì ad sacram anchoram in tempestate confugiebant Pelagiani, quos his Augustinus execratus est lib. 2. Oper. Imp. cap. 198. ubi recitatis iisdem verbis Pauli ait: *Apostoli est vox ista, non mea; jam erumpit in apertum inimici crucis Christi, quid timetis magnum populum Christi, & Christi magnum judicium non timetis? Apertè dicite, justificari naturâ, justificari lege possumus, gratis mortuus est Christus, sed formidantes multitudinem Christianam, Pelagianum verbum supponitis, & quærentibus à vobis, quarè mortuus sit Christus, si natura, vel lex efficit justos, respondetis, ut hoc ipsum faciliùs fieret, quasi posset, quamvis difficiliùs, fieri tamen sivè per naturam, sivè per legem.* (Poteris addere, sivè per gratiam sufficientem connexam necessariò cum lege obligante) *Christe respondè, vince, atque convince, clama*: sinè me nihil potestis facere, *ut taceant hi, qui clamant, etsi difficiliùs, tamen possumus & sinè te facere, aut si tacere non possunt, se ipsos in latebras aliquas ducant, ut alios non seducant.* Jo. 15. 5. Hanc nostram sententiam eruditè Basilius Poncius defendit 1. part. Relect. de Grat. cap. 14. ubi argumenta solvit Suarez, & Vasquez, qui ingenuè fatetur 1. 2. disp. 193. cap. 4. num. 36. Augustinum fuisse in hac ipsâ sententiâ, quam exposui.

Lex igitur ex Augustino homini data est, non ut cum gratiâ sufficienti secum necessariò connexâ homines agendorum cognitione instructos ad opera præcepta implenda juvaret, sed ob hoc data est, ut homo conatus facere, quæ præcepta erant, & cernens per semet illa exequi non posse, gratiæ auxilium imploraret. Hæc scribit ad Anastasium Epistolâ 144. *Lex itaque docendo, & jubendo quod sinè gratiâ impleri non potest, homini demonstrat suam infirmitatem, ut quærat demonstrata infirmitas Salvatorem, à quo sanata voluntas possit, quod infirma non posset.* Idem tradunt Augustini discipuli, Fulgentius lib. 2. de Verit. prædest. cap. 4. *Dum ergo*, ait, *præcipitur nobis, ut velimus, ostenditur quid habere debeamus. Sed quia id ex nobis habere non possumus, admonemur, ut à quo nobis datur præceptum, ab ipso petamus auxilium.* Et Prosper in Epist. ad Demetriadem: *Nec ob aliud unquam datur præceptum, nisi ut quæratur præcipientis auxilium.* Igitur lex non infert potentiam proximam voluntatis faciendi, quod jubetur, & ex consequenti non habet annexam gratiam proximè sufficientem ad faciendum opus imperatum. Augustinus ex Apostolo ad Gal. 3. vocat legem *Pædagogum*, quia lex ducit ad gratiam. Legatur Serm. 13. de Verb. Apost. Egregiè in lib. de Spir. & lit. cap. 19. *Lex ergo data est, ut gratia quæreretur: Gratia data est, ut lex impleretur. Neque enim suo vitio non implebatur lex, sed vitio prudentiæ carnis. Quod vitium per legem demonstrandum, per gratiam sanandum fuit.* Pergit ulteriùs Sanctus Doctor scribens, legem jubere facienda, fidem verò impetrare adjutorium ad imperata exequenda. Hinc celebre evasit illud ejusdem dictum: *Fides impetrat, quæ lex imperat.* Epist. 89. q. 2. lib. de Spir. & lit. cap. 29. & alibi. Audiendus est cap. 13. libri proximè laudati: *At per hoc*, inquit, *lege operum dicit Deus, fac quod jubeo: lege fidei dicitur Deo, da quod jubes. Ideò enim jubet lex, ut admoneat quid faciat fides: idest, ut cui jubetur, si nondum potest, sciat quid petat; si autem continuò potest, & obedienter facit, debet etiam scire, quo donante facit.* Ex quibus patet, quandoque auxilium proximè sufficiens præsto esse, inquit enim *si autem* CONTINUO' *potest*. Illud verò ex Augustino certum est, neque fidem posse movere hominem ad petendum divinum auxilium, ad hoc ut possit implere præcepta, nisi Deus infundat gratiam actualem, quâ

quâ homo moveatur ad orandum. Semipelagianorum error fuit, posse hominem petere, & desiderare suis viribus gratiam, quem damnavit ex Augustino Synodus Arausicana canone 6. Etenim licèt quis sit fidelis, non habet in singulis momentis præsens divinum auxilium proximè sufficiens ad orandum. Hoc passim in Augustino habetur. Lib. de Dono persev. cap. 23. de Semipelagianis ait: *Nec volunt intelligere, etiam hoc divini muneris esse, ut oremus, hoc est, petamus, quæramus, atque pulsemus:* Accipimus enim Spiritum adoptionis in quo clamamus, Abba Pater *&c.* Idem habet Epist. 105. lib. de Correpr. & grat. cap. 1. Epist. 121. cap. 15. In libro 1. qq. ad Simplicianum q. 2. indè probat, orationem fervidam, quâ impetramus, esse à Deo: *Nonnè aliquandò*, inquit, *ipsa nostra oratio sic tepida est, vel potius frigida, & penè nulla, imò omninò interdum ita nulla, ut nequè hoc in nobis cum dolore advertamus, quia si vel hoc dolemus, jam oramus?* Ex his colligitur, quomodò infideles peccent non observando legem, quandoquidèm sinè fide manent tantùm sub lege præcipiente, non sub gratiâ proximè adjuvante, undè opera, quæ ipsi faciunt, semper sunt peccata, nisi ubi aliquando Deus quosdam bonos actus ipsis nescientibus in eorundem voluntatibus operatur. Scribit Augustinus in Epist. 144. *Lex igitur adducit ad fidem, fides impetrat spiritum largiorem, diffundit Spiritus Charitatem, implet charitas legem. Ideò lex pædagogus vocatur, sub cujus minacissimâ severitate, qui invocaverit nomen Domini salvus erit. Quomodò autem invocabunt, in quem non crediderunt?* Itaquè cùm infideles in Christum non credant, Dei gratiam ad implendem legem naturalem non petunt; undè nec eandem observant, & si quæ bona facere videntur, illa non faciunt benè, ut §. 4. probatum est. Cur verò non excusentur, tradit Augustinus in lib. de Spir. & lit. cap. 33. & Epist. 105. ad Sixtum. Quamvis enim careant auxilio proximè sufficienti, habent tamen auxilia quædam remota, undè non patiuntur antecedentem necessitatem peccandi, quam licèt humanum genus ex peccato primi parentis incurrerit, Christi tamen Redemptoris beneficio sublata est, ut acutè probat noster Poncius 1. par. Relect. de grat. c. 15. Nihil igitur Augustinus *duriùs* de lege *impetu animi, vel æstu disputationis* asseruit, ut contendebat Moraines. Sed quòd nec de lege veteri duriùs quidpiam pronunciarit, ostendo.

Rom. 8.

Rom. 10.

In primis, si verba, ut foris sonant, tantùm considerentur, profectò non Augustinus, sed Paulus censendus foret duriùs locutus de veteri lege Moysis. Dixit Rom. 5. *Lex autem subintravit, ut abundaret delictum;* Cùm tamen lex ideò promulgetur, ut delicta tollantur, & cessent. Dixit 2. Cor. 3. *Litera occidit;* Cùm tamen lex subditos à criminibus arceat. Dixit 1. Cor. 15. *Virtus verò peccati lex;* Cùm lex peccata prohibeat. Has tamen loquendi formulas Augustinus locis superiùs laudatis explicuit, nihilve absurdi continere monstravit. In eo autem Sanctus Doctor reprehenditur, quòd visus sit, asserere, legem veterem reos fecisse homines jubendo, non adjuvando; quod-ve opera facta in lege veteri peccata dixit, cùm Judæi illa fecerint timore pœnæ, non amore justitiæ. Judæi habitâ lege eò superbiæ delàpsi sunt, ut putarint, solam legem ad hominem justificandum sufficere, neque necessariam esse Dei gratiam, sed tantùm liberum arbitrium. Hic autem error tam altè eorum mentibus insidedat, ut plerique etiam ad fidem ex Judaismo conversi, in veteri errore obstinatiùs versarentur, undè illos Apostolus arguit in Epistolâ ad Galatas cap. 2. argumento superiùs recitato: *Si ex lege justitia, ergo Christus gratis mortuus est.* Testatur Augustinus, hæc ipsa sæpius Apostolum inculcasse, ut eorundem superbiam contunderet. *Ad hoc ducit*, inquit Serm. 13. de Verb. Apostoli, *& commendat ista Apostolus propter Judæos, qui de lege gloriabantur, & libero suo arbitrio legem sufficere arbitrabantur: ac per hoc quia libero suo arbitrio legem sufficere arbitrabantur, ignorantes Dei justitiam, idest, ex fide justitiam datam à Domino, & suam volentes statuere, quasi suis viribus impletam, non dante fide impetratam, justitiæ Dei, sicut dicit, non sunt subjecti.* Et in lib. de Spir. & lit. cap. 29. ait: *Israel verò persequens legem justitiæ, in legem justitiæ non pervenit. Quare? quia non ex fide, sed tanquam ex operibus: idest, tanquam eam per semetipsos operantes, non in se credentes operari Deum.* Porrò cùm hunc errorem sorbuerint posteà Pelagiani, asserentes gratiam Dei in veteri testamento non esse nisi legem Moysi traditam, gratiam verò novi testamenti esse Evangelium, & exemplum Christi, Augustinus, ut illorum errorem confutaret, acutè probavit, legem à gratiâ separatam reos facere homines jubendo, non adjuvando, ut ex testimoniis adductis constat. Neque injurius fuit legi; non enim hæc imposita fuit, ut homines se solâ justos faceret, sed ut ostenderet, quid faciendum esset, & cùm homo se præceptis faciendis imparem esse cognosceret, ad auxilium gratiæ confugeret, quod ex Sancto Doctore, ejusque discipulis probavimus, ostendentes non *duriùs* loqui, qui asserat, in hypothesi, quòd sola lex jubeat, nec gratia proximè sufficiens adsit, legem eandem obligare, & transgressorem reum esse peccati. Porrò sicuti Hebræi non ex amore justitiæ bona opera faciebant, ita mala vitabant timore tantùm pœnæ. Hinc Augustinus dixit, opera Judæorum in veteri lege fuisse peccata, & legem illam fuisse legem servilem, quòd illi qui eandem implebant, timori inservirent. Scribit Sanctus Doctor lib. 4. ad Bonif. cap. 5. *Quod ex lege testimonium commemoratum ab Apostolo propter vitam temporalem intelligitur, propter cujus amittendæ timorem, faciebant homines legis opera non ex fide, quæ transgressores legis eadem lege à populo jubebat occidi.* Idem in lib. de Spir. & lit. cap. 32. ex his Apostoli Rom. 8. 15. suam sententiam probat: *Non enim accepistis Spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba Pater.* Erat ergo lex vetus lex timoris, quòd carnalis ille populus se, ac sua tantùm amans, quicquid boni juxtà legis mandata faciebat, amore sui faciebat, volens sibi bona, ac timens mala. Lex ergo tanquam servis incutit timorem, gratia, quæ per fidem Christi impetratur, inspirat amorem. Quarè Sanctus Pater lib. eodem de Spir. & lit. cap. 29. ait: *Ex lege autem timemus Deum, ex fide speramus in Deum, sed timentibus pœnam absconditur gratia.* Cur autem iis, qui ex puro timore servili legem implent, gratia absconditur tradit ibid. cap. 19. Ser. 13. de Verb. Ap. & Epist. 144. ubi hæc habet: *Quis coram Deo innocens invenitur, qui vult fieri, quod vetatur, si subtrahas quod timetur? Ac per hoc in ipsâ voluntate reus est, qui vult facere, quod non licet fieri, sed ideò non facit, quia impunè non potest fieri. Nam quantum in ipso est, mallet non esse justitiam peccata prohibentem, atque punientem. Et utique si mallet non esse justitiam, quis dubitaverit, quòd eam si posset, auferret? Ac per hoc quomodò justus est justitiæ talis inimicus, ut eam, si potestas detur, præcipientem auferat, ne comminantem, vel judicantem ferat?* Lege ibi

ibi plura. Timor quidem, si desinat esse purè servilis, & per aliquem Dei amorem incipiat esse castus, est bonus, nec vitiat opera ex eodem derivata, quâ de re & fusissimè, & eruditissimè disputarunt duo insignes Lovaniensis Academiæ Doctores Christianus Lupus, & Franciscus Feracques Augustiniani editis à sexennio quotannis de eodem argumento libris, & apologiis. Plurimi tamen veteris testamenti Patres non sub lege tantùm fuere, sed sub gratiâ adjuvante, quia propriæ infirmitatis conscii ad sectanda virtutum opera divini auxilii opem implorarunt. Cæterùm omnibus hominibus adesse auxilium saltem remotum, mihi videor colligere ex Augustino lib. de Nat. & Grat. cap. 67. ubi ex lib. 3. de Lib. arb. cap. 10. hanc sententiam recitat, approbatque adversùs eos, qui Adami peccato omnia crimina imputabant, & se ipsos innocentes asserebant: *Rectè enim fortasse quererentur, si erroris, & libidinis nullus hominum victor existeret. Cum verò ubique sit præsens, qui* MULTIS MODIS PER CREATURAM *sibi Domino servientem, aversum vocet, doceat credentem, consoletur sperantem, diligentem adhortetur, conantem adjuvet, exaudiat deprecantem, non tibi deputatur ad culpam, quòd invitus ignoras, sed quòd negligis credere, quod ignoras. Neque illud, quòd vulnerata membra non colligis, sed quòd volentem sanare contemnis.* In quo autem consistant hujusmodi auxilia remota, non ita facilè explicatur; etenim *miris modis* Deum humanas voluntates ad bonum faciendum movere idem Augustinus lib. 1. ad Bonifacium cap. 19. verissimè affirmat, quos modos satius est humili silentio venerari, quàm curiosâ disputatione perquirere. De his auxiliis remotis locutum arbitror eundem Sanctum Doctorem in lib. de Dono persev. cap. 9. ubi ait: *Ex duobus ætate jam grandibus impiis cur iste ita vocetur, ut vocantem sequatur: ille autem aut non vocetur, ut vocantem sequatur, aut* NON ITA *vocetur, ut vocantem sequatur, inscrutabilia sunt judicia Dei.* Vocatio illius, qui non sequitur, est per auxilium debile, & remotum, quo intellectus transeunter tantùm quasdam bonas cogitationes elicit, sed adeo debiles, ut nec voluntatem trahant ad bonum, sed leviter tantùm excitent, & citò citiùs intellectus aliò evolet, & in malum voluntas longo scelerum usu obdurata feratur.

§. VII.

An sententia Sancti Augustini de prædestinatione ad gloriam ante omnem meritorum prævisionem sit per excessum prolata?

JOannes Adamus, & Antoninus Moraines in quæstione etiam de prædestinatione, & eâ quidem præcipuâ gravem Augustino excessum objiciunt. Adamus lib. 3. sui Calvini destructi hæc de eodem scribit cap. 8. pag. 639. *Profectò quando constat ipsum in materiâ de gratiâ, & prædestinatione cum excessu locutum esse, ac verba ipsius esse mitiganda, ne ab illorum acrimoniâ in errorem contrarium propellar, licitum mihi esse debet aliquod Catholicum temperamentum inquirere.* Subit mentem illud Augustini dictum lib. 3. Oper. Imperf. cap. 57. *Dic, quod dicturus es, egregie corrector.* Moraines, cùm dixisset, Didacum Ruizium ex Sancto Augustino gratuitam prædestinationem docere, hæc inquit: *Ruiz falsum supponit, & si Augustinus id faceret, non doctrinæ affinitas, aut connexio, quæ nulla est, sed æstus disputationis ad hoc illum impelleret.* disp. 9. num. 50. Verùm sententiam illam de gratuitâ prædestinatione ad gloriam antè prævisa merita docuere Sanctus Prosper, Sanctus Fulgentius, Patres Africani in Epistolâ Synodicâ, aliique tantâ certitudine, ut hæc dixerit Sanctus Fulgentius, imò cum Fulgentio Patres Synodi Sardiniensis in fine libri de Incarnatione, & Gratiâ: *Deus enim, qui hominem condidit, ipse prædestinatione suâ, & donum illuminationis ad credendum, & donum perseverantiæ ad proficiendum, atque permanendum, & donum glorificationis ad regnandum, quibus dare voluit, præparavit, quique non aliter perficit in opere, quàm in suâ sempiternâ, atque incommutabili habet voluntate dispositum. Cujus prædestinationis veritatem, quâ nos antè mundi constitutionem prædestinatos in Christo testatur Apostolus, si quis detrectat cordis credulitate recipere, vel oris confessione proferre, si antè ultimum diem vitæ præsentis impietatis suæ contumaciam, quâ Deo vivo, & vero rebellis obsistit, non abjecerit, manifestum est, eum non pertinere ad eorum numerum, quos Deus in Christo antè mundi constitutionem gratis elegit, & prædestinavit ad regnum.*

Sanè Semipelagiani jam olim dixerant, absque eâ doctrinâ de prædestinatione Ecclesiæ causam adversùs Pelagianos per plures annos fuisse defensam, ut refert Hilarius in Epistolâ ad Augustinum, & quibus Sanctus Doctor respondens lib. de Dono persever. cap. 20. ait: *Hæc est prædestinatio manifesta, & certa Sanctorum, quam posteà diligentiùs, & operosiùs, cùm jam contrà Pelagianos disputaremus,* DEFENDERE NECESSITAS COMPULIT. *Didicimus enim singulas quasque hæreseos intulisse Ecclesiæ proprias quæstiones, contrà quas diligentiùs defenderetur scriptura divina, quàm si nulla talis necessitas cogeret.* Porrò cuinam major fides habenda est Augustino-ne, qui ad illud de prædestinatione dogma asserendum se *necessitate compulsum* testatur, ad Pelagianos *diligentiùs* ex Scripturis confutandos, an Morainio, qui id nullâ vel doctrinæ affinitate, seu connexione ab Augustino factitatum comminiscitur? Quòd verò hanc connexionem etiam Annatus negat, illam cap. 8. contrà eosdem probabimus. Magnus ille Ecclesiasticorum Annalium Scriptor Baronius ipsos Recentiores excessûs meritò accusat, qui Calvini hæresim fugientes, in alterum extremum à Sancti Augustini doctrinâ discedentes declinant, & quidèm in hac materiâ de prædestinatione: *Cum igitur*, inquit, *Fausti sententiæ ubique ab Ecclesiâ fuerit contradictum, videant quanto periculo quidam ex Recentioribus, dum in Novatores exurgunt, ut eos confutent, à Sancti Augustini de prædestinatione sententiâ recedunt, cùm alioqui arma non desint, quibus adversarii profligentur.* Anno 490. pag. 449.

Sed audio Petavium inclamantem: *Jam pridem disputari in utramque partem cœpit in Scholis quæstio de prædestinatione, neque pro aliquo præjudicio valere ad hanc controversiam credita est auctoritas Augustini.* Tom. 1. dog. Theol. lib. 10. cap. 1. Sed hujus Recentioris voces gravissimo, eoque domestico testimonio comprimam. Anno 1584. à Claudio Aquavivâ magno illo, & incomparabili universæ Societatis moderatore prævio sex doctissimorum Theologorum ejusdem sodolatii examine, selectæ sunt quædam sententiæ omnibus suis defendendæ, ne quolibet vento doctrinæ circumferrentur. Porrò pag. 37. ubi de opinionum delectu agitur, hæc leguntur: *Item definitum est prædestinationis nec rationem, nec conditionem esse ex parte nostrâ. Id ad pietatem parùm pertinere dicet aliquis. At hanc Augustini doctrinam non modò communiter Theologorum schola jam recipi, sed & Ecclesiæ Patres per mille, & ducentos circiter*

annos, qui id contendunt probare ex Scripturis, & responsis Pontificum Romanorum, nempe Zosimi, Sixti, Cœlestini, Leonis, Gelasii, apud quos Massilienses, Cassianus, Faustus, aliique hujus prædestinationis oppugnatores malè semper audierunt. Examinata hæc cum aliis sententia fuit ab Joanne Azorio Hispano, Gaspare Gonzalez Lusitano, Jacobo Tirio Gallo, Petro Busæo Austriaco, Antonio Guisano ex superiori Germaniâ, & Stephano Tuccio, qui Romæ morabatur, ut in præfatione illius libri asseritur. Augusta Theologorum nomina. Et hi quidèm Sancti Augustini sententiam de gratiosâ prædestinatione ad gloriam ante meritorum prævisionem defendebant, antequam Augustiniani excessus fingerentur. Hoc idem assertum Sanctus Thomas, ejusque nobilissima Schola, ac melior Scotistarum pars, itemque è Societate plurimi gravissimi, ac doctissimi Scriptores propugnant, quorum judicia contrà Recentiorum censuras appello.

§. VIII.

An Sanctus Augustinus excesserit docens, copulam conjugalem solius voluptatis gratiâ esse peccatum veniale?

DOcuit Augustinus, copulam cum uxore absque prolis generandæ voluntate propter solam delectationem esse peccatum veniale. Non placet hoc dictum Augustini Morainio, sed ait disp. 16. num. 22. *excessisse interdum æstu disputationis abreptum, & in odium hæresis, quam impugnabat, ad contrarium extremum declinasse.* Ne id vitii Augustino objiciens Lectorum oculos offendat, accusationis acerbitatem adverbio *interdum* mitigat, cùm tamen, utì dicebam, passim & ubique in hosce excessus præcipitem Augustinum faciat. Cæterùm Sancti Doctoris sententia communi Sanctorum Patrum, & veterum Scholasticorum judicio verissima est. Inquit Augustinus Tomo 6. lib. de Bono conjugali cap. 6. *Conjugalis enim concubitus generandi gratiâ non habet culpam, concupiscentiæ verò satiandæ, sed tamen cum conjuge, propter fidem thori venialem habet culpam.* Hoc assertum docuerat Clemens Romanus lib. 6. Constitut. Apost. ut dicunt cap. 7. *Sola enim voluptas, si quis eâ etiam utatur in conjugio, est præter leges, & injusta, & à ratione aliena.* In eadem sententiâ est Sanctus Anselmus in 1. Cor. 7. ad illa verba: *Hoc autem dico secundùm indulgentiam*, ubi ait: *Tunc enim solùm conjuges sinè culpâ sunt in admixtione, cùm non pro expendâ libidine, sed pro suscipiendâ prole miscentur. Sed tamen & alia commixtio, quæ fit pro solâ voluptate, veniam accepit propter nuptias.* Sanctus Fulgentius in Epist. de Debito conjugali cap. 3. scribit: *Conjugatus ergo si fornicetur, damnabiliter peccat; si verò thori fidem non deserat, sed in uxore suâ naturali dumtaxat usu aliquantulum intemperatus excedat, non solùm scilicet generationem quærens, sed aliquando libidini carnis obediens, hoc equidèm sinè culpâ non facit.* Et cap. 4. *Retenta ergo thori fides maculam diluit, quam contrahit infirmitas carnis, si mulieri non misceatur alteri, quisquis non pro solâ generatione, sed etiam propter fragilitatem carnis suæ miscetur uxori.* Sed ex Sancto Gregorio Papa pulcherrimè hoc probatur. Cùm Sanctus Augustinus Monachus, quem ad Anglos ad fidem convertendos in Britanniam miserat, quædam dubia eidem proposuisset, inter quæ num vir suæ conjugi permixtus, antequam aquâ lavaretur, Ecclesiam ingredi posset, vel ad Sacram Communionem accedere, respondet Sanctus Pontifex lib. 12. Epist. cap. 10. ad interrog. Aug. *Romanorum tamen semper ab antiquioribus usus fuit, post admixtionem propriæ conjugis, & lavacri purificationem quærere, & ab ingressu Ecclesiæ paululum reverenter abstinere. Nec hæc dicentes deputamus culpam esse conjugium, sed quia ipsa licita admixtio conjugum sinè voluptate carnis fieri non potest, à sacri loci ingressu abstinendum est, quia voluptas ipsa esse sinè culpâ nullatenus potest.* Et posteà: *Si quis ergo suam conjugem non cupidine voluptatis captus, sed solummodò liberorum creandorum gratiâ utitur, iste profectò de ingressu Ecclesiæ, seu de sumendo Corporis Dominici, sanguinisque mysterio suo est relinquendus judicio, quia à nobis prohiberi non debet accipere, qui in igne positus nescit ardere. Cùm verò non amor procreandæ sobolis, sed voluptas dominatur in operè commixtionis, habent conjuges etiam de suâ commixtione, quod deflcant.* Item adductis illis verbis Pauli 1. Cor. 7. *Hoc autem dico secundùm indulgentiam*, ait: *Non enim indulgetur, quod licet, & justum est. Quod enim indulgeri dixit, culpam esse monstravit.* En non solùm Augustini sententiam assertam à Gregorio Magno ex Apostolicâ Sede ad fidelium instructionem loquente, verùm etiam ex Apostolo, & ex antiquo Romanæ Ecclesiæ ritu eandem confirmatam. Quid ad hæc repones Moraini? Et Gregorium, & Fulgentium, & Anselmum, & Clementem ad præcipitia deflexisse dices? at isti nullo æstu disputationis abrepti illa dixere, undè graviùs errasse sanè dicendi sunt, cùm Augustinum zelus hostium expugnandorum excuset.

Sed volo ostendere, Theologiæ Scholasticæ Proceres in eadem sententiâ cum Augustino concinere. Primus sit, quem omnes secuti sunt, Magister Sententiarum, qui in 4. dist. 31. ita scribit: *Hoc autem ne prædictis obviet, intelligendum est in illis, qui non gratiâ prolis conveniunt, quorum voluptas non est sinè peccato.* Et loquitur de conjugatis. Accedat Albertus Magnus Tom. 16. 4. sent. dist. 31. art. 21. §. *Responsio.* ubi ait: *Sed cum sola libido movet &c. aut fervet intrà metas honestatis, & concessionis matrimonii, & tunc veniale dicendum est, ut patet ex verbis Augustini in literâ positis.* Dabo huic supparem Alexandrum Alensem. 2. p. Sum. q. 147. memb. 2. *Si enim*, inquit, *illa delectatio sit sub Deo, veniale peccatum est, excusatur enim propter Sacramentum conjugii. Undè Augustinus de bono conjugali &c.* Ita hi duo lumina Theologicæ Scholæ eam sententiam tradunt Augustini auctoritatem secuti. Non dissentit Angelicus Magister Sanctus Thomas distin. 31. cit. q. 2. art. 3. ubi quærit, utrùm peccet mortaliter cognoscens uxorem intendendo solam delectationem, cui quæstioni in fine corporis respondet: *Si autem quæratur delectatio infrà limites matrimonii, ut scilicet talis delectatio in aliâ non quæreretur, quàm in conjuge, sic est veniale peccatum.* Jungatur Angelico Seraphicus Doctor Bonaventura, qui dist. eadem q. 3. in fine ita judicat: *Si autem in eâ vult delectari, quia uxor, & nullo modo eam cognosceret, si uxor non esset, tunc non est omnimoda inordinatio, & tunc est peccatum veniale, & excusatur per bonum matrimonii, ut non sit mortale.* Possem innumeros Doctores addere, qui plenis suffragiis Augustini sententiam comprobant. Appello Sanchez inter Recentiores doctissimum, qui Tom. 3. de Matr. lib. 9. disp. 11. num. 4. hanc thesim proponit: *Secunda conclusio: Actus conjugalis solius voluptatis gratiâ exercitus, nec fines matrimonii transgrediens, est culpa venialis.* Quod sanè assertum quinquaginta Doctorum

rum tum veterum, tum Recentiorum testimoniis communit. Hanc Sancti Augustini sententiam nuper defendit noster Pater Alipius Reylof Belga lib. 4. de animâ c. 2. §. 4. I nunc Moraines, & Augustino furorem, nimiumque in disputando impetum oppone. Ita est, à regiâ viâ in extrema ille declinavit, sed secum & Patres, & cunctos Theologiæ proceres traxit, ut jam tot sapientissimis viris præeuntibus possit quilibet inoffenso pede illac iter carpere, licèt Moraines aliâ viâ progrediatur, qui si fortè tantorum virorum vestigia notasset, eosdem & ipse secutus licèt longo positus intervallo, sibi meliùs consuluisset.

Hæc quidèm de objectis ab uno Morainio Augustinianæ doctrinæ excessibus dicta sufficiant, quæ si ipsimet Recentiores attentiùs considerent, dubio procul fatebuntur non Augustinum, sed semet in *periculosos excessus* declinasse, cùm enim audirent à Jansenio Iprensi Episcopo unum ubique Augustinum laudari, unius Augustini sententias, veluti ex oraculo responsa, proferri, eundemque in Theologicâ palæstrâ suprà cæteros Ecclesiæ Patres attolli, ipsi quò procul à Jansenio declinarent, eò usque præcipites *disputationis æstu abrepti* sunt, ut Augustino ferè nuncium remiserint, clamantes cum Morainio in præfatione Anti-Jansenii: *Qui priùs Augustinum in omnibus deposcebant judicem, nunc sibi liberum putant ne quidèm arbitrum honorarium in aliis illum admittere.* Imò quò faciliùs cæteros ad Augustini dicta examinanda animarent, divinum illis ad tam sanctum opus auxilium adfuturum polliciti sunt illis Annati vocibus lib. 8. sui Aug. vind. cap. 5. pag. 897. *Neque adeo perversum est hoc consilium, ut habere non possit adjutorem Deum.* Augustinus ad Adrumetinos Monachos initio libri de Gratiâ, & libero arbitrio scripsit, ad sua ipsius scripta intelligenda divinam opem implorandam: *à Domino ut intelligatis orate.* Annatus verò ad eadem Sancti Doctoris scripta censuris perstringenda, etiamsi non rogetur, Deum obvium adjutorem spopondit, cùm temeritatis ultorem potius timere debuisset. Adamus pag. 632. in fine cap. 7. Augustini excessus *innocentem passionem contrà Pelagianos* nuncupavit, sed lepido vocabulo accusationis acerbitatem non mitigavit. An verò Recentiorum in Augustino reprehendendo excessus *innocens passio* contrà Augustinum dici possit, ipsorum conscientiam appello; certè ipse ita judico.

CAPUT IV.

Recentiores Sancto Augustino plures errores perperam obiciunt.

INvitus quidèm in hanc arenam à Recentior bus trahor, quippè qui invito Augustino Augustini causam defendendam suscipio, vereorque ne mihi vitio detur, Parentis imperio refragari. Etenim cùm vir clarissimus Sanctus Marcellinus summâ cum potestatè ab Honorio in Africam contrà Donatistas delegatus, accepisset nescio quem Augustino errorem objici, id amicissimo Antistiti per literas significavit, quo obtrectantium calumniis obviam iret. Verùm Augustinus hæc rescripsit: *Vos autem, qui me multùm diligitis, si talem me asseritis adversùs eos, quorum malitiâ, vel imperitiâ, vel intelligentiâ reprehendor, ut me nusquam scriptorum meorum errasse dicatis, frustrà laboratis, non bonam causam suscipitis, facilè in eâ me ipso judice superamini:* Epist. 7. Sed haud difficulter à magno Patre me veniam impetraturum spero, si ejusdem factum imiter, qui cùm errorem, cujus argui se ex Marcellini Epistolâ intellexerat, procul à suis scriptis esse cognosceret, pravam de suâ sententiâ conceptam opinionem confutavit, ostendens eam accusationem non correctorum intelligentiæ, sed malitiæ, atque imperitiæ tribuendam. Quarè cùm Recentiorum etiam non quidèm malitiâ, sed ut mitiùs loquar, imperitiâ plurium errorum idem reus accusetur, nostrum est innoxium Patrem ab adversariorum objectis vindicare. Hujus quoque defensionis necessitatem subiere Sancti illi Doctores, qui adversùs Pelagianorum reliquias pro Ecclesiæ, & Augustini doctrinâ certarunt. Nam eò usque audaciæ quidam devenere, ut non illos puduerit, indicem errorum Sancti Augustini contexere, (Sancti Prosperi verbis utor) *ut quæ in libris prædicti viri damnabilia reperisse jactabant, brevium capitulorum indiculis publicarent, talique commento, & detestationem ejus, quem impeterent, obtinerent, & ab his, quæ infamassent, curam exterriti lectoris averterent.* In Præfat. ad cap. Gallorum. Horum vestigiis nonnulli recentes Scriptores inhærentes plurium Augustini errorum indicem publicarunt, quo Sancti Doctoris fama, atque auctoritas in ordinem redigeretur. Hosce catalogos non unus edidit. Adamus tamen par. 3. cap. 3. pag. 584. ac Moraines disp. 12. Anti-Jansenii à num. 32. cæteris hâc in re diligentiorem operam posuere. Contrà hosce Augustinianæ doctrinæ censores egregiè stylum acuit sapientissimus Patrinæ censores egregiè stylum acuit sapientissimus Pater Carolus Moreau Augustinianus integro volumine inscripto *Vindiciæ pacificæ*, quod primo Tomo sui Tertulliani Appendicis loco apposuit, ubi diffusissimè objectos Augustino errores procul esse à tanti Patris doctrinâ demonstrat. Nos eos tantùm refutabimus, quos Adamus, ac Morainius concinnarunt, & quos velutì capitales ad Augustini famam, vel saltem auctoritatem elevandam objectant, in quâ quidèm re ita procedo, ut quæ in Moreau desiderari ab eruditis poterant, hìc tantùm afferens, nihil interim ex illo Scriptore mutuare velim.

Inter cætera volumina, quæ innumera quidèm posterorum memoriæ Augustinus consignavit, primo loco laudantur libri ejusdem Retractationum, & Confessionum; in istis voluntatis, in illis intellectûs errores, quos cæteri tantâ arte, ac conatu celare solent, Orbi universo patefecit. In utro magis laudandus incertum. Et quidèm quò edita abs se volumina attentiori curâ examinaret, Eradium in Episcopatu sibi adhuc viventi successorem impetravit. Ita ab ingenti negotiorum tumultu sequestratus, diu noctuque destinato operi incumbens, quælibet à se dicta censoriâ auctoritate discussit, ut nullus in Augustini libris examinandis severior Augustino judex esse potuerit. Ea verò diligentia, ac tam rigorosa censura Recentioribus non suffecit, sed novas in Hipponensi Sole maculas notaturi, Augustini iterùm libros in quæstionem vocarunt, vociferantes novos se in Augustinianis libris nævos, ac maculas deprehendisse, quò Augustino oculatiores haberentur. Sed age novos hosce censores audiamus.

§. I.

An Sanctus Augustinus erraverit, putans, animas rationales, & Angelos esse corporeos?

OBjicit primo loco Adamus docuisse Augustinum: *Animas, & Angelos esse corporeos, ac solum*